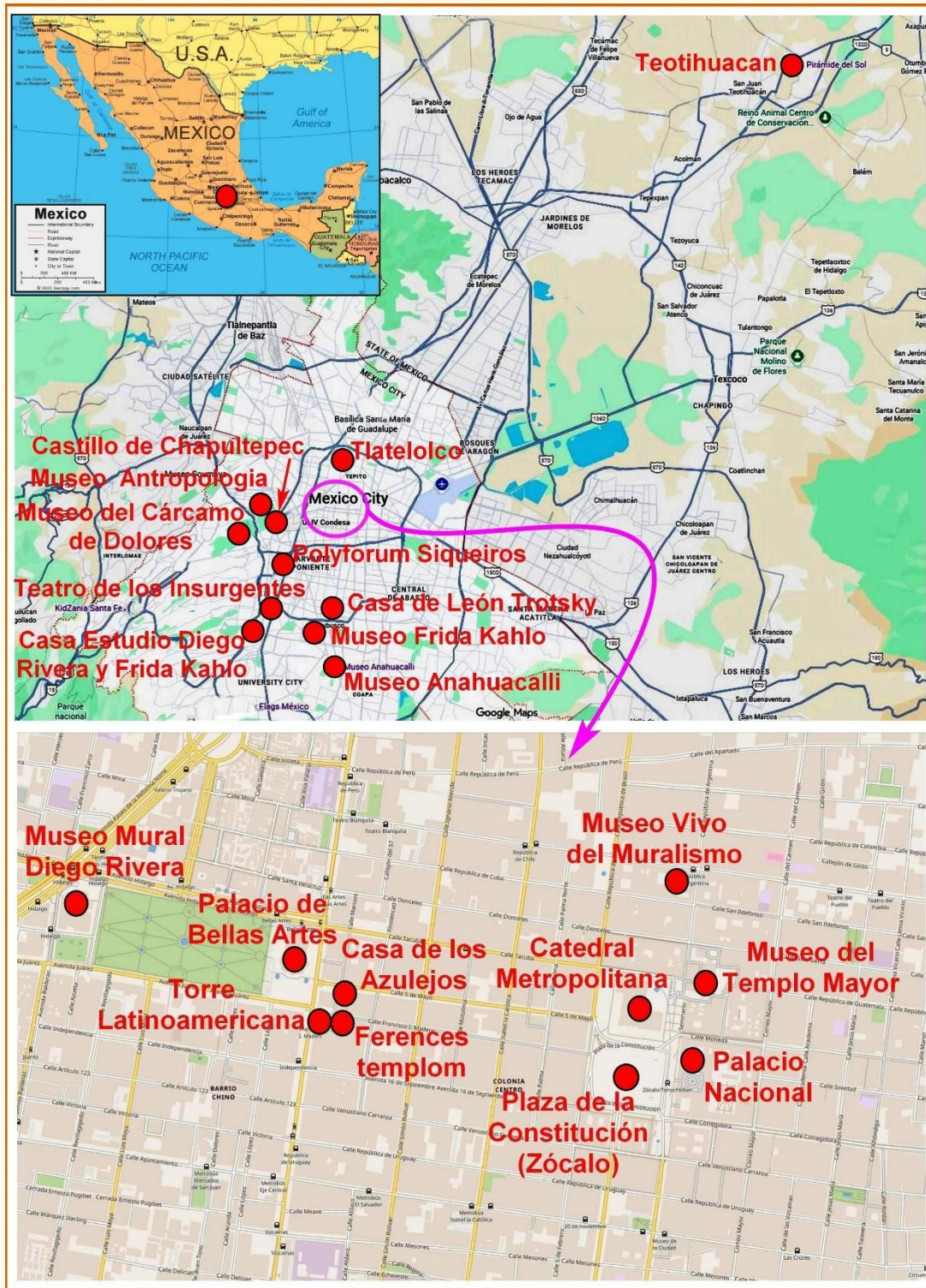


MEXIKÓVÁROS

2026

(Szabó Tibor, www.culturetravel.hu)



Az ősi Tenochtitlán azték város helyére épült Mexikóváros történelmi emlékhelyei és gazdag múzeumi közül a térképen jelzettekkel foglalkozom a következő posztokban. Alapvetően két témakör köré csoportosítottam a felkeresett helyeket. Elsősorban a 22 milliós hatalmas város prehiszpán emlékei érdekelték, de legalább ugyanolyan vonzóknak és érdekesnek találtam a Mexikóban oly népszerű 20. századi murális festészet alkotásait. Persze ezek mellett jutott idő néhány más érdekesség meglátogatására is.



Az azték törzsek csak a 13. század első felében vándoroltak több hullámban észak felől a Közép-mexikói Mexikó völgybe. A 2500 méter magasságban fekvő völgy részben édesvízű tórendszerre és a körülötte fekvő termékeny üledékes talaj kiváló életlehetőséget biztosított a már korábban ide letelepedett törzsek és városállamok részére. Az újonnan bevándorolt azték törzsek csak 1325-re találtak maguknak helyet, mégpedig az öt részből álló tórendszer délnyugati mocsaras részéből kiemelkedő szigetén, ahol megalapították városukat, Tenochtitlánt. A térkép a Mexikói medence tórendszerét és a tavak körüli prehispán városokat mutatja. (forrás: Gyarmati János: Égi királyok – Földi istenek, 2015)

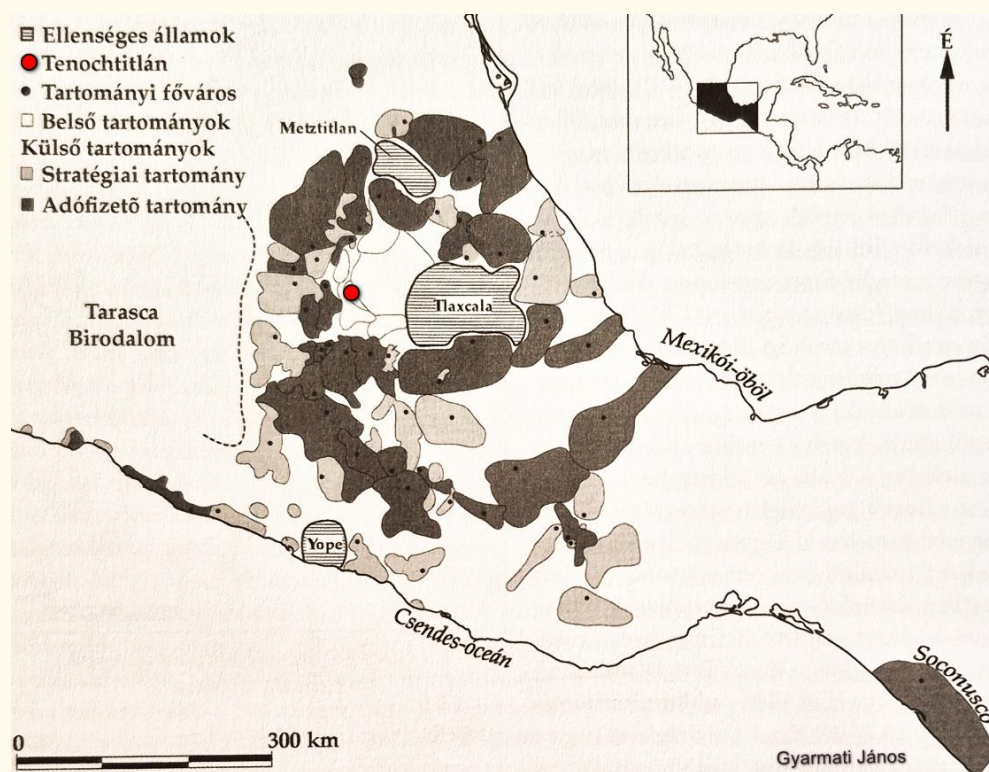
A több évszázadon át tartó száraz időszak után ismét csapadékosabbá vált időjárás sorozatosan gazdag terméshez vezetett, ami a 14. századra népességrobbanást okozott Közép-Mexikóban. Az azték állam is stabilizálódott és hol dinasztikus szövetségek kötésével, hol háborúkkal

Mexikói medence meghatározó erejévé vált. Mire a spanyol konkvisztádorok megjelentek Mexikó földjén, az Azték Birodalom akkori vezetője, II. Moctezuma, az egész térség leghatalmasabb uralkodója lett. Tenochtitlán 16. századi lakosságát 200 000-re becsülik a szakértők, és még további 450 kisebb város tartozott az aztékok fennhatósága alá. Amikor 1519-ben Hernán Cortés és 450 spanyol katonája megpillantotta a Texcoco-tó nyugati partjára épült Tenochtitlánt, töltésútjait, a tórendszer sós és édesvizét elválasztó hosszú gátat, ez a fantasztikus kép tárult a szemük elé. A Louis Covarrubias (1918-1987) festette képet a Museo Nacional de Antropología falán fényképeztem. Ez az 1960-as években festett hatalmas mural alapvetően a hódító konkvisztádorok leírásain alapul. A későbbi feltárások eredményei miatt egyes részleteket ma már pontosabban lehetne ábrázolni. Jobbra a háttérben a Popocatepetl vulkán magasodik.





A Museo Nacional de Antropología egyik csarnokában felépítették Tenochtitlán szentélykörzetének pontos makettjét. Itt volt az Azték Birodalom szakrális központja a spanyol hódításig. A 415x389 m-es területen összesen 78 épület állt, amelyeket a konkvisztádorok lebontottak, elpusztítottak és anyagukat felhasználták saját építkezéseikhez. Helyükön ma Plaza de la Constitución (főtér), a Katedrális, a Palacio Nacional és sok lakóépület van, ami jelenleg lehetetlenné teszi a régészeti kutatásokat. Az egyetlen kivétel a képen közepen emelkedő Templo Mayor, az azték Nagytemplom, régi nevén a Teocalli romja, amelyet 1978 után több koloniális épület elbontása árán feltártak és megkutattak.



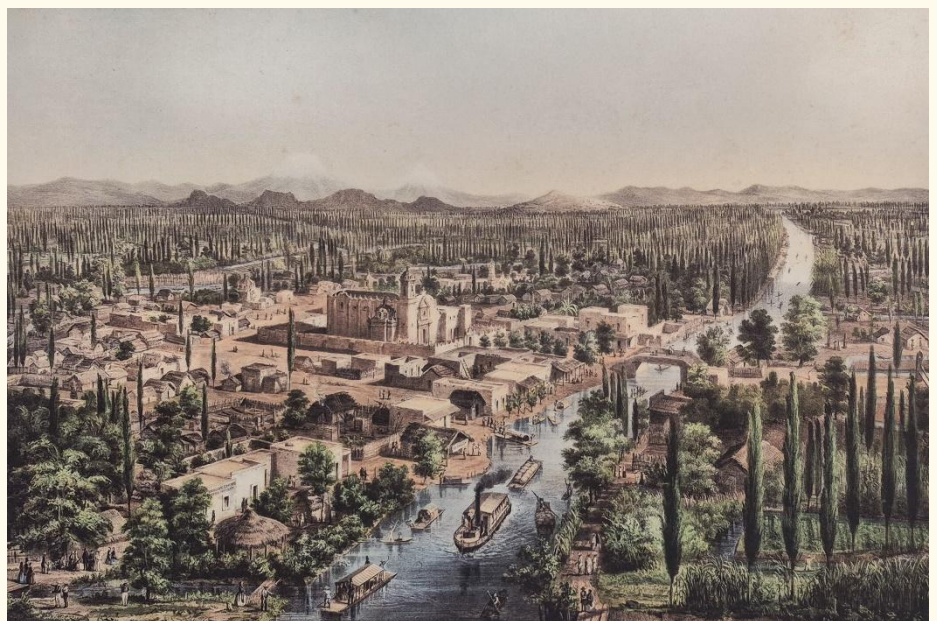
Gyarmati János térképe betekintést enged az Azték Birodalom államigazgatási rendszerébe, amely jelentősen különbözött a korabeli európai országokétól. Az aztékok birodalomépítési céljai nem a környező városállamok elfoglalására és teljes alávetésére irányultak, hanem a legtöbb esetben csak ellenőrzésük alá vonták a meghódított területek gazdaságát és adók fizetésére kényszerítették azokat. Egyes vonakodó tartományokat újra és újra meg kellett hódítani, vagy katonai beavatkozással kellett fenyegetni. A rendszeres

hadműveletek célja az adózás kikényszerítése mellett a vallási szertartásokhoz szükséges emberáldozatokhoz hadifoglyok biztosítása. Ennek eszköze volt az általános hadkötelezettségen alapuló hadsereg. Egyes közeli államokat soha nem sikerült az aztékoknak legyőzniük. Ilyen volt például a közeli Tlaxcala, amely végül megsegítette Cortés-t az aztékok elleni végső harcban 1521-ben. Nyugaton a Tarasca Birodalom volt az aztékok fő ellenlábasa, akik ráadásul 1479-ben nagy vereséget mértek az azték seregekre, ezzel megállítva nyugati irányú terjeszkedésüket.



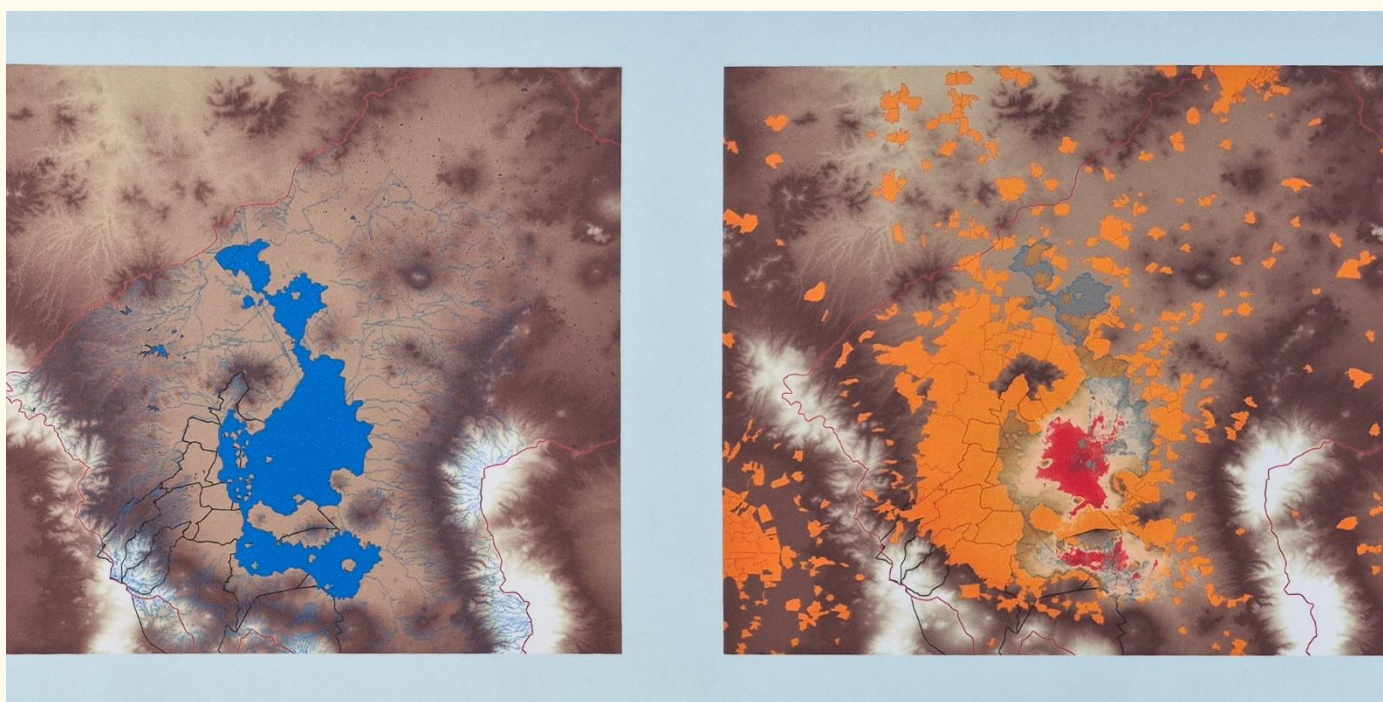
Ez az 1793-as felmérésen alapuló, de csak 1807-ben készült térkép Mexikóváros további fejlődését rögzíti. A várost keletről határoló Texcoco-tó már annyira visszahúzódott, hogy csak zombékos maradványát látni a térképen. Ugyanakkor a nyugati oldalon feltűnik a ma is kedvelt sétatér, az Alameda Central Park. A tavak kiszárítása tovább folytatódott, de ezen a térképen még jól követhetőek a korábban készített csatornák nyomvonala.

A La Viga csatorna egy későbbi litográfián. A csatornán a gőzhajózás 1850-ben indult meg, de ezen a képen egy másik hajó, a Guatimoc látható. Ez a hajó arról híres, hogy Benito Juárez, Mexikó 26. elnöke (1806-1872) is utazott rajta 1869-ben. Az őslakos származású politikus szolgáorból verkedte fel magát az elnöki székhelyig. A képen középen a ma is meglévő Itzacalco temploma vonja magára tekintetünket. A Santa Cruz Atencopa templom a város egyik legrégebbi egyháza, amelyet a 17. században kezdtek el építeni.





Még a 20. század elején is dereglyék szállították az árut Mexikóváros csatornáin



A bal oldali térkép az egykori tórendszer kiterjedését és természetes tápláló folyókat, vízfolyásokat mutatja arra az időszakra visszatekintve, amikor az azték törzsek a 14. században megtelepedtek erre felé. A másik térkép az újkorban lecsapolt, kiszáritott tórendszer helyén kialakult szárazföld drámai süllyedését mutatja vörös színnel, ami leginkább a mai Mexikóváros középső területeit érinti. Az egykori Texcoco-tó egyes részein, a városközponttól keletre, mértek már 40 cm éves talajsüllyedést is, de például a Plaza de la Constitución/Zócalo tér északi szélén álló Mária Mennybemenetele székese gyháza (Catedral Metropolitana de la Asunción de la Santísima Virgen María a los cielos) mért süllyedése még a mesterséges talajstabilizálás után is eléri az évi 3 cm-t.

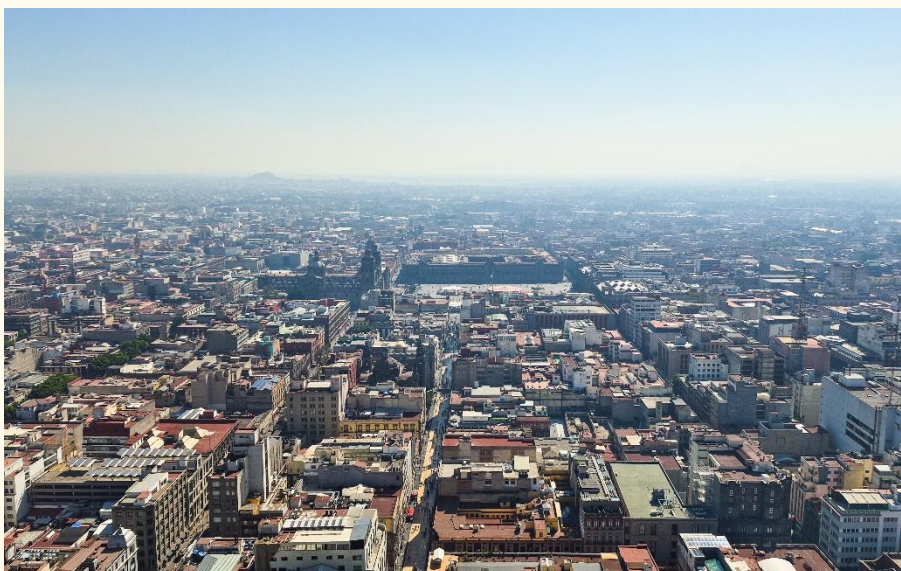
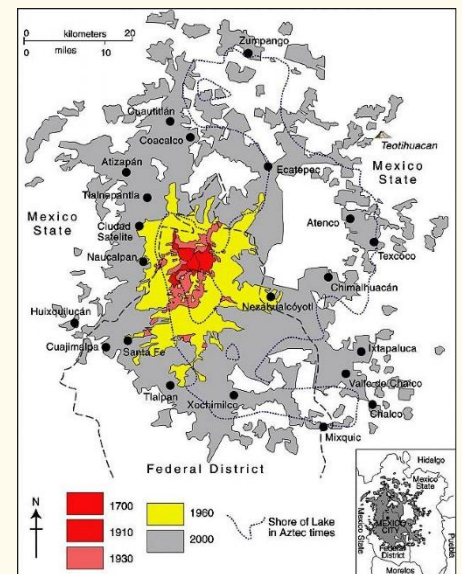


A néhány évtized alatt óriásivá nőtt város súlyos vízügyi problémákkal küzd. Az ivóvíz hiánycikknek bizonyult, amit egyre nagyobb mennyiségben szivattyúztak ki a már kiszáradt város alatti tómederből. Ennek következtében a talaj süllyedése egyenetlenül, de mindenhol felgyorsult, magával rántva a földbe fektetett vezetékeket. A helyzet súlyosságát fokozza az egyre mélyebb rétegekből kiszivattyúzott víz, ami további süllyedésekhez vezetett és megakadályozta az esős évszakban lezúduló csapadék elvezetését is, ami tovább fokozta a problémákat.

A helyzet javítása érdekében óriási vízvezető rendszer építési projektek kezdődtek 2007-ben. Ennek során épült meg a metróalagúthoz hasonló, de 200 m mélyen a sziklába fúrt Canal Emisor de Oriente 62 km hosszú vízvezető alagútja is. A vízellátás azonban továbbra is bizonytalan, szinte minden ház tetején saját víztároló tartályokat látni, készülve a gyakori vízhiányra.

Csak néhány adat ehhez a térképhez:

a város lakossága 1950-ben 3 365 000 volt, ami 2025-re 22 752 000-re növekedett. Képzeljük csak el, mekkora feladatot ró ez a szédítő növekedés a közellátásra, a közműépítésre, az út- és hídépítésre, mindezt úgy, hogy Mexikóváros aktív vulkánok közelében, gyakori földrengések sújtotta területen fekszik.



A mai Mexikóváros történelmi központjának látképe a Latinoamericana torony tetejéről kelet felé pillantva. Középen a hatalmas Plaza de la Constitución négyzetes tér, szemben az Elnöki Palotával, bal oldalán a Katedrálissal. A 2300 méter tengerszint felett fekvő város levegője korántsem mondható tisztának, rövidebb-hosszabb szmogos időszakok váltogatják egymást. Ezt a képet tiszta időben készítettem a 166 m magas torony tetejéről, mégis, mintha valami köd borítaná a várost.

(de ismerős motívum...) és a támadókat legyőzte, nővérét, Coyolxauquit lefejezte, annak hegyről lefelé guruló teste pedig darabokra szakadt. Tlaloc mellett Huizilopochtli napisten és a háború istene lett a Templo Mayor másik tisztelt istensége. A piramistemplom ásatása során összesen 126, emberáldozatra utaló maradványt találtak, amelyek közül 43 gyermek volt.

A Coyolxauqui pusztulását ábrázoló kőlap másolatát elhelyezték a piramistemplom lábánál, oda, ahol megtalálták. A Huizilopochtliira támadó nővérének kőtáblája csakis a piramistemplom lábához kerülhetett, hiszen a mítosz szerint a hadisten egy hegyről hajította le lefejezett nővére testét. A háttérben, a lapos tető alatt van azoknak a szentélyeknek a maradványai, amelyek fölötti piramis rétegeket és templomokat a spanyolok leromboltak.



A Templo Mayor közepén fém tetővel védik a konkvisztádorok visszabontásai után megmaradt, a korábbi templomhoz tartozó szentélyek maradványait. Ezek közelében, kisebb üregekbe süllyesztve elhamvasztott emberi és állatáldozatok maradványai találtak meg.

Ezen a felvételen jól látható, hogy a spanyolok a hét egymásra épült rétegből álló Templo Mayort a második templom tetejének szintjéig vízszintes síkban elbontották, de a többi rész a talajszint alatt megmaradt. Azok a lépcsős, ferde falszakaszok különböző ráépített templomokhoz tartoztak.



A Templo Mayor keleti oldalán levő terület romjai. Innen vezetett az út a Tetzonco kikötő felé.



Ezt a téglalozozatú szennyvízcsatornát 1900 körül építették, kettévágva a Templo Mayor déli oldalát. Akkoriban még nem tudták, hogy hol volt az azték Nagytemplom, így nem is gondolták milyen értéket pusztítanak el.

A Templo Mayor északi oldalára építették fel ezt a valójában farudakból álló tzompantli-t utánzó kő építményt, rajta 240 stukkóborítású kőkoponyával. A korabeli leírások szerint a tzompantli egy létrához, vagy inkább bordásfalhoz hasonló faalkotmány lehetett, amely vízszintes rúdaira a feláldozott emberek homlokukon átlukasztott koponyáit fűzték. Az eredeti koponyaállványt utánzó kő építmény azért került a Templo Mayor északi oldalára, mert az azték mitológiában ez az égtáj volt a halál birodalma.



A háttérben levő modern épület az 1987-ben épített Templo Mayor Múzeum. Az itteni gazdag kiállítás a Templo Mayor feltárása során megtalált leleteket mutatják be. A romterületen állították fel Manuel Gamio (1883-1960) mexikói régész, antropológus mellszobrát. Gamio 1913-ban ásásokat kezdett a Templo Mayor feltételezett területén, ahol részleges eredményeket ért el, hiszen a romok fölé emelt épületeket akkor még nem lehetett lebontani.



A Templo Mayor Múzeum gazdag gyűjteményéből csak néhány érdekes darabot tudok bemutatni. Ez itt egy sas-harcos életnagyságú kerámiaszobra, amelyet 1502 és 1520 között készítettek. Ezek a sas-harcosok az azték hadsereg különleges gyalogos egységeihez tartoztak. Azok kerülhettek a csapatba, akik a legtöbb foglyot ejtették a csatákban. Az állandó fogolyvadászat a hadjáratok egyik alapvető oka volt, hiszen az istenek jóindulatának elnyeréséhez szükség volt az emberáldozatok felajánlására. A sas harcosok az elért sikereiktől függően újabb és újabb kiváltságokhoz jutottak.



A harcos szobrának közelében áll Mictlantecuchtlinek, az alvilág istenének a szobra. A hasából a mája lóg alá, mert az aztékok hiedelme szerint ez a szerv kapcsolódik az Alvilághoz. A szobrot 1994-1997 között találták meg, készítési ideje 1440 és 1469 közé tehető. Az istenség szobránál az aztékok véráldozatot mutattak be, feltehetően önsébzéssel.



2006-ban a Templo Mayor legalsó lépcsősora előtt, a nyugati oldalon találták meg a máig ismert legnagyobb (4,17x3,62 m), 12 tonnát nyomó azték domborművet. A műalkotást átszállították a múzeumba, ahol az ma is megtekinthető. A domborművön festékmaradványokat találtak, így sikerült eredeti színezését rekonstruálni. A hatalmas kőtáblára Tlaltecuhli földistennő alakját faragták. Az istennő testéből születik minden élőlény és haláluk után ő fal fel minden halottat, így fogadva vissza testüket. Ritkaság, hogy a faragvány készítése ideje a rávésett glifák (szimbólumok) segítségével pontosan megismerhető. A dombormű készítése valószínűleg a nyolcadik azték uralkodó, Ahuitzotl 1502-ben bekövetkezett halálához kapcsolódik, bár az ő temetkezési helyét még nem találták meg, de a kőlap közelében 200 feláldozott ember maradványait és több értékes tárgyat tartalmazó kőládát, valamint áldozati tárgyakkal megtöltött agyagkorsót találtak.

Templo Mayor Múzeumban is felállítottak egy tzompantli falat. A prekolumbiánus mexikói kultúrákban gyakori volt a szakrális emberáldozat, de semmi esetre sem olyan gyakori, ahogy azt a 16 századi spanyol szerzők eltúlozva leírják. Lehet ezen szörnyülnödni, de mindez egyáltalán nem a kegyetlenség műve volt. Az azték felfogás szerint az istenek a világ



megteremtésével és fenntartásával olyan adósságot róttak az emberekre, amit időről időre véráldozattal kell visszafizetni, hogy a világ el ne pusztuljon. A gyermekek és felnőttek rituális feláldozása mellett gyakori volt az olyan véráldozat, amikor az emberek megsebeztek magukat és kicsorduló vérüket ajánlották fel az istenségnek. Az önsebzéshez használt magvejtűskékből sokat megtaláltak az azték templomokban. Az áldozó emberek ezekkel szúrták át fülüket, végtagjaikat, nyelvéket, sőt nemi szervüket.

A Templo Mayor ásatásai során több Mictlantecuchtl-maszk is előkerült. Egyes feláldozott emberek koponyáját alakították át maszkká. Csak az arckoponya részt tartották meg, a fej hátsó felét lemetszették. A szemek helyére kagylókat és piritet helyeztek, az orr és a nyelv helyére kovából pattintott áldozati késeket illesztettek.



Ez az áldozati kerámiaedény a Templo Mayor egyik áldozati kamrájából származik. A mellette kiszórt gyöngyök és még számos más áldozati kőtárgy is a szépen megformázott edényben voltak. Az 1469 és 1481 között készült korsón Chicomecoatl, az érett gabona és általában a gondoskodás istennője domborműve jelenik meg. Az edény tetejére Tlaloc esőistent festették, amint éppen vizet önt.

Ez a kerámia Tlaloc esőisten arcát ábrázolja. Az aztékok az istenség arcvonásait két összefonódó kígyó motívumaival alakították ki. Az 1440-1469 között készült áldozati kerámiaedény valaha zöld, kőből készített gyöngyöket tartalmazott. A bizonytalan időjárási körülmények között élő mezoamerikai népek között már jóval az aztékok előtt, például Teotihuacanban, az olmékoknál és talán már a majáknál is félték és tisztelték a termés sikerességét befolyásoló esőistent.





Ha Tlatelolcóban kilépünk a pénztár melletti kis múzeumból, ez a látvány tárul a szemünk elé, Jobbra hátul az azték Nagytemplom (Templo Mayor) visszabontott romja, mögötte Szent Jakabnak (San Santiago) szentelt templom áll, amelyet hosszú szünet után, 1948 óta ismét templomként használnak.

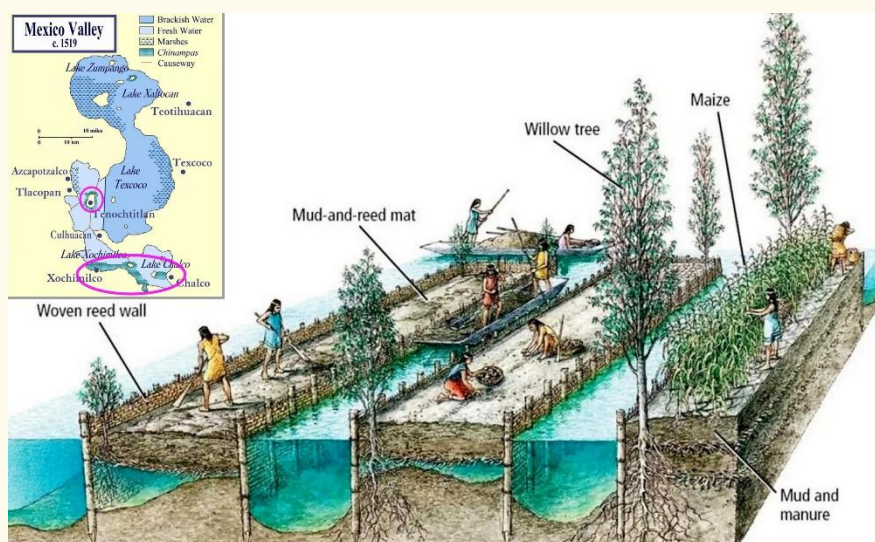


A tlatelolcói piacot (vagy annak egy részét) mutatják be ebben a diorámában, amely a Museo Nacional de Antropología egyik termében. A piac árkádos folyosóiról raktárhelyiségek nyíltak, maga az árusítás a szabad ég alatt történt. A termények és élelmiszerek mellett árusítottak itt ékszereket, kagylókat, fazekasárut, gyógyfüveket, vadhúst és étkezési célokra szánt kutyákat is. A piacon szigorú rendet tartott fenn az azték állam. A piacnapokon mindig 10-12 kijelölt bíró ítélkezett a vitás ügyekben, ráadásul piaci ellenőrök jártak az árusok között, hogy betartassák a becsületes kereskedés szabályait. Az azték államban nem használtak európai értelemben vett pénzt, de valamilyen érték mérőre csak szükségük volt, annak ellenére, hogy elterjedt volt a cserekereskedelem. Ezek a pénzhelyettesítők a következők voltak: gyakran használták a kakaóbabot, de bizonyos méterű textildarabok, apró T alakú rézdarabok és a lúdtoll átlátszó szárába töltött aranypor is elfogadott volt. Az áruszállítás emberi erővel történt. A spanyolok megérkezése előtt nem ismerték sem a lovakat, sem a szarvasmarhát, így aztán kerekes járművekre sem volt szükségük, bár egyes megtalált guruló gyermekjátékok azt mutatják, hogy ismerték a kereket. A kiterjedt, minőség szerint osztályozott azték úthálózatot alapvetően nem járművek, hanem gyalogos teherhordók, futárok, gyaloghintók hordozására tervezték.

Egy kis kitérőt kell tennem, hogy megérthessük, hogyan termelték meg az azték állam fennhatósága alatt a piacokra kerülő hatalmas mennyiségű élelmiszert. A mexikói-völgy lakosságát a kutatók becslései 1 és 3 millió közé teszik az 1519-es évre vonatkozóan. Ez persze csak a völgy és nem az egész Azték Birodalom teljes lakosságát jelenti, amelynek lélekszámát maximum 6,5 millióra teszik. Tekintve a korabeli termelési viszonyok alacsony színvonalát és az igavonó állatok hiányát, a néhány évszázad alatt felduzzadt lakosság élelmiszer ellátása nem lehetett könnyű feladat. A völgyet körbevevő domboldalakat használták termőterületként és mesterséges teraszokat építettek, kihasználva minden bevethető területet. Fejlett öntözőrendszert és gátrendszert hoztak létre az aztékok. Alaposan kihasználták a térképen látható tórendszer adta lehetőségeket is a termőterület fokozására. A változó vízszintű tórendszer keleti tavai (Zumpango, Xaltocan, Texcoco) vízei sósak voltak, míg a nyugati és déli Xochimilco és a Chalco tavakat édesvízű források táplálták. A vízszintingadozások okozta áramlások miatt a két vízfajta időnként összekeveredett, ami nehezítette a mezőgazdasági munkát. Végül az aztékok 1445 körül megépítették a Nezahualcoyotl gátat, amely elválasztotta a tórendszer édes és sós vizét, valamint lehetőséget adott az édesvízű tavak vízszintszabályozására. Mindez elősegítette a sekély vízrészeken kialakítható, magas terméshozamú chinampák elterjedését.



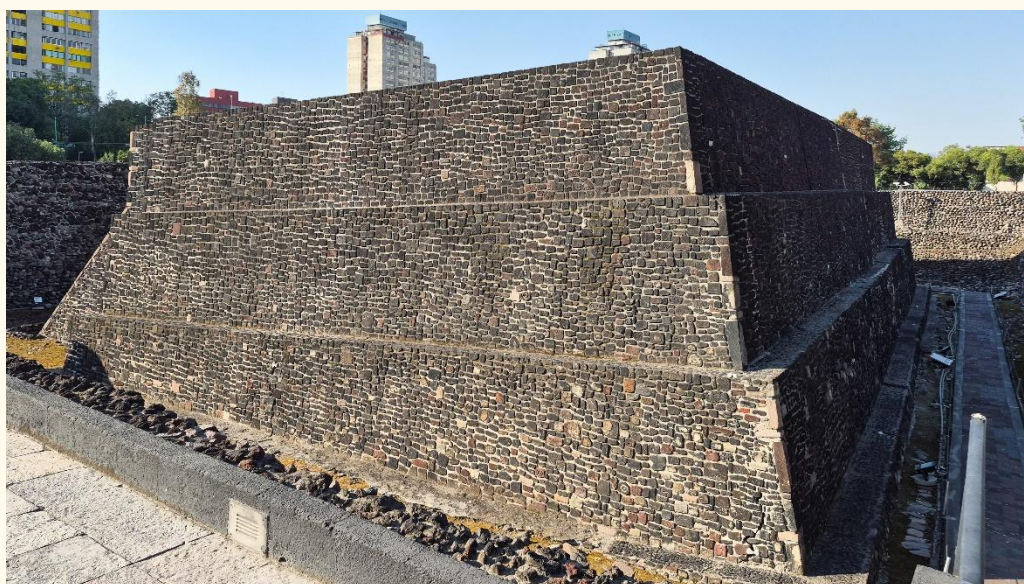
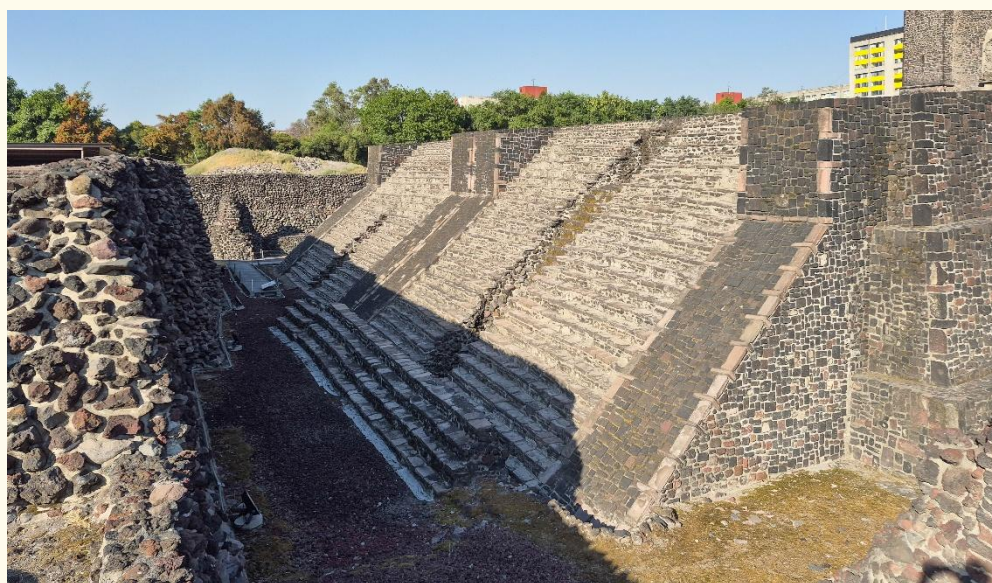
A mellékelt térképen bekarikáztam, hogy az édesvízű tavak mely részén gazdálkodtak chinampákon az aztékok. Először árkokat ástak a sekély vízben, közöttük felhalmozva a termékeny iszapot, majd karók leverésével nádfonatos kerítéssel övezték a készülő, elnyújtott téglalap alakú parcellákat. A víz alatti részen a nádat és egyéb vízínövényeket halmoztak fel a chinampába, amelyet tovább töltöttek iszappal, míg ki nem emelkedett a vízszint fölé. Ezek az úszó szigetnek is nevezett chinampákon évente háromszor-négyszer is arathattak. A kétszázézeres várossá növekvő Tenocitlán élelmezése nagyrészt a chinampák terményeitől függött. Az intenzív földművelés olyan mennyiségű terményt produkált, hogy állami elosztás nélkül, a piacokon keresztül képes volt ellátni a gyorsan növekvő népességet. Amikor a spanyolok megjelentek, minden megváltozott. A várost átalakították, a töltésutakat és a csatornákat elhanyagolták, nekiláttak a tavak feltöltésének, lecsapolásának. Viszont a behozott igásállatok és az európai földművelési tapasztalatok meghonosításával új mezőgazdaságot hoztak létre. A chinampák nagy része is megszűnt, de még mindig művelnek jónéhányat az egykori déli tavaknál.



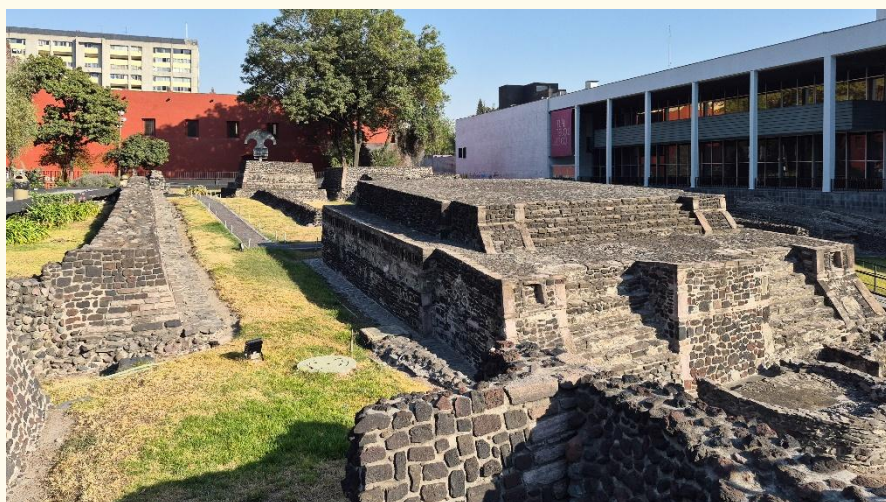


Térjünk vissza a tlatelolcói szentélyterület látnivalóihoz, hiszen manapság ez a fő attrakció erre felé. A képen az északi tzompantli látható. Ezen az emelvényen helyezték el a feláldozott emberek faállványra fűzött koponyáit. Az aztékok csak folytatták a mezoamerikában kb. i. sz. 600-tól elterjedt áldozati hagyományt, amely egészen a spanyol hódításig (1521) tartott.

Tlatelolco Nagytemploma 1375 és 1390 között épült. A ma már nem látható felső részén – éppúgy, mint a tenochtitláni Templo Mayor tetején – itt is két szentély állt. Az északit Tlaloc esőisten, a délit Huitzilopochli nap és hadisten tiszteletére használták. A képen a piramistemplom nyugati feljáró lépcsősora látható.



Tlatelolco Nagytemplomának délkeleti sarka.



Az előtérben a 1468-ban felavatott Naptártemplom. Nevét onnan kapta, hogy három oldalára annak a három - tizenhárom napos - időszaknak a jelképeit faragták, amelyekkel az azték rituális naptár kezdődik. Az aztékok a majákhoz hasonlóan két naptárt használtak. A Xiuhpohualli naptár 365 napos volt, 18, egyenként 20 napos hónapra felosztva (plusz egy 5 napos, nemoteminek nevezett kiegészítő időszak). A Tonalpohualli rituális naptár 260 napos volt, 20 hónapra osztva, hónaponként 13 nappal.

A mezoamerikai népek nem ismerték a vas és acélkészítés fortélyait, így csak kezdetleges fegyvereikkel szállhattak szembe a lovasokkal érkező, acélpáncélt viselő, löfegyverekkel és toledói acélkardokkal küzdő spanyol konkvisztádorokkal. Ezekkel szemben a lándzsa és a fabunkóba illesztett obszidián pengék vajmi keveset értek. A hadieszközök különbözősége ellenére az utolsó azték uralkodó, Cuauhtémoc, hősiességű utóvédharcot folytatott Tlatelolcóban 1521 augusztusában. A bekövetkezett spanyol győzelem egyben az azték állam végét is jelentette. A csata során állítólag megjelenő San Santiago (Szent Jakab) segítette győzelemre a konkvisztádorokat, ezért közvetlenül a győzelem után templomot emeltek a tiszteletére a mai templom helyén. Ennek helyére később még egy következő templom épült, majd egy harmadik, a ma is álló San Santiago, amelyet 1610-ben avatott fel Juan de Torquemada ferences szerzetes.



A San Santiago templom belső képe napjainkban. A hanyatott sorsú templomot többször kifosztották, majd a 19. század második felében a Nemzeti Vasúttársaság robbanóanyag raktárként használta az épületet, amelyet csak 1948-ban szentelték fel újra és kapta vissza egyházi funkcióját.



A San Santiago eredeti falfestményei nagyrészt elpusztultak a százados viszontagságok idején, mindössze néhány kép maradt fenn. Az északi kapu fölött kissé megsötétedve, de még látható és értelmezhető Szent Kristóf faliképe. Az utazók védőszentjét rövid tunikában ábrázolták, amint vállán a kis Jézussal átgázol a nagy vízen. Az egész annak a jelképe, hogy Krisztus Szent Kristóf vállán átkelt az óceánon, hogy a keresztény hitet itt is elterjessze. A festmény jobb alsó részén Szent Ferenc álldogál egy kis barlangban, ugyanitt balra, egy medalionban feljegyezték, hogy 1776-ban felújították, átfestették a képet.



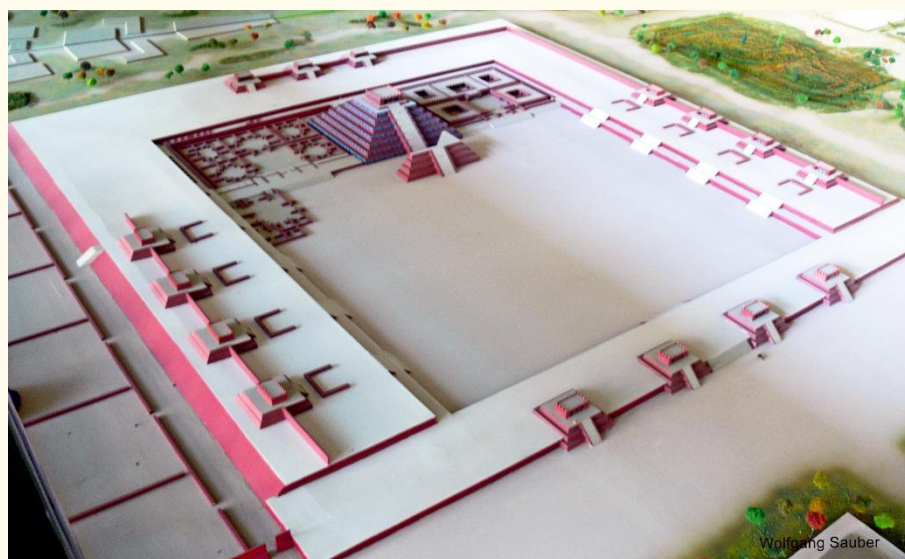
A templomtól 300 m-re délkeletre áll a Tecpan palota megmaradt része. Hernán Cortés a tlatelolcói győzelem (1521) után a körzetet a bennszülött lakosság autonóm területeként jelölte ki és a csatában elfogott utolsó azték uralkodó, Cuauhtémoc kormányzása alá rendelte. Az épület emeleti árkádsorát az 1555 körül festett Tlatelolco-kódex már ábrázolja. Az eredeti, díszes homlokzatot 1962-ben, a közeli lakótelep és útépítések miatt szétbontották majd a San Santiago templom melletti Szent

Kereszt Kollégium keleti oldalába illesztve újra felépítették. A Tecpan palota északi helyiségében ma a Tlatelolco-kódex másolata van kiállítva, a falat pedig Alfaro Siqueiros 1944-ben készült vegyes technikájú falfestménye díszíti, de erről majd később...



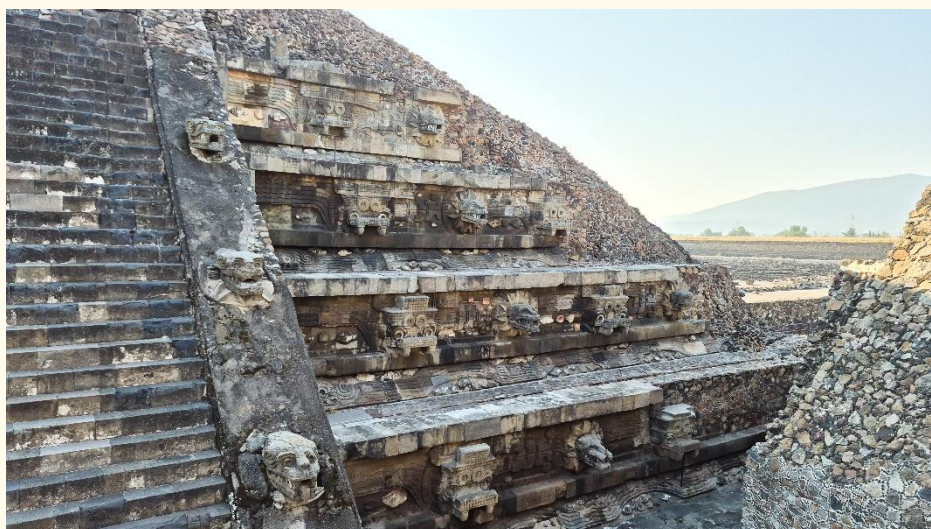
A San Santiago templom déli falához épült Szent Kereszt Kollégium keleti homlokzatába illesztve 1962-ben került áthelyezésre az innen párszáz méterre álló Tecpan palota elbontott homlokzata. Az eredetileg ferences rendi kolostorként használt épület puritán falain kissé idegen látvány a Tecpan palota 16. századi spanyol reneszánsz homlokzata.

Teotihuacan a belvárosból – átszállással – tömegközlekedéssel is elérhető, én azonban taxival mentem ki, számítva a 8 órás nyitásra. A taxi fuvardíja alig valamivel több, mint a hazai fuvardíj fele, így nem olyan nagy teher. Amikor háromnegyed 9-kor végre kinyitották a pénztárat, első utam a terület déli részén emelkedő, még a hűvös reggeli párával borított, a Tollas Kígyó piramistemplomához és szentélyterületére vezetett.



A Quetzalcoatl templompiramis előtt lépcsősorokkal körülvett hatalmas négyzetes teret (ezt spanyolul Ciudadelának nevezik) alakítottak ki építői i.sz. 150-250 között. A hatalmas téren elfért a város teljes lakossága. A Tollas Kígyó piramist a feltételezések szerint Teotihuacan vezetőinek lakóhelyei vették körül. Magát a Quetzalcoatl piramist előkelőségei temetkezési helyként használták, de megtalálták itt több mint 200 áldozati temetkezés maradványait is. 2009-ben felfedezték a piramistemplom mélyén ásott

alagút bejáratát és a piramis középpontja alatt épült kamrában különleges áldozati ajándékok százait találták meg. A modern módszerekkel dokumentált ásatások során 2015-re közel 75000 tárgyat és töredéket azonosítottak.



Quetzalcoatl templompiramis egyes részein helyreállították az eredeti kőburkolatot és a felvezető lépcsősort. Úgy tartják, hogy a képen is látható tollakkal keretezett kígyófejeből 260 darab volt, ami bizonyosan kapcsolatban van a 260 napos szakrális naptárral. Valamikor i.sz. 378 körül forradalmi változás történhetett Teotihuacan vallási és politikai életében. Quetzalcoatl, a Tollas Kígyó tisztelete elhalványult és a város

vezető rétege is megváltozott. Ennek a változásnak lehetett a jele a Quetzalcoatl piramis elé épített és annak homlokzati képét részben eltakaró Adosada, egy L alakú lépcsős építmény.



Az Adosada tetejéről ez a kilátás nyílik észak felé. Távolabb a Nap- és a Hold-piramisok, az előtérben pedig a Ciudadela egy része látható. Magán a Quetalcoatl piramison még folynak a régészeti kutatások, ezért nem is lehet felmászni rá.

Teotihuacan romterületének északi, a Rio San Juan folyócskától északra eső része a Nap-piramis közelében létrehozott múzeumban van kiállítva. Ezen jól áttekinthető a Holtak (vagy Halottak) Útja mellé épített palota és épületsorok, és persze a nagy Nap-piramis és az urat északon lezáró Hold-piramis, az előtte kialakított szakrális térrel.



Mielőtt a Nap-piramisához érünk, érdemes a Holtak Útjának nyugati oldalánál két épülethozott maradványait megtekinteni az Egymás Fölötti épületek csoportjának egyik részlete. Itt még le lehet menni egy alacsonyabb szintre a föld alá, ahol feltárták a Teotihuacan állam fennállása (i.e. 100- i.sz. 8 sz.) között nyolc egymásra épített szintű lakó- és adminisztratív épületet. Ezek egy része bejárható a pinceszinten készített járdasoron. Az épülethozott érdekessége, hogy a mai napin láthatók egyes falakon az egykori, főként vörös falfestés maradványai.

Az Egymás Fölötti épületek csoportjától észak felé fordulva, a középső négyszögletes téren áthaladva juthatunk el a szomszédos Nyugati Tér épülethozottjához.



Nyugati Tér épületcsoportja. A bal alsó sarokban látható a Holtak Útja egy darabja. Innen nyílik az a négyzetes tér, amelyet három piramis alakú épület vesz körül, a közepén álló alacsony oltár felé nézve. A többi alacsonyabb helyiséget átjárók és folyosók kötik össze.



A Nyugati Tér déli oldalán emelkedő szentély

A Nyugati Tér legérdekesebb szentélye a kígyó- és jaguárfejekkel díszített épület. Itt is feltárták az egymásra épült templomok romját. A mai járdaszint alatt óriási nyelvekkel ábrázolt kígyófejek őrzik a felvezető lépcső két oldalát. A felső lépcsősor jaguárfejekkel díszítették. Az épületet fennmaradt festésnyomai és díszítése alapján a Quetzalcoatl piramis építési idejéhez (i.sz.150-250) közeli építésűnek tartják.



Újra visszatérve a Holtak Útjára, néhány egymást követő, az út szintjénél mélyebbre süllyesztett szertartási téren kell áthaladnunk, hogy a híres Nap piramis közelébe érjünk.



A reggeli órákban már gyülekeznek a turisták a Nap-piramis körül. A 65 méter magas piramis vályogtéglából épült, külső felületét élénk színűre festett vastag stukkóréteg borította. Egyes helyeken kiegészítő kőépítmények maradványait látni rajta. 225x225 m-es alapterületével ez a legnagyobb mexikói piramis. Sajnos most már nem lehet felmászni a tetejére, ahol egykor egy templom állt, azonban nem tudni, hogy

melyik istenséget tisztelték benne. Így aztán azt sem tudni, mi volt a piramis eredeti neve, ugyanis a Nap-piramis elnevezést a város elhagyása után csak sok évszázaddal megérkező aztékok adták az építménynek.

Ez alatt a piramis alatt is alagútrendszer húzódik, amelyet 1959 óta több alkalommal is kutattak. Az alagutak egy részét később az aztékok lezárták. A piramis alatt 6 méterrel egy mesterséges üreget, barlangot találtak, amelyet azonban a korábbi időkben már kifosztottak, így kevés lelet került elő. A piramis járatai a központi barlangon kívül más kisebb barlangokat is találtak. Általánosan elterjedt vélemény szerint a piramis tájolása és az alatta húzódó folyosók is valamilyen csillagászati rendszer szerint készültek. A piramis építése i.sz. 100 és 250 között történt. Ezután következett Teotihuacan aranykora, amely egészen az 535-536. évi éghajlatváltozásig tartott. Fokozott vulkáni tevékenység kezdődött 535-ben, aminek következtében több évig tartó lehűlés következett, valamint a mezőgazdaság jelentős termelés csökkenése. Ezután kezdődött meg a város hanyatlása és a lakosság számának csökkenése.



A Nap-piramistól folytattam utamat a Hold-piramis irányába. Mire elindultam, az árusok már kitelepedtek a Holtak Útjára.



A Nap-piramist elhagyva, a Holtak Útjának jobb oldalán, egy kis féltető alatt lehet megtekinteni a híres puma falfestményt. Ez a városban fennmaradt több színes falfestés közül a legnagyobb összefüggő felületű.

A Holtak Útja mentén álló kisebb lépcsőzetes, talud-tablero stílusban épült piramisépítményekre általában nem lehet felmászni. Ez alól azonban kivétel az út északi végénél levő, ahonnan visszatekintve láthatjuk a Nap-piramist és az út jókora szakaszát. Árusok és turisták mindenütt...



A Holtak Útjának északi végénél magasodik a Hold-piramis, háta mögött pedig a 3054 m magas Cerro Gordo hegy körvonalát látjuk. A Hold-piramist i.sz. 100 és 450 között épült úgy, hogy a századok folyamán hét rétegben építették egymásra az egyre nagyobb templomokat, mígnem elérték a 43 méteres magasságot. A piramis tetején Teotihuacan nagy istennőjének szertartási helye volt. A Hold-piramis déli oldalához egy platformot építettek (idáig lehet ma felmászni), amelyet rituális áldozatok bemutatására használtak. 1998-tól

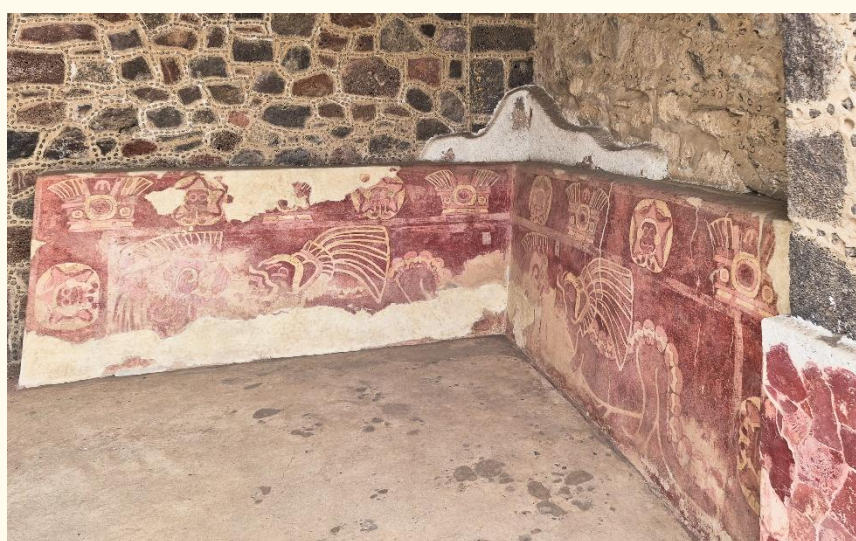
kezdődően végeztek ásatásokat a piramis alatt. Feltárták az építési rétegeket és az itt húzódó alagutakat. A Hold-piramis hét építési rétegén belül öt temetkezési komplexumot találtak, amelyek mind a negyedik építési rétegtől felfelé helyezkedtek el. Ezek a sírmellékletekkel ellátott temetkezések az i.sz. 250 és 300 közötti időszakra datálhatók. A képen a piramis előtti tér közepén alacsony, négyszögletes emelvényt, egy oltárt építettek.





A Hold-piramis előtti tér nyugati oldala mellett tekinthető meg a több szintes Quetzalpapalotl palota maradványai. A palota oszlopos bejárata a piramis előtti Hold térre néz. Az első palotát i.sz. 250-300 között építették, amelyet 450 és 500 között kibővítettek. A palota alatt feltárták a Tollas Kagylók templomát, ahol zöld madár festmények maradtak meg.

Az egész palota komplexum leginkább falfestményeiről és kőfaragványairól híres. Ez itt az egyik épületrész, a Jaguár palota megmaradt falfestménye.



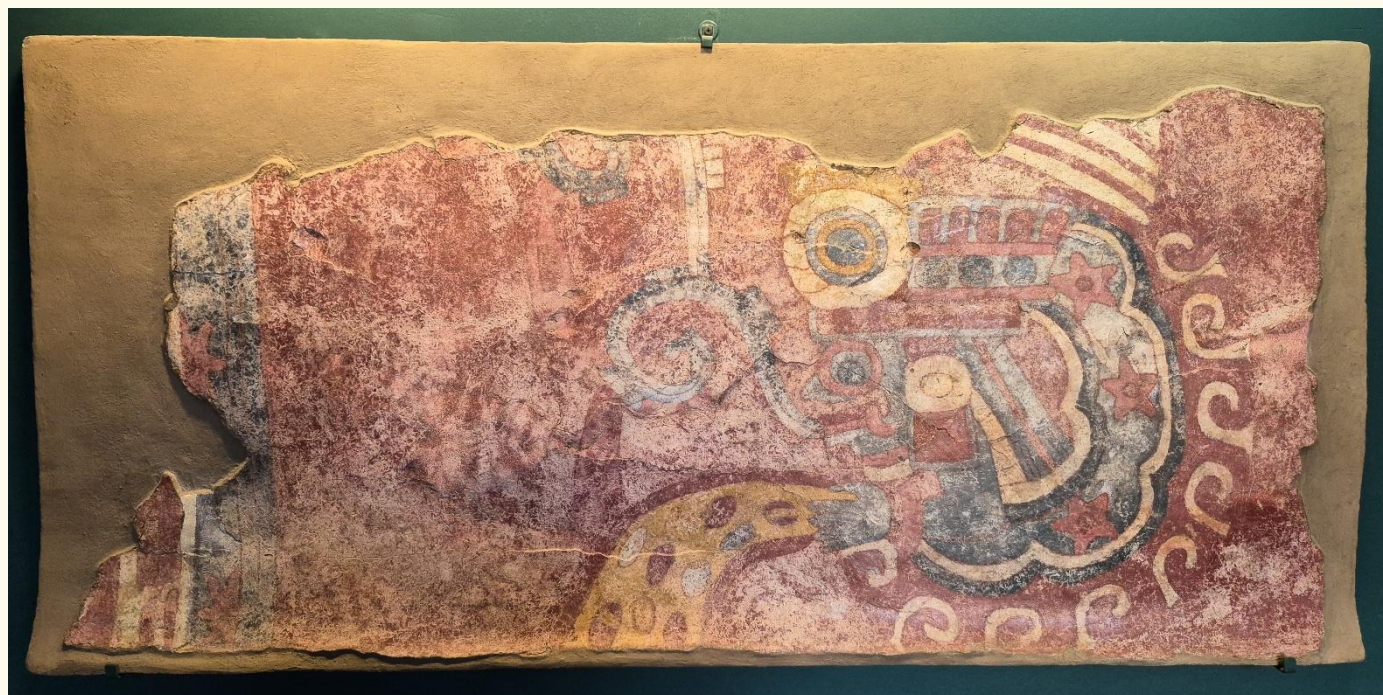
Quetzalpapalotl palota legszebb része a faragott kőoszlopokkal körülvett központi udvar

Az alsó szinten található Tollas Kagylók templomában több hasonló zöld madarakat ábrázoló falfestmény sorozatot figyelhetünk meg, de itt is megcsodálhatunk kőfaragványokat is. Az egész palotakomplexumot 1962 után kezdték el feltárni, felújításra és bemutatásra való előkészítése 2009 és 2011 között történt.



Befejezésül néhány képet mutatok Teotihuacan romterületen felépített házi múzeum legszebb tárgyairól. Ez itt egy széntartó, vagy füstölőtartó, amelyet otthoni, de más rituális tereken is használtak. Ezeket a tárgyakat öntőformák használatával készítették. A múzeumban többet is kiállítottak.

Ez a szép állapotban megmaradt falfestmény profilból ábrázolja Tlaloc esőistent ábrázolja.



m2-es épületben elsősorban Mezoamerika prehiszán emlékeit mutatják be. Az óriási gyűjteményt a mellékelt múzeumi térkép szerint, kultúrákként rendezték el, az emeleten pedig néprajzi kiállítást lehet megtekinteni. Az 1964-ben megnyitott modern épületet körülvevő kertekben szabadtéri múzeumot építettek, legtöbb esetben replika épületekkel, de sok esetben idehozott eredeti szobrokkal épületrészletekkel. Reménytelen vállalkozás a világ egyik legnagyobb múzeumát részletesen bemutatni, de mégis fontosnak tartom legalább megkísérelni, hiszen a legalaposabban feltárt történelmi emlékhelyekről is hiányoznak a legszebb leletek, hiszen azoknak a helye itt, a múzeumban van.



Mezoamerika prehiszán kultúrái erős kölcsönhatással voltak egymásra, de mégis mindegyik saját törzsterületén hagyta ránk legszebb emlékeit. Erre az egyes kultúrák területeit mutató térképre ráillesztettem azt az időrendi sémát, amely alapján az egyes kultúrák keletkezését, legaktívabb időszakait és párhuzamos egymás melletti továbbélését követhetjük. Bár a két ábra színezése eltér egymástól, érdemes a kettőt egyszerre tanulmányozni.

Először a maja emlékeket bemutató termekbe látogattam el. Ez az áttekinthető kép bepillantást enged a múzeum kiállításszervezési koncepciójába. Sok az eredeti, feltárásokon előkerült műtárgy, de amit nem lehetett elhozni eredeti helyéről, arról (minden további okoskodás nélkül) másolatokat állítanak ki.



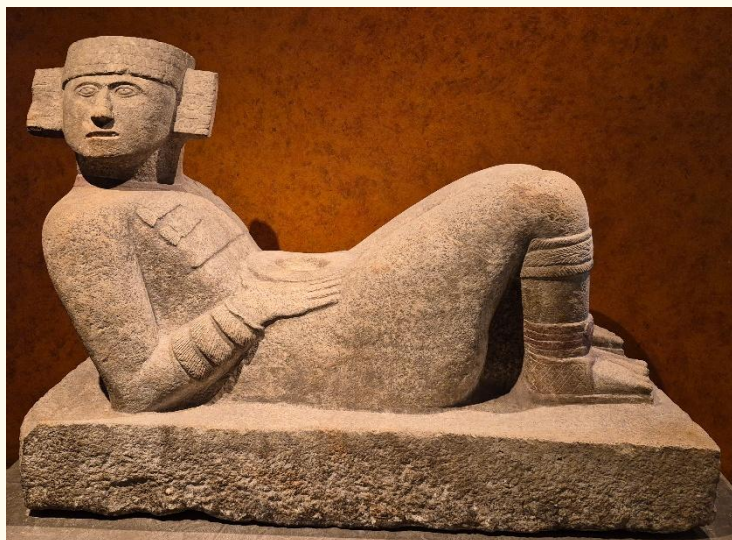


A maja történelem klasszikus időszaka (i.sz. 250-909) idején a politikai rendszert egymással örökösen rivalizáló „városállamok” alkották, az élükön „urakkal, akiket az egyszerűség kedvéért mi európaiak királyoknak nevezünk. Ezek az uralkodók ebben az időszakban tömegesen állítottak faragott kőtáblákat, sztéléket. Ezeken saját uralkodásuk fontosabb eseményeit örökítették meg. Olykor mitológiai jeleneteket faragtak a sztélékre, az ábrákat sajátos hieroglifikus írással egészítették ki, mint ezen a kőtáblán is. A maja írás vegyes rendszerű, egyaránt tartalmaz egész szavakat, szótagokat, esetleg csak egyes hangzókat. Bár a maják sokféle nyelvet beszéltek, a feliratokat a az uralkodó réteg általánosan használt chol nyelvén írták. A maja hieroglifikát és a bonyolult naptárrendszerüket nagyrészt sikerült megfejteni, így ezt a sztélét is lehetséges értelmezni. A felirat szerint az Alvilágban 727. október 28-án egy labdajáték mérkőzés történt a bal oldalon küzdő isteni Jaguárkarom és a jobb oldali K'inich Baaknal Chaak, Toniná város királya között.



Ezek az áldozati korongok Cichén Itzában készültek i.sz. 1000 és 1250 között. A fa alapra rögzített türkiz és kagylóhéj töredékekkel díszített korongokat templomokban helyezték el.

Ez a fekvő alak, Chac-Mool közvetítőként szolgált az istenek és az emberek között. A hasán levő üregbe helyezték az áldozati ajándékot, amit aztán továbbított az illetékes istennek. A szobor Chichén Itzában készült i.sz. 900-1250 között, a maja posztklasszikus korban.

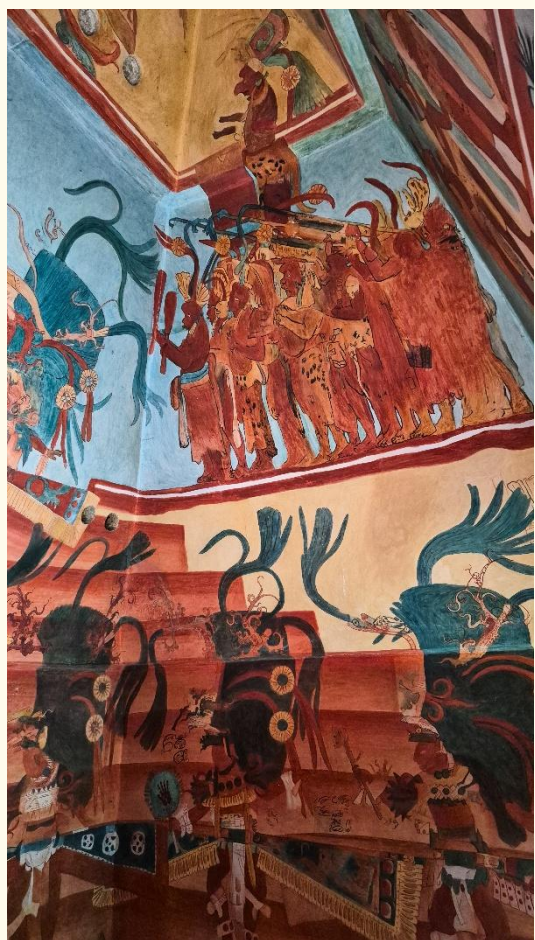




Sajnos Mezoamerikában és Dél-Amerikában is súlyos probléma az illegális műkincskereskedelem. Ezért van az, hogy sok kiállított műtárgy esetében nincsen feltüntetve megtalálásának eredeti helyszíne, mert azokat illegális műkincskereskedőktől kobozták el. Bár ezt a templomi frízt is lelopták eredeti helyéről, Placeresből (Campeche), sikerült beazonosítani. Az i.sz. 250-600 között készült töredékes stukkó közepén egy fiatal uralkodót ábrázol, akit két oldalról idősebb istenségek vesznek körül.



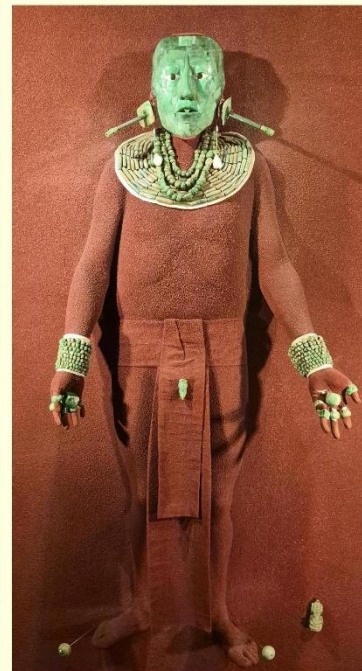
A maja kiállítási termekből ki lehet menni a múzeum kertjébe, ahol többek között, ez a rekonstruált maja templom is áll.



A Yucatán-félsziget déli részén fekvő Bonampak városában maradtak fenn az amerikai kontinens legszebb összefüggő falfestményei. Mexikóvárosban, az Antropológiai Múzeum udvarán levő épületben bemutatják ezeknek a freskóknak a másolatait.



A Yucatán-félsziget délnyugati részén fekvő Palenque városban, a Feliratok Templomában, a piramis mélyén találták meg 1952-ben a legnagyobb méretű maja temetkezést. A sírboltban elhelyezett kő szarkofágban I. K'inich Janaab Pakal, Palenque 683-ban elhunyt királyának holtteste nyugodott. Az egy kőtömbből kifaragott szarkofágot vastag kőlap fedte, amelyre az uralkodó újjászületésének jelenetét faragták. A király holttestét élénkzöld cinóberrel szórták meg, kezeit és csuklóját jáde ékszerek borították, nyakába jádegyöngyökből fűzött gallért helyeztek és arcát jádemozaikból készült maszk borította. Egyik kezében jáde kockát, a másikban jádegömböt tartott. Mindez itt, Mexikóvárosban tekinthető meg.



A sok maja istenség között külön csoportot alkottak a különböző foglalkozásúak, így a kereskedők istene is.



Ez a Yaxchilánból (Chiapas) származó párkányelem a mellette volt hárommal együtt III. Itzamnaaj Bahlam (Nagy Pajzs Jaguár, 681-742) király életéből vett jeleneteket ábrázol. Ez éppen azt mutatja, hogy a bal felől álló uralkodónak főfelesége, Ko Xok egy jaguárfejes sisakot nyújt át.





Az ilyen, harmonikaszzerűen összehajtogatott maja kódexek közül mindössze három hiteles darab maradt fenn a hittérítők buzgó pusztításai után. Ezek közül kettő Európában van, a harmadikat pedig itt őrzik Mexikóvárosban, a Nemzeti Antropológiai Múzeumban.

A maja hieroglif írást az orosz Jurij Knorozov kezdte el megfejteni, de a bonyolult rendszerben még bőven akad ismeretlen jel. A maják az írásukat elsősorban dinasztikus események rögzítésére használták, köztélékre felvésve. A képen bemutatott, fakéregből készült lapokra festett posztklasszikus kori (i.sz. 909-1697) kódexek viszont nem történelmi események leírásával foglalkoznak.

Palenque városban három templomot építettek a város védőisteneinek kultuszához. Ezek szentélyébe helyezték el faragott mészkő tábláikat. Ez a Keresztpanel néven ismert panel az Égi Napistennek szentelt templomból került a múzeumba. Középső részén a mitikus ceiba-fa nő ki az alatta levő földszörny maszkból, tetején pedig Itzam Yah, az égi madár ül. A fától jobbra és balra Palenque két királya, I. K'inich Janaab Pakal (Nagy Pakal, 615-683) és fia II. K'inich Kan Bahlam (Jaguárkígyó, 684-702) állnak. A két oldali feliratok az Anyaistennő születési idejét említi (i.e. 3121), azután a világ teremtésének idejét (i.e. 3114), majd az Égi Napisten születésének idejéről (i.e. 2360) ír, valamint történelmi eseményeket is elbeszél.



A következő teremcsoport a Mexikói-öböl menti, főként az olmék kultúrával foglalkozik. Az olmékok i.e.1500 körül jelentek meg a Mexikói-öböl környékén. Ők hozták létre Mezoamerikában az első összetett civilizációt, jóval a maják előtt. Elnevezésük navatl nyelven annyit tesz: a gumi népe. Valószínűleg ők jöttek rá, hogyan kell a kaucsukfa nedvét formázható gumiszerű anyaggá alakítani. Őket tartják a prehiszán korban egész Közép-Amerikában népszerű labdajáték kitalálójának is. Csekély mennyiségű glifát (írásjelet) hagytak maguk után, de abból látni lehet, hogy valamiféle írást ismertek. A képen látható olmék köedények Tecaliból (Puebla régió) származnak.

Az Antropológiai Múzeumban két hatalmas olmék kőfej is ki van állítva az eddig megtalált összesen 17 közül. A fejek i.e. 900 körül készülhettek és mindegyik nagyon hasonló. A készítésükhöz használt sziklákat a Tutxlas-hegységből hozták el. Talán uralkodókat ábrázolnak, de ez teljesen bizonytalan. Az olmék civilizáció összeomlása i.e. 40 körül kezdődött. A lakosság száma jelentősen lecsökkent a feltételezett éghajlati változások következtében.



A Vízisten kerámia szobrát Pueblában (Tehuacán terület) készítették i.sz. 900 és 1521 között valamikor. Az olmék panteonról nem maradtak fenn feljegyzések, de a műalkotások árulkodnak a hitvilágukról. Nyolc androgün (mindkét nem jellegzetességeit hordozó) istenségüket lehet megkülönböztetni, amelyek többnyire természeti jelenségeket, vagy állatszörnyeket jelenítenek meg.

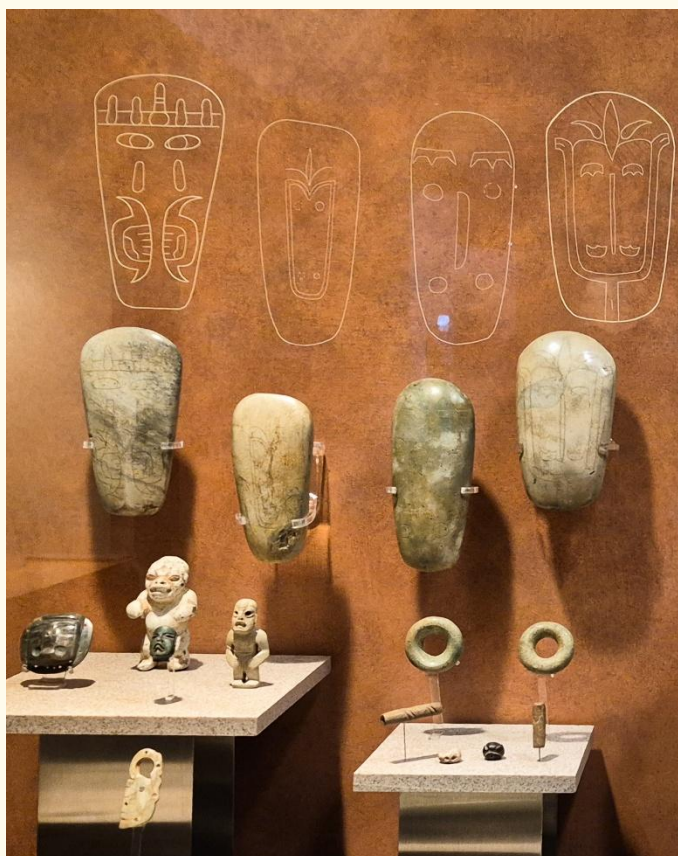
Az Öböl-menti népek tárgyaik készítéséhez főként obsziánt és jól faragható köveket használtak, de az itt élő huasztek nép az i.sz. 13. századtól kifejlesztették a fémkohászatot és rézötvözetekből készítettek ékszereket és használati tárgyakat.



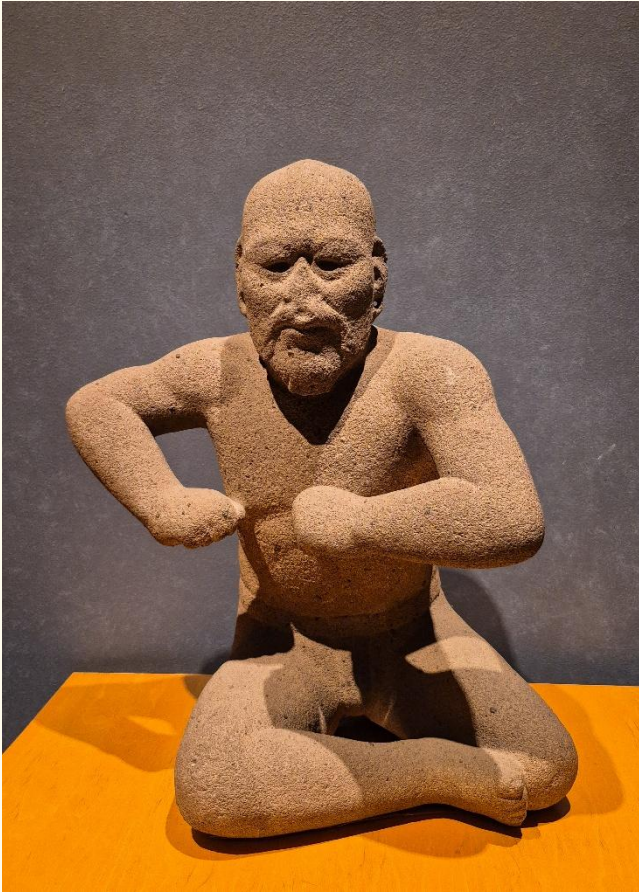


A föld termékenységével hozták kapcsolatba a férfi nemi szerveket, így aztán az i.sz. 100 és 900 között tömegével készültek a képen látható férfiszobrok. Később, egészen a spanyolok megérkezéséig fennmaradt a fallosz kultusz az Öböl-menti huasztekok között.

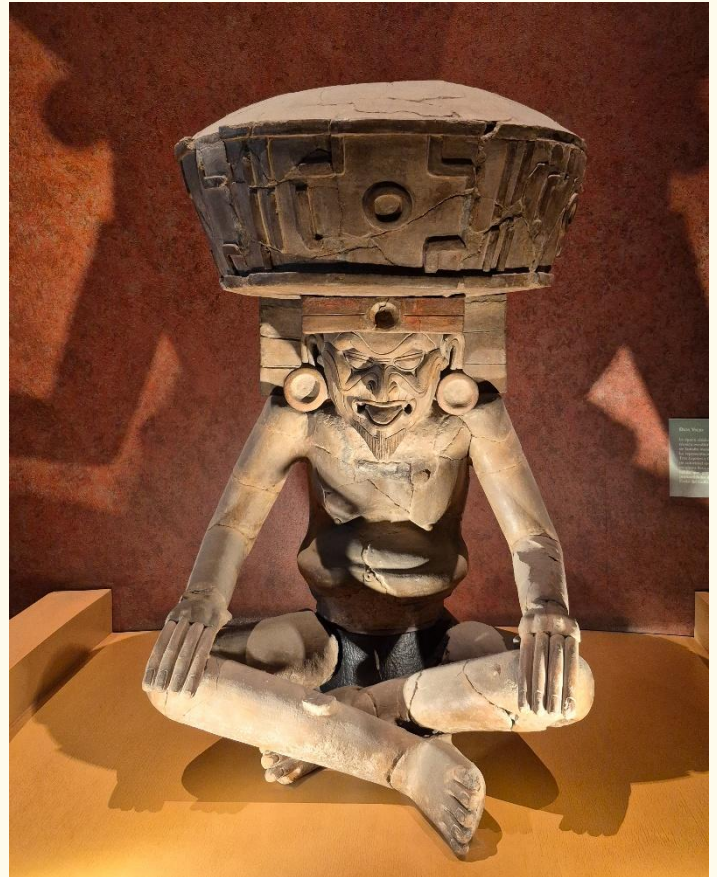
Mosolygó arcokat mutató olmekák maszkok. Ritkaság ilyen vidám arcokat látni a zord ábrázatú dombormű alakok között.



Az olmekák szertartási jáde, vagy szerpentin baltákat a rájuk karcolt ábrázolások teszik érdekessé. A díszítmények rajzolataiból és mintáiból arra következtettek, hogy az olmekok kukoricaistenét ábrázolják.



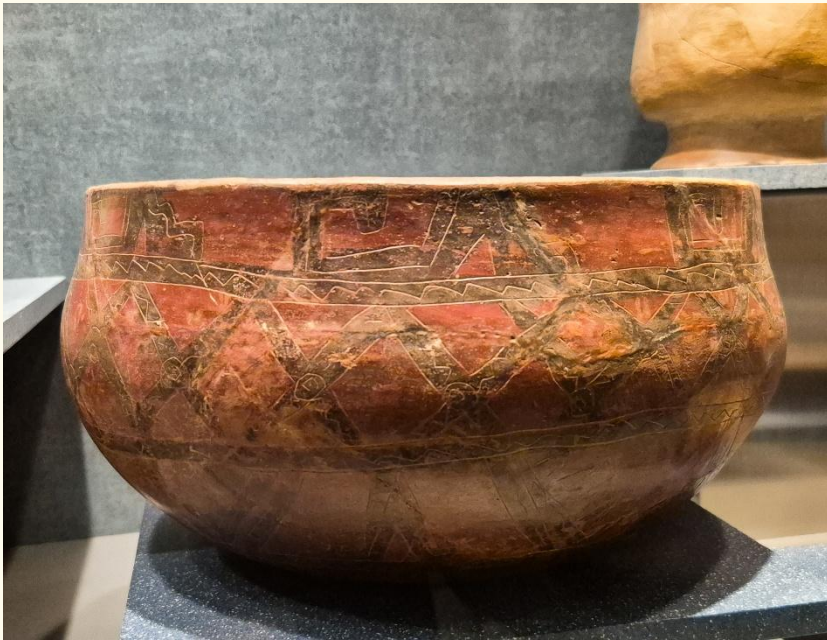
A „Birkózó” néven ismert olmék szobor Veracruzból (Minatitlán régió) került a múzeumba. Az i.e. 600-100 között készült szobor dinamikus mozgásábrázolásával kirí a sok statikus szoboralak közül. A szobor szakála és bajusza alapján tartják a figurát a Mexikói-öböl partvidékének felső rétegéhez tartozónak.



A partvidék klasszikus időszakában képesek voltak nagyméretű agyagszobrok készítésére, amelyek egyik gyakori témája az öregek ábrázolása volt. Az öreg emberek a tekintélyt és egyben a tüzet is jelképezték. Erre utal az alak fejére mintázott edény. Cerro de Las Mesas, Veracruz (i.sz. 100-900)



A Huilocintlánban talált huasztek sztélé Quetzalcoatl-Ehecatl isten papját ábrázolja, amint nyelvét átszúrva éppen önáldozatot mutat be.



Végül egy szép Mixtequilla kerámia edény Cerro da Las Mesasból (Veracruz) az Öböl-menti kultúra késői korszakából.



Mexikóváros Nemzeti Antropológiai Múzeumának központi udvara a tetőt tartó oszloppal és a híres vízeséssel. Az udvar bal oldali utolsó teremcsoportja az ország déli részén fekvő Oaxaca (hivatalos nevén Oaxaca Szabad és Szuverén Állam) régészeti emlékeit mutatja be. Bár több más népcsoport is él ezen a vidéken, ez mégis a Zapoték és mixték kultúra földje. Ez adja a mostani poszt nagyobb részét, de

hozzáillesztettem egy kis kortárs Teotihuacant és annak maja kapcsolatát is.

Ez a Tlaxiacóból származó faragott kő (i.sz. 1000-1521) azt a mixték mítoszt jeleníti meg, amelyben az istenek egy nyulat dobva a Holdra akadályozták meg, hogy fényességben a Nappal vetekedjen. A holdat a kódexekhez hasonlóan sugarakkal ábrázolták. Az edényhez hasonló forma felső részén víz jelenik meg, utalva a Hold és a víz kapcsolatára.





Ez a gyönyörű mixték szertartási váza hasonló azokhoz, amelyeket a fennmaradt kéziratokon láthatunk. Díszítése az Apoalában, a mixték nép mitikus szülőhelyén tartott szertartást ábrázolja, amint az ősi istenségnek áldozatokat, köztük egy emberi fejet ajánlanak fel.



A közös tárló felső részén egy sírkövet állítottak ki, amelyen egy harcos, istenség, vagy pap áll, jobb karján pajzzsal, baljában pedig áldozati zsákokat és dárdahajítót tartva (Tilantongo, i.sz. 1000-1521).

Alul a harcos mixték nép kőből pattintással előállított fegyverei. A hódító háborúkat fabunkókkal nyilakkal, lándzsákkal, parittyákkal és baltákkal vívták.



Bár a mixtékek, ismerték a bronzöntés mesterségét, harcaikat leginkább obszidián és pattintott kőcsúcsokkal ellátott fegyverekkel vívták. Az egységes állammá soha nem szerveződött mixtékek a majákhhoz hasonlóan városállamokban éltek, amelyeket valószínűleg katonai teokrácia irányított és vezetett a csatákba.

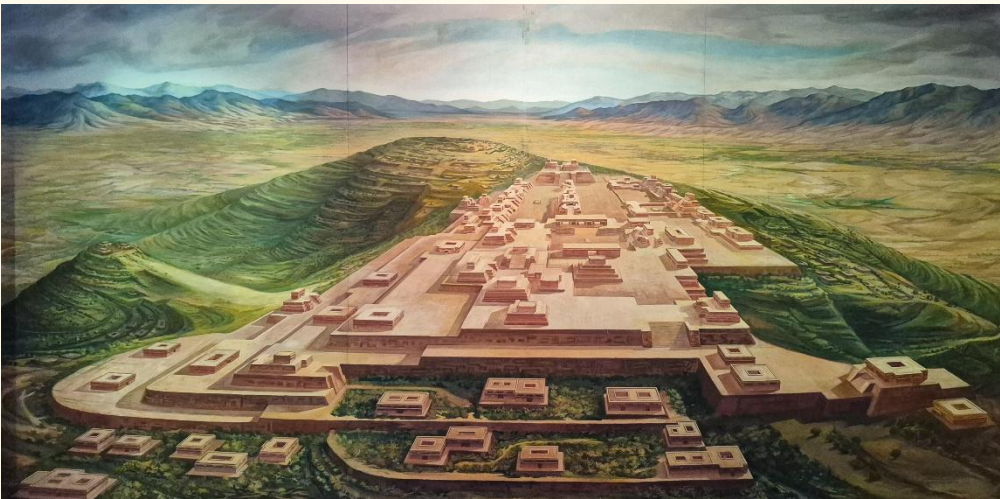


Kiállították a fellelt mixték zeneszerszámokat is. Hátul egy függőleges állásban használt faragott fából készült dob, az előtérben balra egy csontfuvola, jobbra pedig egy emberi csontból készült faragott dob-, vagy xilofonverőt helyeztek el. Ezeket a hangszereket kizárólag vallási szertartások alkalmával használták. (i.sz. 800-1521)

Savy (vagy Dasavui) istent, az eső és mennydörgés istenét ábrázolja. Jellegzetessége a szemüveghez hasonló kör a szemek körül, a felkunkorodó bajusz és a szájából kilógó agyarszerű fogak. (Tehuantepec-földszoros, i.sz. 900-1521).

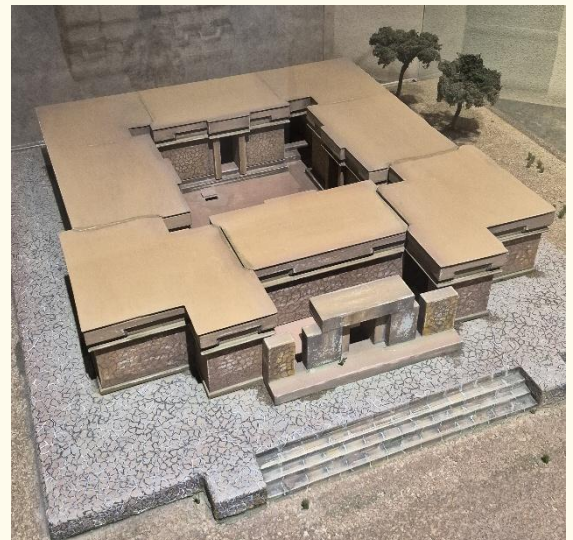


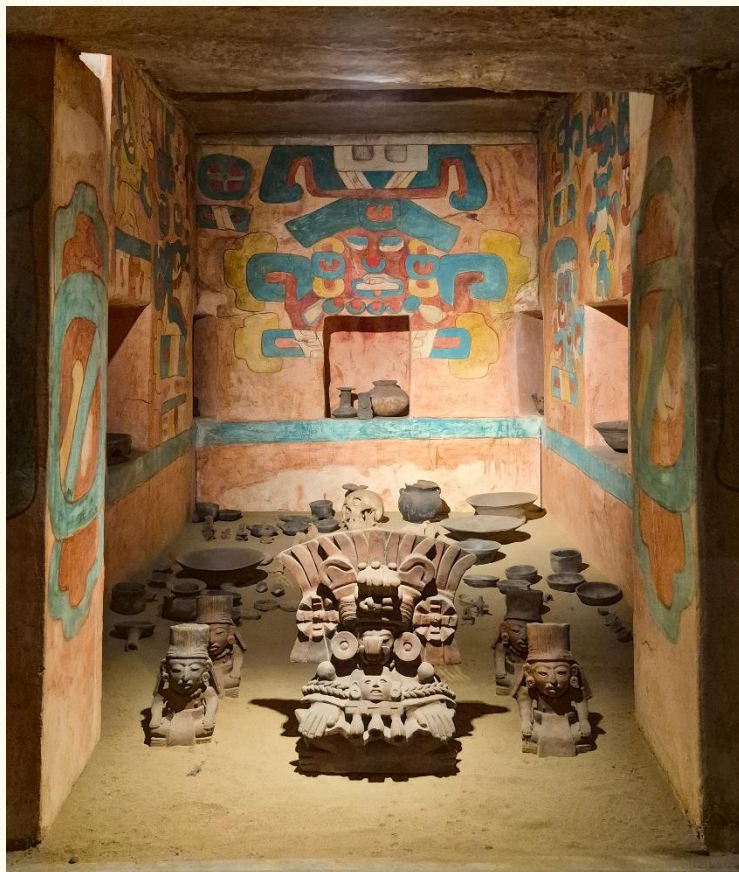
Ez a henger alakú kerámia szobor Nuhu



Albán a legismertebb és jelentőségében a tőle északra fekvő Teotihuacannal vetekedő jelentőségű zapoték város volt. Monte Albán az i.e. 6. századtól az i.sz. 8. századig virágzott, így a prehiszán Mezoamerika legősibb városának tekinthető. Az 1902-ben kezdődött itteni ásatások a nagy területen fekvő település lakóépületeit, szertartási központját és számos temetkezési helyet hoztak napvilágra. A feltárt és konzervált romok ma, a maja piramisokhoz hasonlóan, Mexikó leglátogatottabb történelmi látványosságai közé tartoznak. Az Antropológiai Múzeumban kiállított rekonstrukciós festmény Monte Albán központi részét ábrázolja.

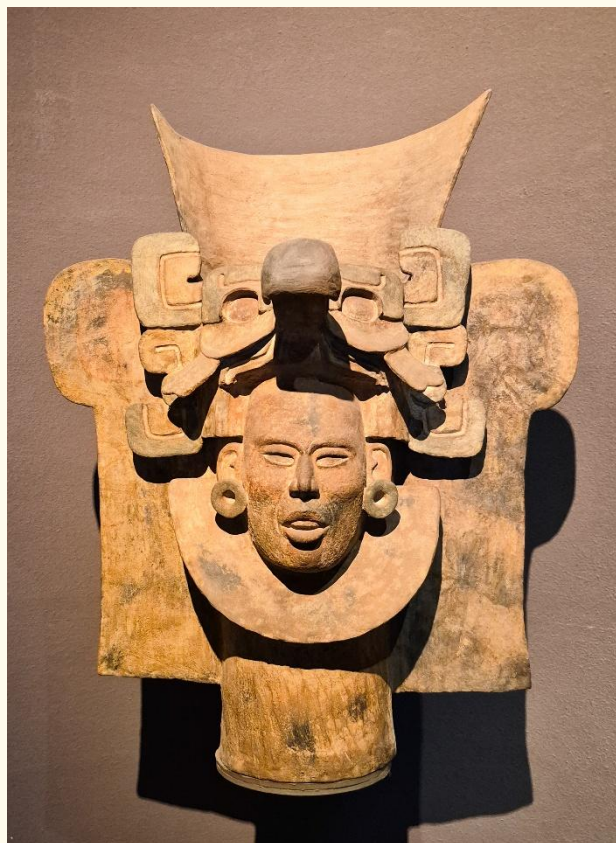
Monte Albán északi platformján ez alatt a kis palota alatt tárták fel a 105-ös számú sírt. Ebben, bár nem rabolták ki, mégis csak egy hiányos csontvázat találtak. A sírkamra legfőbb értéke a falakat borító színpompás falfestmények voltak.





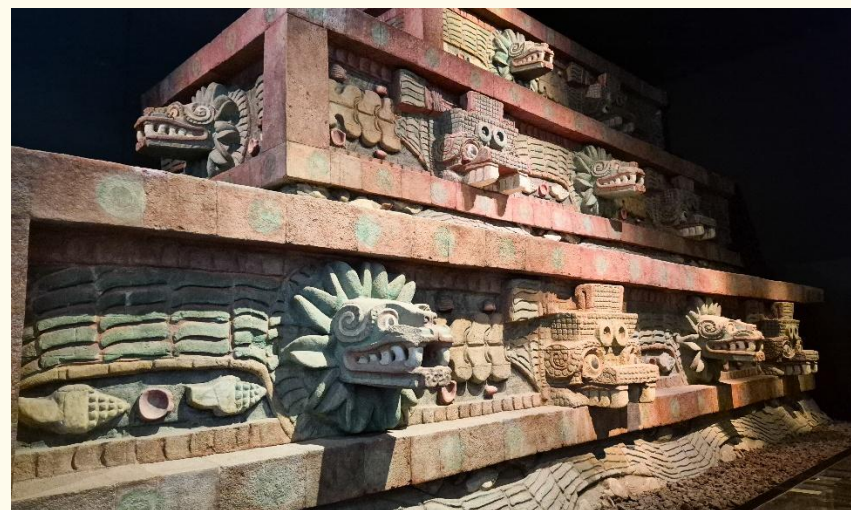
A mexikóvárosi Antropológiai Múzeumban egy másik Monte Albánban feltárt sírbolt, a 104-es számú sírkamra másolatát állították ki. A sír középső részén az eső és mennydörgés istenének urnáját helyezték el. (Monte Albán IIIA-III.B időszak, i.sz. 200-500)

Kerámia urna Monte Albán 77. számú sírjából (i.e. 100-i.sz. 200). Az erős maja hatást mutató szobor torzított koponyája fölé széles csőrű madáristenséget mintáztak.



Egy másik urna Monte Albán késői korszakából. Ekkorra már megszakadt a Teotihuacannal való kapcsolat, ami követhető a korban készült ábrázolásokon. Ezen az urnán a tollas fejdísz és az egyéb jelképek szinte elnyomják az emberalakot.

A mixtékek fennmaradt kódexei főként leszármazási vonalakat mutatnak be. A mai fogalmaink szerint ezeket nem számítanánk írásnak, inkább képek és konvencionális szimbólumok jelennek meg a szarvasbőrre festett lapokon, amelyeket harmonikaszerűen hajtogattak össze és fa borítólapokkal látták el. Ez az írás nem olyan kifinomult, mint a maják hieroglifikus írása, de úgy látszik, hogy a mixtékek képesek voltak történelmi és mitikus eseményeket rögzíteni.



A piramist i.sz. 150 és 200 között építették. A temetkezési helyként is használt piramis alatt alagútrendszer húzódik.

A mai Mexikóváros északkeleti részén levő Teotihuacan a kutatók szerint vegyes, több etnikum által lakott város volt. Fénykorában (i.sz. 4-7. sz.) befolyása messze túlterjedt saját területén. Nagy maja városokat hódítottak meg és magas szintű kapcsolatokat áptak a zapoték Monte Albán városállamával is. Az Antropológiai Múzeumban felépítették a Teotihuacan Ciudadelájában ma is álló Tollas Kígyó (Quetzalcoatl) piramistemplom lépcsőzetes oldalának szobrokkal díszített részletét. Ezt a

Teotihuacan és a maja Tikal város szoros kapcsolatát igazolja az i.sz. 250-650 között Tikalban készült sztélé, amely a 31-es számot kapta. Az elülső oldal alsó részén K'awil Chann (Viharos ég), Tikal hetedik uralkodója áll profilban, felette apja, Huh Chaan Mah K'ina (Görbe Orr) látható Teotihuacanra jellemző öltözékben. A sztélé oldalán ismét Huh Chaan Mah K'ina jelenik meg. A hátoldalon Maja írással jegyezték fel ezeknek az uralkodóknak a hősi tetteit.





Teotihuacan bukása (a várost az i.sz. 8. században hagyták el) után Közép-Mexikóban a belháborúk és zűrzavar ideje következett. Az erősített városok harcaiból Tula városa 950 körül megerősödvé került ki. Az aztékok később a tolték fővárost Tollánnak nevezték, bár ma már többen vitatják Tula és Tollán azonosságát. A tolték indiánok észak felől vándoroltak Közép-Mexikóba, sőt tovább, a Yukatán-félszigetre. A harcok toltékok birodalma a 12. századig állt fenn, de a később szintén északról érkező azték törzsek őket tekintették elődeiknek

Az Antropológiai Múzeumban külön terem foglalkozik a tolték emlékek bemutatásával, ezekből mutatok be néhányat.

A tolték harcost ábrázoló szobor társaival Tulában tartotta együtt a Hajnalszillag Templomának tetőzetét. A szobor majdnem 5 méter magas és 4 részből állították össze. (900-1250)



Egy Tollas Kígyót (Quetzalcoatl) faragtak erre a köoszlopra, amely szintén Tulában támasztotta alá egy épület tetőzetét. A teljes ábra az oszlop körüljárásával válik láthatóvá. (900-1250)



Két Tulából származó sztélé (900-1250). A bal oldali egy harcost ábrázol, bal kezében pajzzsal, jobbában lándzsával. A kőoszlopot valaha vörösre festették és stukkóval vonták be. A jobbra álló harcos a korábban bemutatott oszlophoz hasonlóan mellén stilizált pillangót visel.



Ez a Chac-Mool néven ismert szobor egy edényt tart a hasán. A hasonló alakú szobrok több helyen megjelentek Mezoamerikában, többek között az azték Tenochtitlánban is. Egyesek szerint áldozati ajándékokat helyeztek el a hasán levő edényben, mások szerint hadifoglyok feláldozásához használták az ilyen szobrokat (Mixco, 900-1250).



Ez és a hasonló Napkorongok (Tezcacuitlapilli) a toltékoknál a háborúskodással voltak összefüggésben. A Tulában talált óriás harcoszobrok is ilyet viseltek a hátukon. A falpra illesztett türkizlapocskák egy valaha fényvisszaverő pirítkorongot vettek körül. A türkizt a toltékok kiterjedt kereskedelmi kapcsolataik révén szerezték be. (Tula, 900-1250)

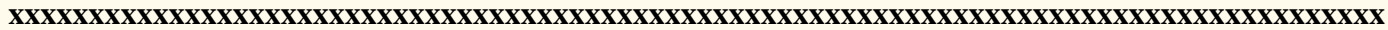


Ezt a kerámiát Délkelet-Mexikóban készítették, azonban a rajta ábrázolt Tlaloc isten képmás tolték vonásokat hordoz. Az, hogy az edényt maja területen találták meg, újabb bizonyíték a tolték kereskedelem kiterjedtségére. Az edényre illesztett Tlaloc dombormű bal kezében villámot, jobb kezében kígyó alakú botot tart. (i.sz. 900-1250)



Tula El Corral nevű szentélyében találták meg ezt a tollas prérifarkas szobrot, amely valószínűleg egy felajánlás része volt. A farkas nyitott szájából kitekintő férfiarcot ábrázoló szobor kerámiából készült, amelyet csiszolt kagylódarabokkal borítottak. A farkas és az ember fogait csontból faragták ki. (Tula, 900-1250)

A fő tolték kereskedelmi útvonalak és termékcsoportok.



A mexikóvárosi Antropológiai Múzeum legnagyobb teremcsoportja a főbejáratnál szemközt a híres Nap-követ. A legtöbb látogató egyenesen ide siet, hogy megtekintse a híres Nap-követ. Az azték uralom utolsó évtizedeiben készül 25 tonnás kölap előtti emelt térség kedvelt szelfi és fényképezési pont, ahol mindig sokan vannak.

Az aztékok vándorlása dél felé az északi, Aztlán nevű mitikus területről indult Közép-Mexikó

felé a 13. században. Az észak felől történt bevándorlást igazolják a nyelvészek, akik szerint az aztékok és a mexikák által használt nahuatl nyelv nem áll rokonságban a többi Közép-mexikói nyelvcsaláddal. A források szerint minimum 7, de legfeljebb 17 törzs, vagy népcsoport - legutoljára a mexikák - i.sz. 1200 után érkezett a Mexikói-völgybe, ahol az aztékok 1325 körül alapították meg városukat, Tenochtitlánt a Texcoco-tó szigetén. A térképen jelzett területen kialakult Azték Birodalom az 1521-ben bekövetkezett spanyol hódításig állt fenn. Érdekesség, hogy az aztékok sohasem nevezték magukat aztéknak. És most következzen néhány érdekes azték és mixték kiállítási tárgy...

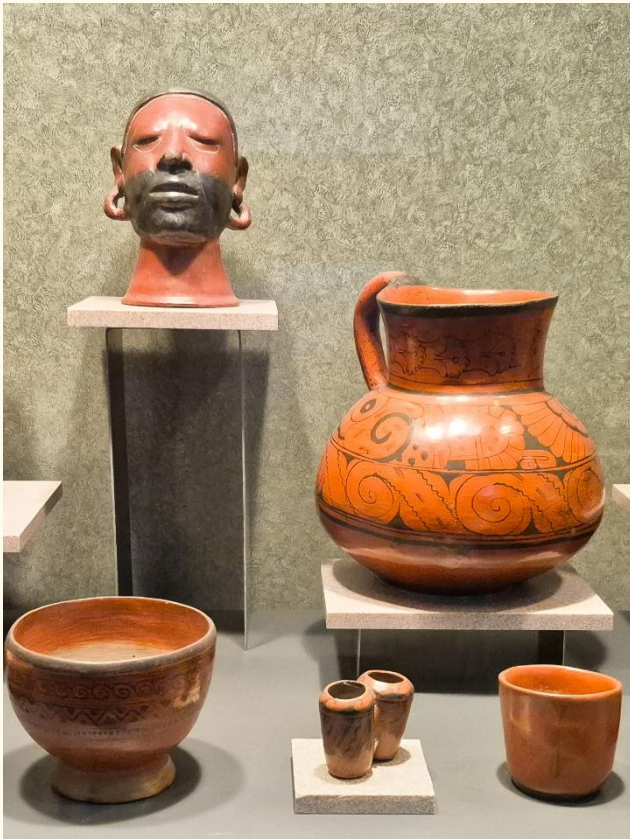




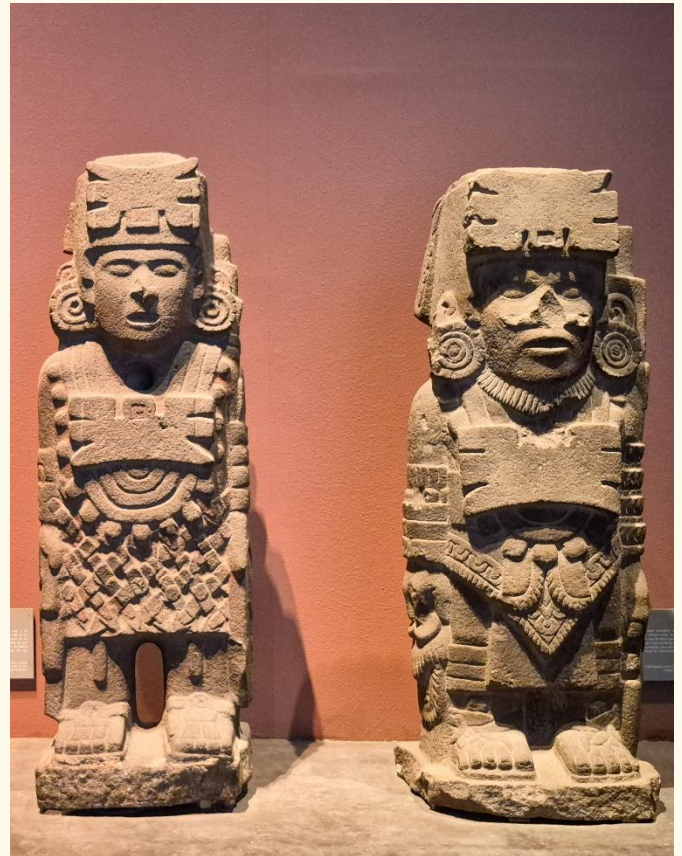
A híres Nap-kő Mexikóváros főterén, a Zócalo téren került elő 1790-ban, a katedrális javító munkálatai során. A teret ma Plaza de la Constitución néven is ismerik. Itt volt egykor Tenochtitlan ünnepi központja. A kutatások szerint a 3,6 méter átmérőjű monolit 1502 és a spanyol hódítás ideje között, tehát az Azték Birodalom utolsó évtizedeiben készült. A Nap-követ sokáig tévesen naptárként azonosították. Az azték világméretű összefoglaló bonyolult mintázat közepén megjelenő arcot vitatott azonosságú istenségnek tartják, aki kinyújtott kezeiben egy-egy emberi szívet tart, nyelve pedig az áldozati obszidiánkéshez hasonlít. Az arcot körülvevő, az óramutató járásával ellentétes irányban olvasandó jelsorozat végső soron az azték ideológiának megfelelő korszakok kozmikus konfliktusait jelenítik meg. A Nap-kő további faragott jelképeivel, történelmi utalásaival, vallási jelentőségével könyvtárnyi irodalom foglalkozik. A kutatók szerint a kölapot eredetileg különböző színekkel lefestették, a múzeumban a rekonstruált színezés képét is kiállították. A hatalmas kölap faragását nem fejezték be a kőanyagban megjelent és a hátoldalon végig húzó repedés miatt.

Ez a jaguár, vagy ocelot szobor Tezcatlipoca, az éjszaka és az állatok istenének megjelenési formája. Fontos szerepe volt azokban a szertartásokban, amelyek során emberáldozatokkal igyekeztek a Nap és a Föld táplálásáról gondoskodni, hogy a világ működése fennmaradjon. A feláldozott emberek, főként hadifoglyok kivágott szívét a szobor hátán levő szent edénybe (ciaihxcalli) helyezték és ugyanitt fogták fel kiömlő vérüket.

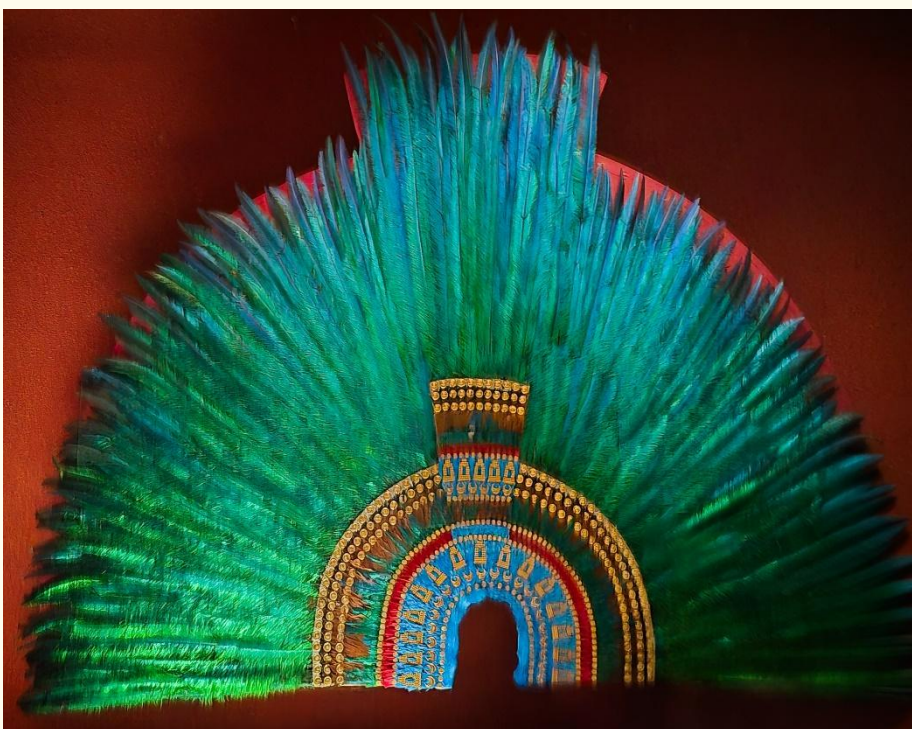




A nagy azték törzsi bevándorlás (i.sz. 1200 után) egyik Közép-Mexikóba érkezett népcsoportja volt az acolhua törzs. Ez a jellegzetes vörös színnel díszített és polírozott edénycsoport a Texcoco-tó keleti lejtőjén épült fővárosuk sok kerámiaműhelye egyikében készült.



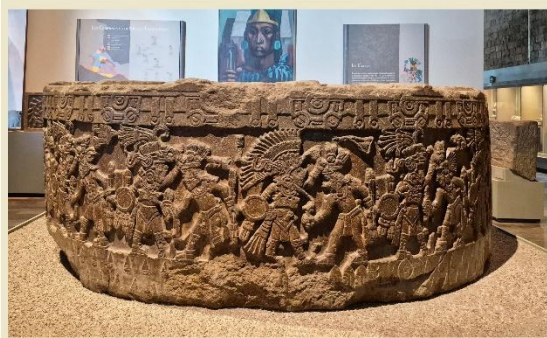
Az azték főváros, Tenochtitlan fő temploma, a Templo Mayor előtt, a fő labdajáték pálya közelében találták meg ezeket a harcoszobrokat (aflantes). Az aztékok őseiknek a toltékokat tartották, akik fővárosukat, Tulát hasonló szobrokkal díszítették. Az aztékok előszeretettel másolták ezeket a tolték szobrokat, mint ez a kettő is bizonyítja.



Ezt a pompás toll fejdísz II. Moctezumához, az egyik utolsó azték uralkodóhoz kapcsolják. Itt, Mexikóvárosban csak a másolat látható, az eredetit Bécsben őrzik. A fejdísz az egyike volt azoknak az ajándékoknak, amelyeket Moctezuma küldött a Tenochtitlan felé közelítő Hernán Cortésnak. Ezeket az ajándékozásokat a spanyolok félreértették, a megadás jelének vélték, holott az aztékok szokása szerint a sok ajándék uralkodójuk nagyságát és gazdagságát volt hivatott megmutatni.



A Nap-kő közelében van kiállítva a híres Tizoc-kő, amelynek felülnézeti rajzát is megmutatom. Ezt a faragott követ Tizocicatzin, Tenochtitlan 1481-től uralkodó hetedik vezetője idejében készítették. A henger alakú kő palástján jelenik meg a fő mondanivaló, ahol foglyokat ejtő azték harcosok jelennek meg. A gyakori hadjáratok célja nem annyira az ellenség megölése, mint inkább foglyok ejtése volt, hogy azokat feláldoztassák az isteneknek, a kozmikus egyensúly fenntartása érdekében. A Tizoc-kő felső felületén a sugárirányú minták közepén egy kör alakú üreget készítettek, amelyet talán áldozathozatal, vagy felajánlások elhelyezésére használtak.



A tolték teremből már ismert Chac-Mool szobor közvetítőként szolgált az istenek és az emberek között. A hasán levő edényre valószínűleg az isteneknek szóló áldozati ajándékokat helyezték.



Ezeket a hegyes töviseket Mexikóváros központjában találták. Az isteneknek bemutatott véráldozatokat nem csak hadifoglyok feláldozásával gyakorolták az aztékok, hanem az öNSEBZÉS útján is. KülöNBÖZŐ testrészeiket szúrták át a képen látható maguey tövisekkel, vagy rájatüskével, esetleg obsziDIÁN pengével és kicsorduló véruket ajánlották fel áldozatul.

Ezek a Templo Mayornál előkerült áldozati késpengéket kifejezetten a szertartások céljából, isteneknek szánt ajándékként faragták. Anyaguk különböző színű kovakő darabok.



A sokszor ábrázolt kígyókat a föld másának tekintették, utalva arra, hogy képes áldozatát egészben lenyelni és bőrét (felszínét) időnként levedli, megváltoztatja.



A teknősábrázolás is gyakori. Ennek az emberfejű teknősnek a neve (Macuilxóchitl) a szobor hátulján van kifaragva. Ez egyben a zenéhez, tánchoz kapcsolódó azték istenség neve is. A kapcsolat onnan eredhet, hogy a teknőspáncélt ütőhangszerként használták.

Coatlicue ijesztő szobrát a Nap-kő közelében állították ki. Feje helyén két kígyó tekereg. Szoknyája is összefonódó kígyókból áll, nyakában emberi kezek és szívek láncolata lóg, övén egy koponya tűnik fel.

Coatlicue az azték panteon központjaként a Nap, a Hold, a csillagok ősanja volt. Rémisztő megjelenése nem ok nélküli horror, hanem azt szimbolizálja, hogy áldozatok útján lehet fenntartani a világ egyensúlyát, mert az élethez hozzátartozik a halál, a jó terméshez az áldozat, és az élethez a Napot az áldozatok bemutatásával kell táplálni. Ez a szobor kifejezően mutatja az azték és az európai világnézet közötti különbséget, itt az ősanja nem egy jóságos megbocsájtó istenség. Coatlicue volt az anyja Coyolxauhqui Holdistennőnek, aki 400 testvérével támadt utóbb született testvérére, Huizilopochtli Napistenre, aki azonban a harc során legyőzte mindannyiukat.



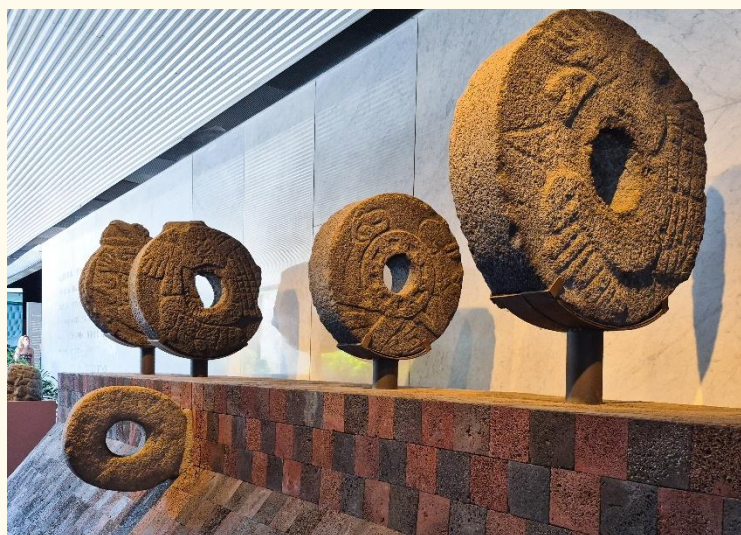


Az egykor vörösre festett ruhákban ábrázolt Chicomecóatl az érett gabona istennője volt az aztékoknál. Kezeiben két-két kukoricacsövet tart, mintegy jelvényként. Az évenként megtartott többnapos Ochpaniztli ünnepeksorozat alkalmával az istennő képviselőjére kijelölt fogoly nő fejét levágták, majd a testét megnyúzták és a lenyúzott bőrt egy pap magára húzva folytatta az ünneplést.

Mindezt a következő évi jó termés érdekében...



Az Antropológiai Múzeum kertjében felépítették az azték labdajáték (tlachtli) pályájának másolatát. A szabályok szerint a védőöltözetbe bújt játékosok – csapatonként két-négy ember - csak csípővel és térdel érinthették a tömör és jó nehéz kaucsuklabdát. A feladat az volt, hogy a pálya két oldalán a falakba illesztett kögyűrűn kellett átütni a labdát. A vallási jelentést is hordozó labdajátékot nem az aztékok találták fel, az némileg különböző szabályokkal és pályákon szerte Mezoamerikában játszották, sőt fogadásokat is kötöttek rá. Egyes, rituális eseményként megtartott labdajátékok állítólag emberáldozatok bemutatásába torkolltak. Gondolom nem a győztes csapatot áldozták fel...



A múzeum árkádos részén több labdajáték pályához tartozó kögyűrűt állítottak ki.



Egy fennmaradt tömör gumilabda. Mivel a játék szabályai vidékenként változtak, a labda mérete sem volt szabványos. Súlya 1,4 és 2,7 kg között változott.



Arturo Estrada alkotása mutatja, hogy milyen mélyen áthatja a katolicizmus a mexikóiak hitvilágát. A zarándoklatot és hálaadási körmenet részleteit a festő 1962-ben a Santa Catarina Juquila szentélyénél szerzett tapasztalatait összegezve ábrázolta. A 132 milliós ország katolikus hívőinek száma

csökkenőben van (kb. 77%), míg a protestánsok aránya növekszik. Az 1925-ben született, 100 éves kort megért művész valaha kapcsolatban volt a mexikói festészet legnagyobbjaival, Riverával, Kahlóval, Orozcóval és Moradóval.

A Chialhuacánban tartott karnevál fontos eleme a charro díszruhában való megjelenés és táncolás. A charro eredetileg a ranchokon dolgozó lovas ember volt, akit ráadásul sokáig lenéztek és együgyűnek tartottak. Persze marhatenyésztő munkájukat nem ilyen díszruhában végezték, de ez a gazdagon hímzett ünnepi ruházatuk idővel nemzeti viseletté vált, amit előkelőségek és nevezetesen államférfiak – köztük Emiliano Zapata is – szívesen viseltek. A ruha hímzése és mintázata összeköti a prehiszpán világot a modern mexikói hagyományokkal. Ezen a 20. századi ruhán például sok más motívum mellett megjelenik Quetzalcoatl, a Tollaskígyó is.

Ha a mellette levő felirat el nem árulná, az ember ki nem találná, hogy mi ez. Kérem szépen, ezt a hat darab pelikánbőrből készült szoknyát Margarita Nolasco etnológus gyűjtötte és hozta a múzeumba egy őslakos népcsoporttól 1963-ban.



Baltazar Castellano Melo kiállított vegyes technikájú alkotása tükrözi a mexikóban ma is élő kulturális kavalkádot. A képen Mexikó afrikai eredetű lakói és az őslakos indiánok jelennek meg. A jobbra álló ördög megnyitja az alvilág kapuját, hogy az ősök beléphessenek rajta. A középső részen megjelenő csontváz és koponyák a Mictlán, az azték alvilág kezdetét jelölik. Az egész mű megmutatja a halál és az élők világa közötti szoros kapcsolatot átszöve az afro-őslakos spiritualitás elemeivel. A művész maga is afro-mexikói származású.



Hogy a halál milyen fontos szerepet tölt be a mexikói folklórban, arra csak apró példák ezek a 20. századi szobrocskák.

A házi készítésű szőttesek fontos részei voltak a vidéki életnek. Alapanyaga, a használt festékanyagok, az alkalmazott minták minden korban megmutatták az adott közösség hitvilágát, társadalmi struktúráit. A prehispán és a későbbi falusi szőttesek a képen látható hátszíjas szövőszközön készültek. Ennek létezett egy függőleges állású változata is, de a jóval fejlettebb pedálos szövőszéket a spanyolok hozták be Európából a gyarmati időkben.





Bár maradtak ránk azték képes kéziratok, a legtöbb információt a hódítók és hittérítők leírásaiból ismerhetünk meg az Azték Birodalom életéből. Ezek közül is kiemelkedik Bernardino de Sahagún ferences szerzetes (1499-1590) gyűjtése és ennek alapján készült hatalmas munkája, amit ma Firenzei Kódex néven ismerünk. Sahagún 1529-ben érkezett Spanyolországból Mexikóba, megtanulta a nahuatl nyelvet, majd több mint 50 évet töltött az azték kultúra, vallás és hiedelmek kutatásával. Gyűjtése és tapasztalati eredményeit 2400 oldalas, 12

könyvbe rendezett, több ezer illusztrációval ellátott kódexben összegezte. Ennek nyolcadik könyvében, a 280. oldalon foglalkozik egyes azték szövetmintákkal és a nők öltözködésének bemutatásával. Sahagúnt tekintik az amerikai etnográfia atyjának. Tisztelete és jelentősége napjainkban is olyan nagy, hogy a mexikói kormány 1979-ben kiadta a kétnyelvű (nahuatl és spanyol) kódex fakszimiléjét, amelynek ez a példánya van kiállítva az Antropológiai Múzeum etnográfiai részlegében. Az eredeti példányt Firenzében őrzik, de 2023-ban a Los Angeles-i Getty Kutatóintézet közzétette digitális változatát, amely szabadon tanulmányozható. Modhatom megéri átböngészni...

A mexikói textiliák ma is őrzik a spanyolok megjelenése előtti motívumokat. Mezoamerika területén nem éltek olyan tevéféle állatok, amelyek szőrét fonalkészítésre tudták volna használni az andesi népekhez hasonló módon. Az azték fonalakat főként gyapotból, vagy a maguey nevű növény rostjaiból sodorták. A fonalak színezéséhez különböző növények és rovarok főzeteit használták. A fonás és szövés a női identitás alapvető része volt a prehispán társadalomban, függetlenül attól, hogy az asszonyok mely társadalmi osztályba tartoztak.





Az egykori Hacienda del Carmen területén, akkor még Mexikóvároson kívüli Coyoacánban 1904-ben épült házban született meg Frida Kahlo 1907-ben. Kahlo 1929-ig folyamatosan itt élt családjával, majd 1939-ben újra ide költözött vissza, miután elvált Riverától. Egy év múlva ismét összeházasodtak és ezután Rivera is beköltözött a Casa Azulba. Itt élték cseppet sem hétköznapi, vagy nyugalmas életüket Frida 1954-ben bekövetkezett haláláig. A korábbi, többgenerációs házat többször átalakították. Diego Rivera 1930 után végeztetett el jelentős hozzáépítéseket, majd újabb átalakítás következett 1939-ben,

amikor a család barátja, Lev Trockij a szomszédos épületbe költözött. Frida halála után Rivera az államnak ajándékozta a házat, ahol létrejött a Frida Kahlo Múzeum. Az alig ismert múzeum az 1990-es években vált népszerűvé, amikor Frida Kahlo nemzetközi reputációja megnövekedett. Az épület és az udvar legutóbbi restaurálási munkáit 2009-2010-ben végezték.

A Frida Kahlo Múzeum nem egy festménykiállítás, de néhány eredeti kép mellett több másolat is bemutatja a festő családját, ízlésvilágát és fő témáját, önmagát. Kahlonak ezen a képen, a befejezetlenül maradt „Mi familia” (1949) című alkotáson a festőnő családtagjainak különböző eredetét is megfigyelhetjük. Apja, a német származású fényképész mexikói, spanyol és őslakos indián ősökkel rendelkező nőt vett feleségül. Az alsó sorban vér szerinti és mostohatestvéreit festette meg a művész.



A kertek már februárban buján zöldellnek. A hatást csak fokozza az erős színek használata, a ház kobaltkékje, a sétány vöröse és a sokféle használt meleg sárga.





A Casa Azul konyhája, ahol Frida napjai nagy részét töltötte (nem gondolnám, hogy főzéssel). A falakon levő tárgyak és más kerámiák mutatják Frida érdeklődését a mexikói kézműves tárgyak iránt. Ugyanakkor Riverával közös szenvedélyük volt a prehiszán-kori mexikói tárgyak gyűjtése is.

Frida Kahlo utolsó műterme az emeleten. Az 1925-ös buszbalesetében súlyosan megsérült Frida élete során több mint harminc műtéten esett át, képzelhetni micsoda szenvedések váltogatták egymást az elviselhető időszakokkal. Utolsó éveit többnyire ágyban, vagy kerekesszékekben töltötte. Persze az alkohol és a drogok sem javítottak a helyzetén.



Noguchi's Butterflies

I can not walk
I can not see
further than what
is in front of me
I lay on my back
yet I do not cry
transported in space
by the butterflies.

Above my bed
another sky
with the wings you sent
within my sight
all pain dissolves
In another light.
Transported thru
Time
by the butterfly.

This little song came to me,
like a little gift as I stood
beside the bed of Frida.
I give it to you
with much
love,

Patti Smith



A Casa Azul emeletén áll Frida Kahlo két ágya. Balra a mennyezetére illesztett pillangókkal. A pillangók ihlette Patti Smith vers a ház falán van kifüggesztve. Jobbra az az ágy, amelynek felső részére szerelt tükkör segítségével festette Kahlo néhány önarcképét, amikor már nem tudott járni. Az ágyon halotti maszkja.



Ezt a kerti piramist Rivera építtette az 1940-es években. Rivera nagy gyűjtője volt a prekolumbiánus szobroknak, tárgyaknak, ezek egy részét helyezték el ezen az építményen.

Amikor Rivera 1958-ban a mexikói államnak adományozta a házat, kérésének megfelelően egy fürdőszobát és egy gardróbot lezártak és csak jóval később a 2000-es évek elején nyitották ki. Itt őrizték Frida orvosi fűzőit, segédeszközeit, ruhatárát, kozmetikumait, ékszereit és leveleit. Ezekből a tárgyakból a külön kiállítást rendeztek, aminek megtekintése érdekes, de egyben megrendítő élmény. Kahlo, leplezve testi fogyatékosságát, többnyire hosszú ruhákat viselt, amelyekből egész sort találtak meg.



Frida hatéves korában gyermekbénulást, poliót kapott. Bár felgyógyult, jobb lába megrövidült, ezért a hosszú ruhák alatt felemás magasságú cipőket hordott.

Frida Kahlo 1925-ben súlyos közlekedési balesetet szenvedett. Az autóbusz, amelyen utazott, összeütközött egy villamossal. Frida válla, gerince, jobb lábfeje bordái és medencéje többszörösen eltört, emellett egy fémrúd a

hasát is átszúrta. Egész életében viselte a sérülések következményeit, több tucat műtéten esett át és a baleset után tartásjavító fűzők, gipszmellények viselésére szorult, a járáshoz pedig alkalmanként mankókat használt. Ezekből az eszközökből többet kiállítottak, de most csak ezt a szíjjakkal összetartott börmellényt mutatom be.





Frida ékszereit is megtalálták a lezárt öltözőszobában

Frida Kahlo, éppúgy, mint Diego Rivera, kommunista volt. A 20. században sokan várták, hogy a társadalmi igazságtalanságot, a szegénységet a kommunizmus fogja megoldani. Ennek a képnek a címe: A marxizmus meggyógyítja a betegeket. Frida 1954-ben, halála évében festette. A füzőben álló Frida eldobja mankóit, miközben a Marx felől kinyúló kéz óvóan támogatja. Marx másik keze a sas testű Sam bácsit fojtogatja. Frida a mankó helyett bal kezében Mao Ce-tung könyvét tartja. Ez a befejezetlen önarckép volt a festőállványán, amikor Frida Kahlo 47 éves korában elhunyt.

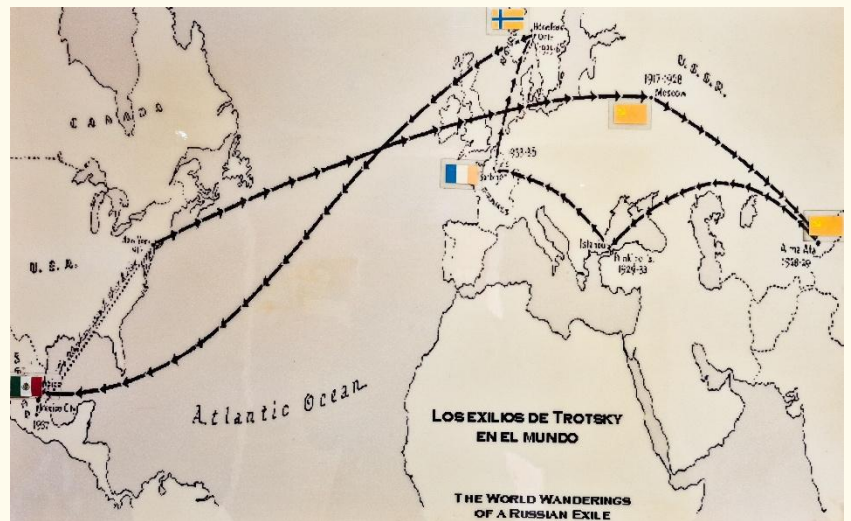


Frida 1954 július 13-án halt meg. A halála előtti napon írta rá erre a dinnyéket ábrázoló csendéletre, hogy „Viva la Vida” (Éljen az élet). Ma is ezen a néven ismerik ezt a festményét.

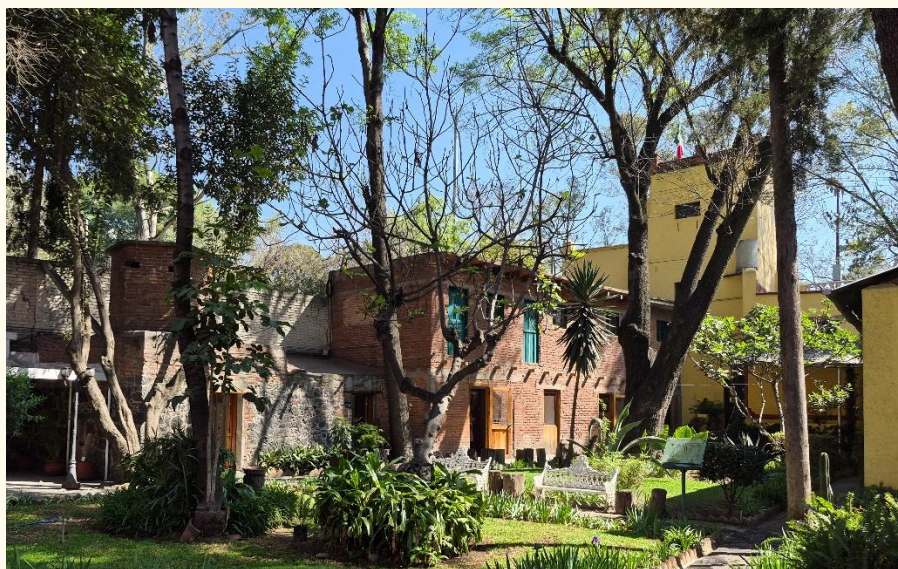


Milyen színűre is festhették volna Lenin legközelebbi munkatársának, Lev Trockijnak a múzeumát Mexikóvárosban? A modern fogadóépülettől balra helyezkedik el az az épület, ahol Szovjet-Oroszország egykori második embere utolsó, nem egészen két évet töltötte (Av. Río Churubusco 410, Del Carmen, Coyoacán, 04100). Ide nem lehet neten jegyet vásárolni, de nem is szükséges. A Frida Kahlo Múzeumtól mindössze talán 10 perc sétaútra levő Trockij Múzeumban nincsen túl sok látogató és helyi pénztár van egy kis boltcskával.

Lev Davidovics Trockij (eredetileg Bronstein) Lenin legközvetlenebb munkatársa volt 1917 és 1924 között. Jelentős szerepe volt a Vörös Hadsereg létrehozásában és a szovjet Állami Tervbizottság megszervezésében. Lenin halála után csökkent befolyása, majd Sztálin teljesen kiszorította a hatalomból. Ezen a térképen odüsszeiája főbb állomásait követhetjük. 1928-ban Moszkvából Alma Atába száműzték, innen Isztambulba menekült 1929-ben. A franciaországi Barbizonban élt 1933-tól, majd Norvégia következett 1935-ben. Sehol nem akarták befogadni. Végül Diego Rivera és Frida Kahlo közbenjárására Mexikó baloldali kormánya adott neki menedéket 1937-ben. Első mexikóvárosi lakhelye a Rivera-Kahlo házaspár házában, a Casa Azulban volt. Ez ma a Frida Kahlo Múzeum.



A Trockij múzeum egy részében archív képeket állítottak ki, amelyekből néhányat megmutatok. Ezen a képen Trockij és Rivera beszélgetnek, valószínűleg még 1939-es összeveszésük előtt. Állítólag politikai nézeteltéréseik voltak, mások szerint a kelleténél szorosabb kapcsolat szövődött Frida Kahlo és Trockij között. Száz szónak is egy a vége, Trockij és felesége 1939-ben átköltöztek a Casa Azulból egy bérelt villába, a Río Churubusco 410-be (ennek másik címe Avenida Vienna).



Trockijt 1929-ben megfosztották szovjet állampolgárságától, majd később, az 1936-ban elinduló sztálini tisztogatási perekben a hírhedt Visinszkij államügyész távollétében is megvádolta Trockijt a szovjet rendszer elleni összeesküvéssel. Trockijnak még Mexikóban is volt mitől félnie, bár akkoriban még nem voltak errefelé túl magas épületek. Mindenesetre a bérelt házat alaposan megerősítették. Ezen a képen az állandó fegyveres őrség épülete és attól balra az egyik lőréses órtorony látható.

A kertben kiállították a Trockij villa egyszerűsített alaprajzát. A rajzon alul, a Mausoleo feliratú helyen van eltemetve Lev Davidovics Trockij és második felesége, Natalja Ivanovna Szedova.



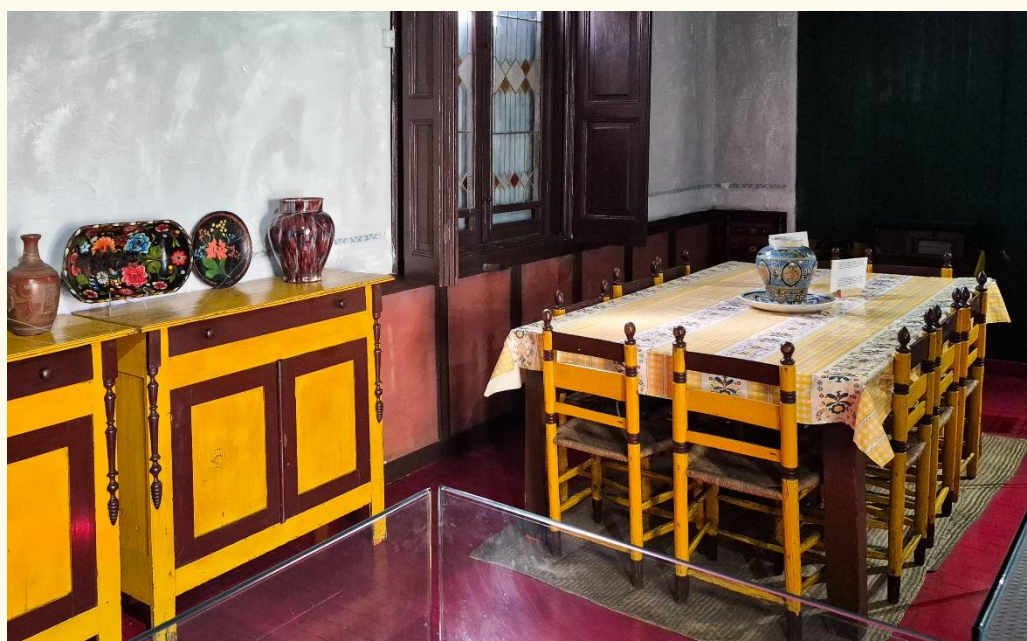
Trockij és felesége 1939-ben költöztek új lakóhelyükre, ahol Lev Davidovics a könyvírás mellett baromfi és nyúltenyésztéssel foglalkozott szabadidejében. A múzeumban megőrizték, vagy inkább újraépítették állattartó ketreceit.



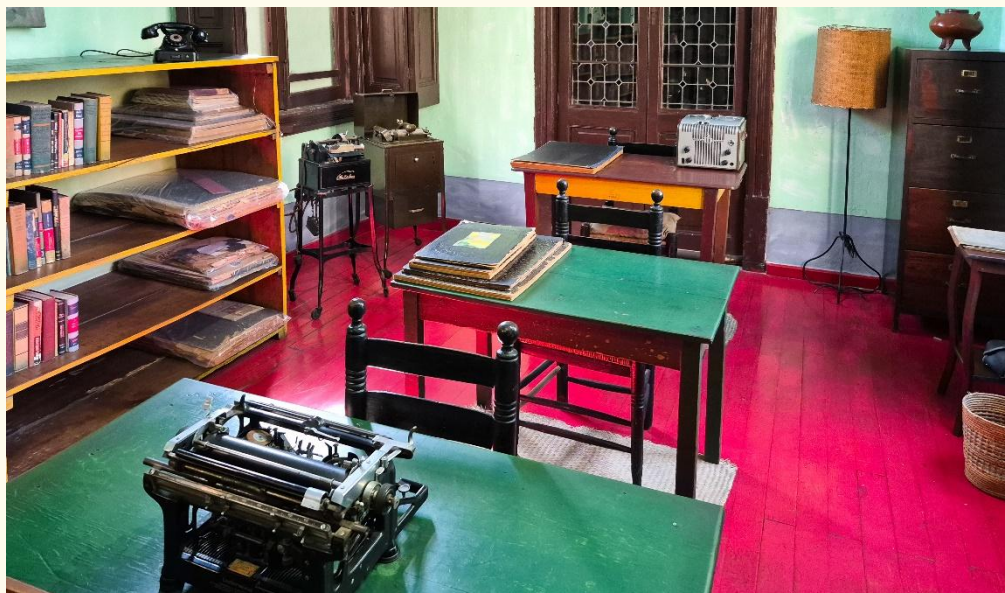
Milyen kedves bácsika, hogy eteti a tyúkokat ezen az archív felvételen! Trockij rendkívül tevékeny szervező, katona és író volt. Kortársai megemlítik kiváló szónoki képességeit, de ugyanakkor nagyképűnek, arrogánsnak és kíméletlennek írják le. A bolsevik forradalom utáni polgárháborúban kegyetlen eszközöket alkalmazott céljai elérése érdekében, az általa megszervezett Vörös Hadsereg katonáit sokszor a biztos halálba küldte, támogatta a tömeges megtorlásokat és a kényszermunka táborok létrehozását is.

Komoly szerepe volt az 1921-ben, a Finn-öbölben levő Kronstadtban a bolsevikok ellen felkelő tengerészek ellenállásának megtörésében és a kíméletlen megtorlások, kivégzések levezénylésében.

Itt, az Avenida Vienna felé eső udvari épületszárnyban volt Trockij hivatali szobája. Fölötte itt is óratorony van.

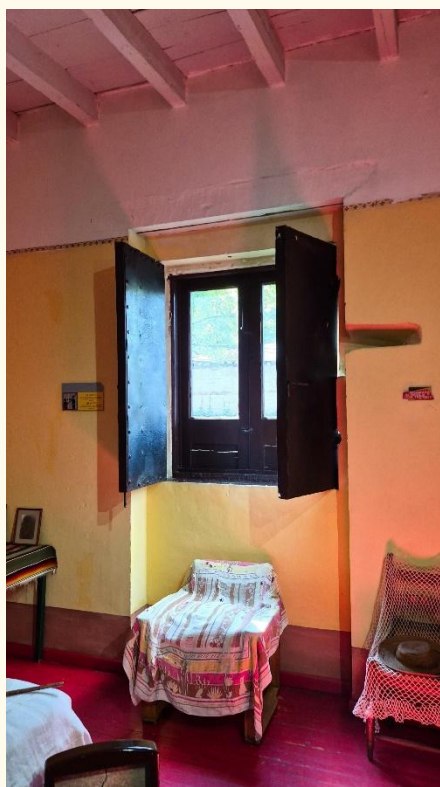
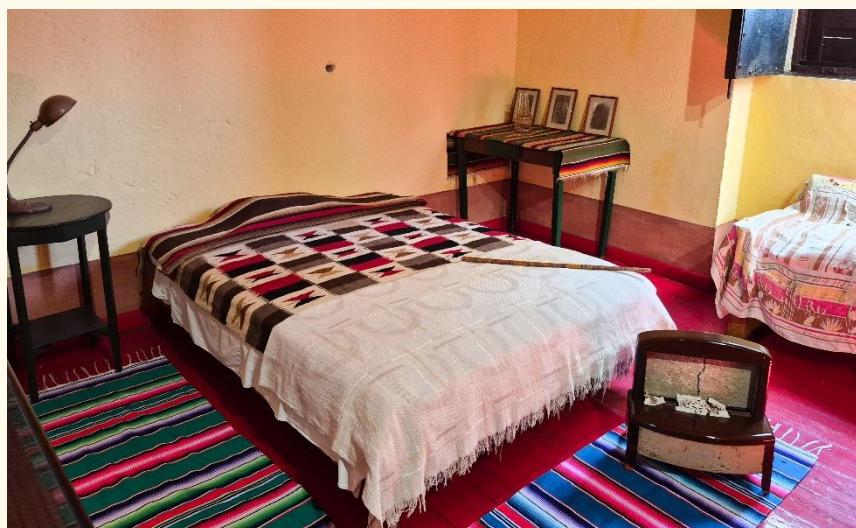


A ház étkező helyisége. Ennek és minden olyan helyiségnek az ablakait befalazták, amelyek az utcára néztek. Valamit tudhatott Trockij Sztálin bosszúgyáról...

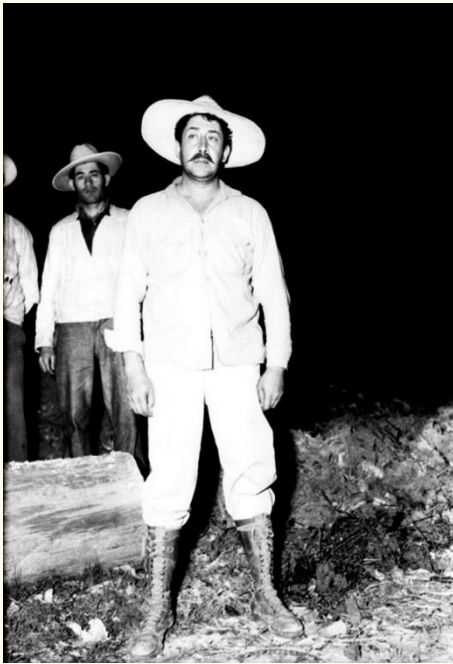


Az office, szintén befalazott ablakokkal. Itt dolgozott Trockij titkárnöje, akinek fontos szerepe volt a később történetekben.

Trockij hálószobája. Az ágy fölött, de máshol is a szobában, egy sikertelen merénylet emléke, golyó ütötte lyuk a falban.



Az ajtókon-ablakokon mindenhol acéllemezekkel védett táblák vannak.



Volt is miért védekezni! A képen álló David Alfaro Siqueiros szintén neves festőművész volt, éppúgy, mint Rivera. Ő is kommunista volt, éppúgy, mint Rivera, sőt, még nála is kommunistább, igazi sztálinista rajongó. Rendőrruhába bujtatott kommandót szervezett és 1940. május 24-e hajnalban rátámadtak az árulónak tartott Trockij házára. Az automata fegyverekből zúduló golyózáport Trockij és felesége is túlélte. Siqueirost elfogták, de mivel azt állította, hogy csak rá akart ijeszteni Trockijra, később szabadon engedték és Chilébe távozhatott. De a golyónyomok ma is láthatóak a szobák falain...

Ám a végzet nem késlekedett sokáig és onnan csapott le, ahonnan Trockij a legkevésbé várta. Önkéntes titkárnője mutatta be neki Ramón Mercadert mint megbízható barátját, udvarlóját. A villa őrei ismerték már Mercadert, aki 1940. augusztus 20-án a kabátja alatt becsempésztett jégcsákánnyal itt, ennél az asztalnál sújtott le Trockij fejére, aki egy nappal később belehalt a sérülésébe.



A szovjet NKVD megbízásából gyilkoló Mercader nem tudott elmenekülni a helyszínről, elfogták és húsz év börtönre ítélték. Szabadulása, 1960. augusztusa után Moszkvába utazott, ahol megkapta a Szovjetunió Hőse kitüntetését. Balra Ramón Mercader rendőrségi nyilvántartó lapjának másolata, jobbra pedig egy rendőrnemző mutatja fel a gyilkos jégcsákányt.

A Frida Kahlo múzeumba váltott jegy érvényes az onnan negyedórányi autóútra levő Anahuacalli művészeti központba. Anahuacalli különleges épülete a helyben kibányászott vulkáni kőzetből épült az 1940-es években. A főépület az egész projekten szinte megszállottként dolgozó Diego Rivera elképzeléseinek megfelelően a maja és az azték építészet elemeit felhasználva épült meg. Az elképzelt funkciója szerint állandó kiállítási helyként szolgál Rivera sokezer darabból álló prehispán kori tárgyakból álló gyűjteményének és kortárs művészeti kiállításoknak is.



Az 1942-ben megindult építkezés tervezői Juan O’Gorman és Heriberto Pagelson voltak. Bár Diego Rivera 1922 után jelentős és jól fizető megbízásokat kapott Mexikóban és az Egyesült Államokban is, mindez nem volt elegendő a hatalmas Anahuacalli projekt megvalósításához. Végül az építkezés a mexikói kormány és Dolores Olmedo üzletasszony támogatásával 1964-re készült el, amikor Rivera már hét éve halott volt.

A földszinten alvilági félhomályban csodálhatjuk meg az épület struktúráját és a gazdag gyűjtemény néhány megvilágított darabját.





Rivera gyerekkora óta gyűjtötte a prehiszán korból származó tárgyakat., de az igazán intenzív gyűjtési időszaka 1921-ben, miután visszatért Európából, kezdődött el. Az idők során gyűjteménye több mint 40000 darabra duzzadt, amiből kb. 2000 tárgyat mutatnak be Anahuacalliban. Rivera nem volt sem régész, sem muzeológus, a tárgyakat spirituális tartalmuk és művészeti értékük szerint válogatta össze, ezért aztán az egyes darabokhoz nincsenek ismertető feliratok mellékelve és az elrendezés sem a múzeumokban megszokott elvek mentén történt. Ráadásul azt sem lehet megállapítani, hogy a kérdéses tárgy mikor és hol készült. Anahuacalli nem a tudás, hanem az érzések és a művészet birodalma.

A kiállítóterek durván faragott kőfalaiba fülkéket mélyítettek, ezek lettek a tárlók.



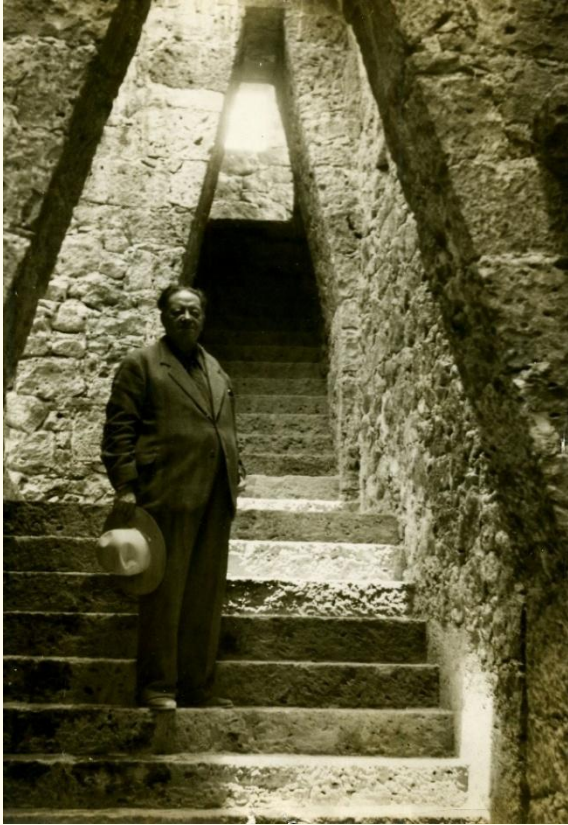
A sok-sok tárgy közül csak néhányat emeltem ki, amelyek betekintést engednek a gyűjtemény összetettségébe. A kiállított tárgyak kiválogatásánál a spirituális tartalom mellett az esztétikai minőség volt a legfontosabb szempont.



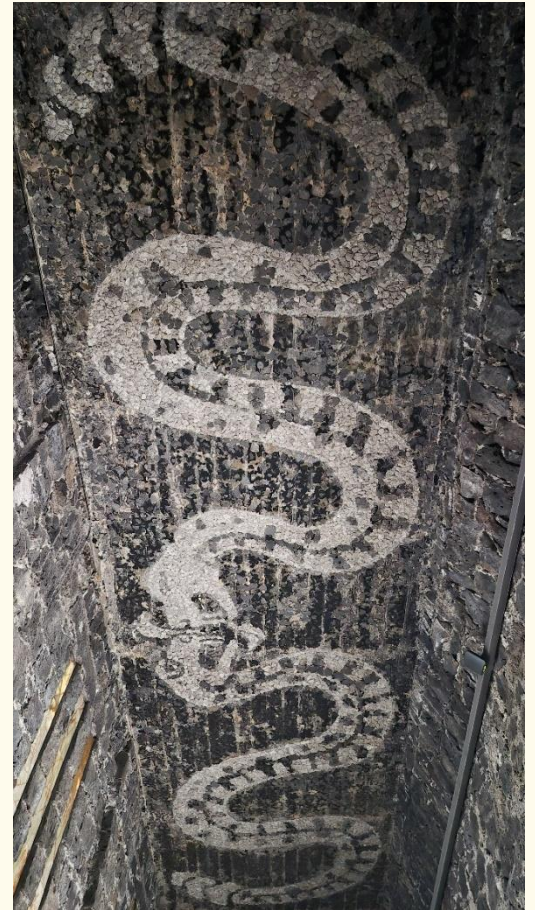




Az Anahuacalli második emeleti tágas terében mutatják be Rivera 16 hatalmas vázlatát. Ezeket az 1930-as években festett faliképeihez készítette előtanulmányként.



Diego Rivera az épülő Anahuacalliban.



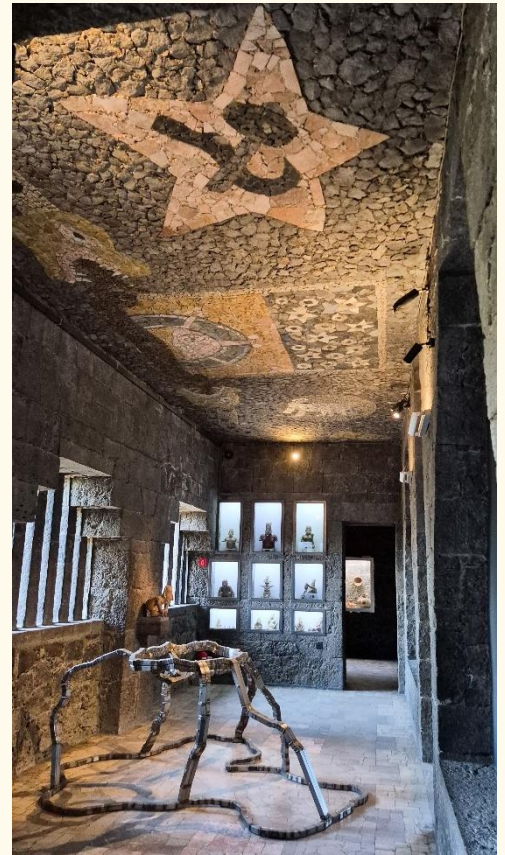
Rivera az épület egyes folyosóinak, termeinek mennyezetét mozaikkal díszítette. A földszinten monokróm kivitelű mozaikok készültek, de a felsőbb szinteken különböző élénk színekben pompáznak.

A saját farkába harapó csörgőkígyó az élet és a halál örök körforgását szimbolizálja

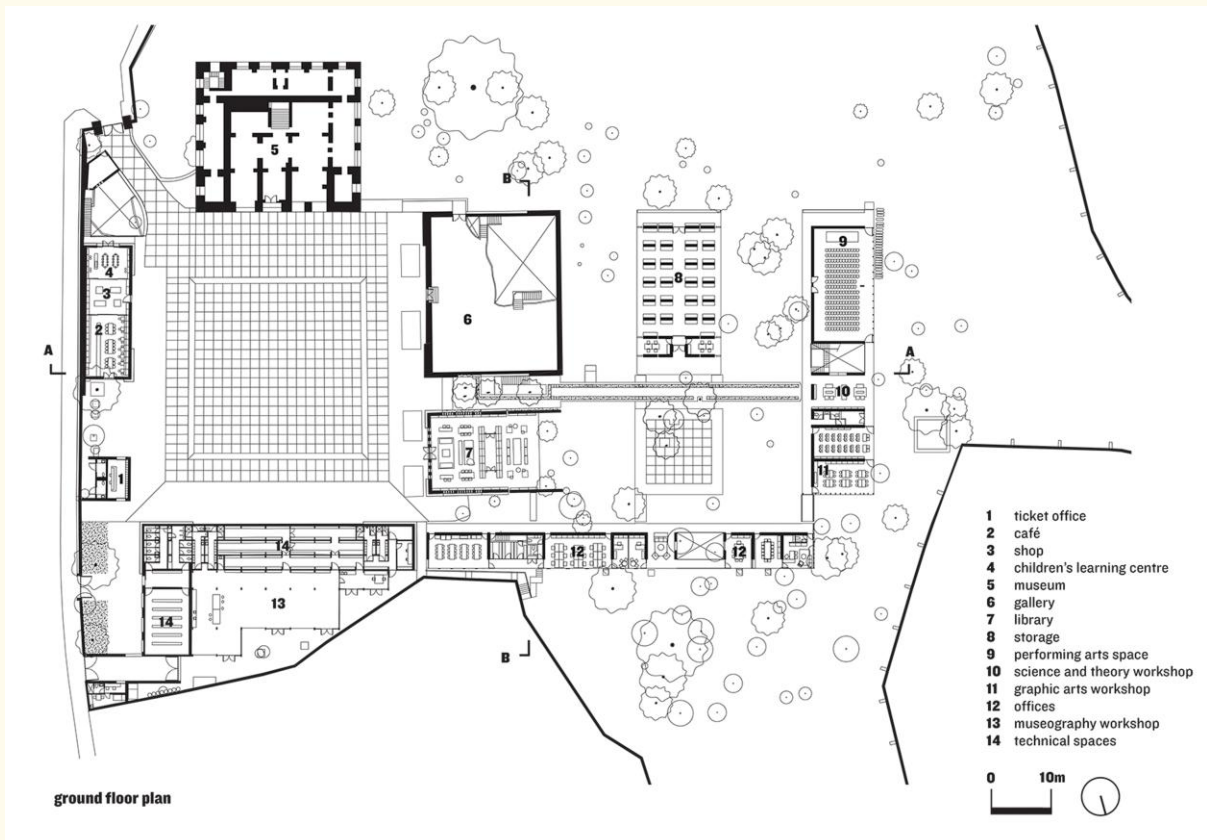


Az eredeti elképzelésnek megfelelően az Anahuacalli egyes termeiben kortárs művészek alkotásai jelennek meg.

Az épület tetején épített teraszról remek kilátás nyílik a környékre. Az előtérben azok a lapostetős épületek állnak, amelyeket 2021-ben avattak fel.



Anahuacalli bővítését, új épületekkel történő kiegészítését 2016-ban kezdték el Mauricio Rocha építész tervei alapján és 2021-ben fejezték be. A helyszínrajzon 5-ös számmal jelzett épület az 1942-ben elkezdett központi kiállító épület. Az új épületszortot úgy tervezték és építették meg, hogy ne sérüljön Diego Rivera eredeti tájépítészeti elképzelése. Rivera fontosnak tartotta a durva felületű vulkáni sziklacsoportok megőrzését és a területre jellemző ökoszisztéma megtartását.

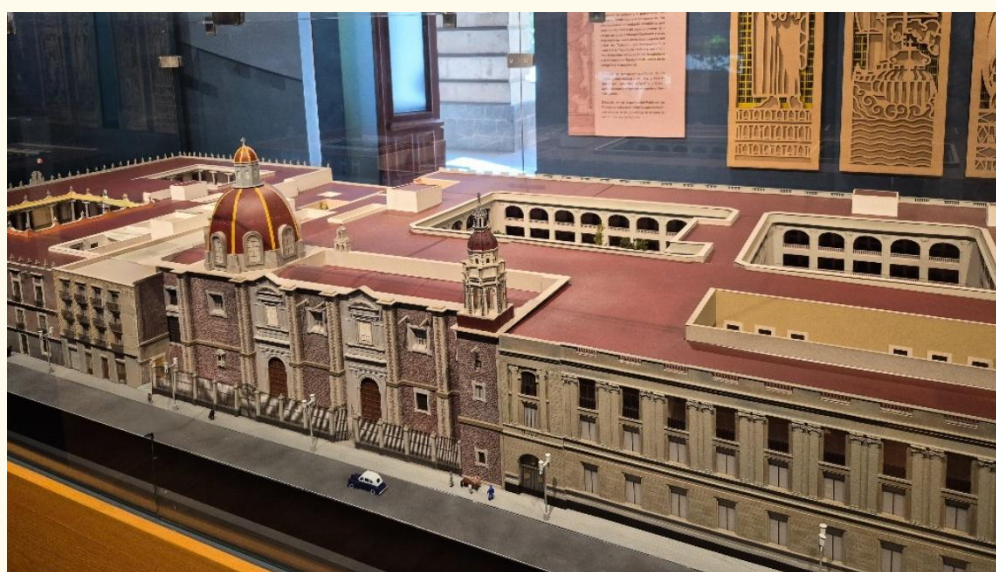




Ez az épület, az egykori Santa María de la Encarnación del Divino Verbo kolostor bejárata, a Zócalo térhez közeli República de Argentina utcából nyílik. Az 1639 és 1638 között épült hatalmas épülettömb egyházi jellegét 1861-ben szüntették meg, amikor a szerzetesrendet feloszlatták. A mexikói forradalom (1910-1917) után, a Közoktatási Minisztérium költözött ide. Az új szövetségi köztársaság első oktatási minisztere 1923-ban bízta meg az Európából hazaköltöző Diego Riverát, hogy más művészek bevonásával falfestményekkel díszítse az épület nyitott folyosóit. Rivera mellett dolgozott itt Alfaro

Siqueiros és José Clemente Orozco is. A 235 nagyméretű falfestmény tükrözi a forradalom utáni lelkes hangulatot és a korábbi Diaz féle önkényuralomtól való megszabadulás derülését, szocialista léggörét.

A hatalmas épülettömbben 2024-ben megnyitották a Museo Vivo del Muralismo (Élő Muralizmus Múzeuma) kiállításait. A belépés ingyenes. A képen látható épületmakett a múzeum egyik földszinti termében van kiállítva.



A múzeum több udvarán három szinten körbefutó fedett folyosók falait, valamint a lépcsőházakat elborítják a falfestmények. Ráadásul több teremcsoportban és az egykori kolostor templomában történelmi és képzőművészeti kiállításokat rendeztek be. Mindezek megtekintése több órányi komoly gyaloglással jár. A murális festészet, vagy egyszerűbben mondva falfestészet (freskó, szekkó, sgrafitto) a világ nagy kultúráiban szinte mindenhol ismert. Mezoamerikában is ezekkel díszítették a prehispan kori templomokat, palotákat és



temetkezési helyeket. A műfaj újjáélesztése és népszerűvé válása a 20. század eleji forradalmi időszak után történt Mexikóban. A mára felszámolt írástudatlanság a múlt század 20-as éveiben még 70% fölött volt. Talán ez is szerepet játszott abban, hogy a korabeli szocialista szimpatizáns kormányzat erőteljesen, komoly megrendelésekkel támogatta ennek a köznevelést támogató, plakátszerű művészeti ágnak a fejlődését.



Rivera 1923-34-ben festette ezt a képet, amelynek címe: A gyűlés. Jobbra a parasztok, balra a munkások találkozója. Rivera 1922-ben belépett a Mexikói Kommunista Pártba, és megszakításokkal, de élete végéig a tagja maradt.

Mind a 235 falfestményt persze nem tudom megmutatni, de egy jellemző válogatást igen. Nézzük először a vezető mester 1924-ben készült önarcképét, amelyet az egyik lépcsőház fordulójában festett a falra. Rivera 1907-ben, 19 éves korában utazott Európába, hogy továbbfejlessze festészetét. Egy ideig Madridban tanult, majd Párizsba költözött, ahol jó barátságba került a korabeli progresszív képzőművészekkel, többek között Modiglianival, Picassóval, Max Jacobbal, Braque-kal. Amint azt irodalmár barátjától, Ilja Ehrenburgtól tudjuk, az egész társaság szorgalmasan látogatta a Montparnasse-on levő Rotonde kávéházat. Rivera 1920-ban Itáliai tanulmányútra indult, végül pedig 1921-ben visszautazott Mexikóba. Addigra már kialakult stílusú, elismert festő vált belőle.



Rivera mindig is vonzódott a mexikói prehiszán történelemhez és a vidéki élethez. Ez a képe, a „Parasztok” (1923) is része a José Vasconcelos oktatási miniszter által támogatott falfestmény program (1924-28) során létrejött alkotásoknak.



A falusi tanító (Rivera, 1924)

Rivera szerette a sokalakos falfestményeket, ahol élénk színeket használva jelenítette meg a mexikói életérzést, köztük az itteniek halálhoz való viszonyát. A freskó címe: A Halál napja (1923-24).

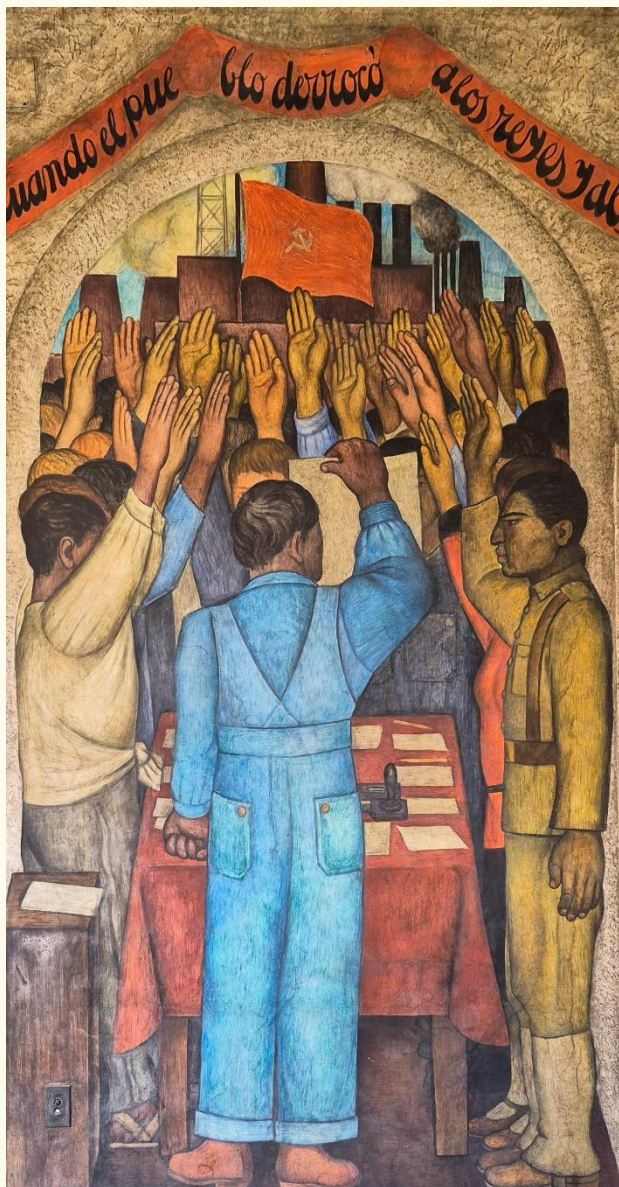


Egy forradalmi kép 1928-ból: Az arzenálban. A kép jobb oldalán Tina Modotti olasz kommunista fotós tart kezében egy töltényövet. Modotti 1923-ban érkezett Mexikóba, ahol fotóival hamar népszerűsége tett szert. Mellette Julio Antonio Mella áll, kalapban. Mella volt a Kubai Kommunista párt egyik alapítója. A festmény közepén Frida Kahlo osztja ki a lőszeret.

Rivera 1928-ban festette meg Emiliano Zapata, az 1919-ben meggyilkolt forradalmár képét a Közoktatási Minisztérium falára.



Az „Orgia” című freskót 1928-ban festette Diego Rivera. Elöl a dőzsölő burzsujok, háttérben a mexikói forradalmárok gyülekeznek.



A „Tiltakozás” is 1928-ban készült. Háttérben a szovjet zászló...

Az egyik folyosó távlati látványa, az előtérben a „Mindennapi kenyerünk” című 1928-as Rivera freskó.





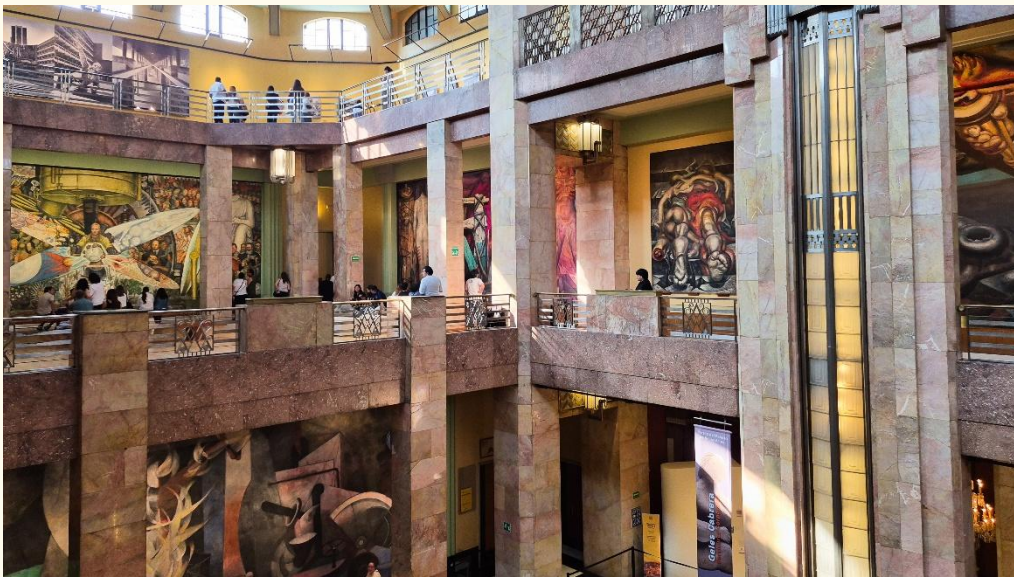
Az elhúzódó építkezést csak 1934-re fejezték be. Az eltelt hosszú idő alatt jelentősen változott a közízlés és az építészeti irányzatok is, de a Palacio de Bellas Artes szerencsésen ötvözi a klasszicista, a szecessziós és az art deco stíuselemeket. Az Adamo Boari és Federico Mariscal által tervezett palota eleve többfunkciós épületnek volt szánva.

Az épület déli részén reprezentatív belső terű kiállító csarnok kapott helyett, de itt van a Nemzeti Építészeti Múzeum és a Nemzeti Színház is. Ezt a fényképet a közeli Torre Latinoamericana tetőteraszáról lőttem.

Az épület déli traktusában állították ki a palota félbevágott makettjét. A felső képen a keleti homlokzat részleteit figyelhetjük meg, majd körbejárva feltárul a Palacio de Bellas Artes belső szerkezete. Balról jobbra haladva a bal szélén van a nagy színpad, fölötte a zsinórpaddal, középen a Nemzeti Színház nézőtere, jobbra pedig az időszakos képzőművészeti kiállításoknak helyet adó termek és a többszintes körfolyosók falaira festett csodálatos murális festészeti alkotásoktraktusa. Sajnos bármilyen gondosan építették meg a palotát, ez az épület is küzd Mexikóváros olyan rossz adottságaival, mint a bizonytalan altalaj és a gyakori földrengések. Mindenesetre a Palacio de Bellas Artes lassan süllyed.



A palota déli szárnyának falain a mexikói murális művészet legszebb alkotásai láthatóak. Az ország legjobb művészei dolgoztak a falképek festésén 1928-tól kezdve. Hogy csak a murális festészet legnagyobbjainak a nevét említsem: többek között itt alkotott Diego Rivera, David Alfaro Siqueiros és José Clemente Orozco is.



nevét említsem: többek között itt alkotott Diego Rivera, David Alfaro Siqueiros és José Clemente Orozco is.

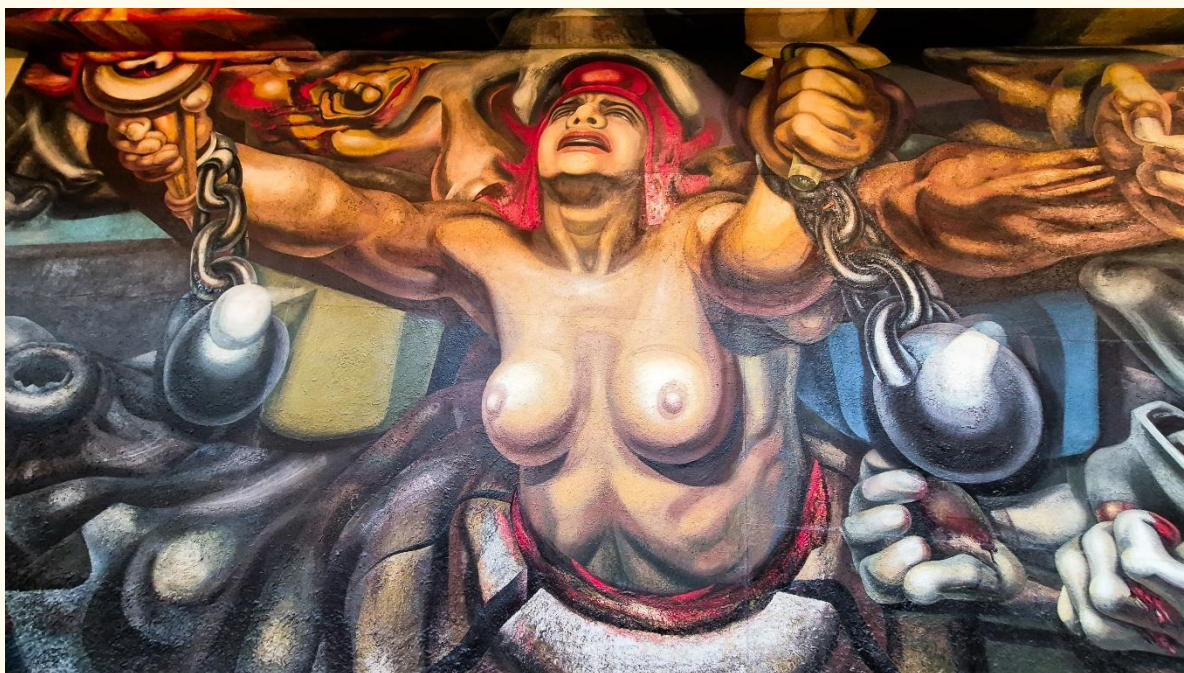


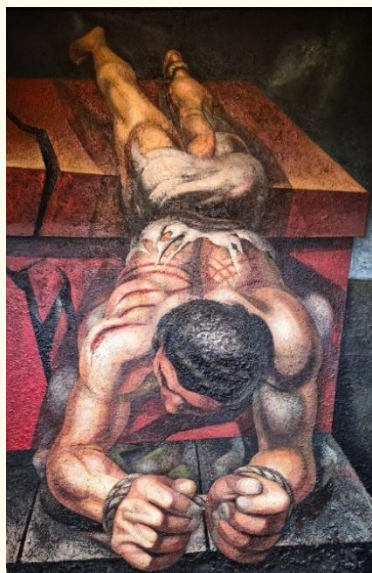
Egy kis ízelítő a nagyméretű falképek sokaságából. Először két Rivera festmény, amelyeket a művész eredetileg a Hotel Reforma részére festett 1936-ban, azonban a képek politikai tartalma miatt azokat eltávolították helyükről, majd raktárba szállították. A négy panelből álló sorozat címei a következők: „A diktatúra”, „Huichilobók tánca”, „Mexikói folklór és turizmus”, „Augustín Lorenzo legendája”. A sorozat csak 1963-ban került a Palacio de Bellas Artes-be. Kettőt mutatok közülük, az első az Augustín Lorenzo legendája,



ami a 19. századi francia intervenció seregei és a helybeli Rózsa Sándor, vagyis a bandita Lorenzo összecsapását ábrázolja. A következő kép a Mexikói folklór és turizmus című panel. Ezen Rivera a mexikói kultúrát nem értő turistákat gúnyolja ki.

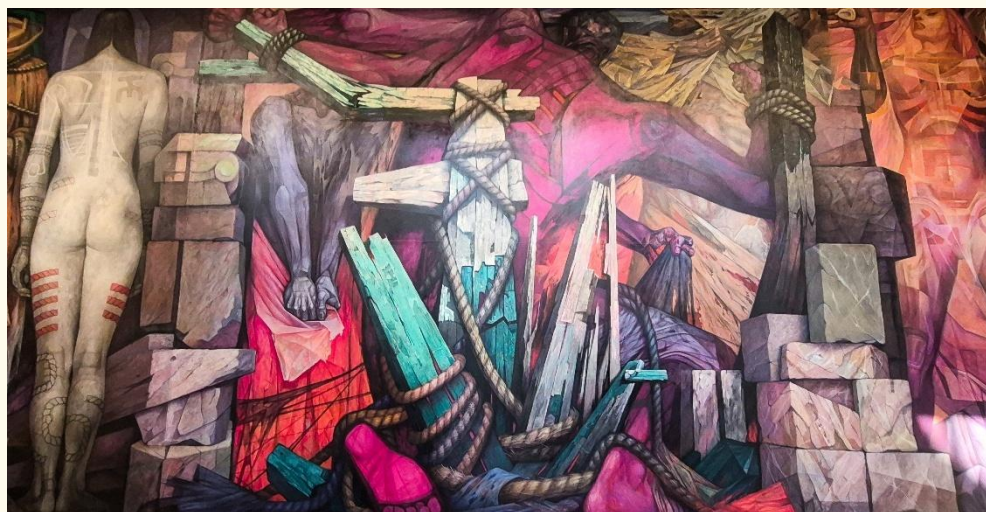
Alfaro Siqueiros falfestménye, „Az új demokrácia” 1944-45-ben készült. A festmény eredeti címe ez volt: „Mexikó a demokráciáért és a függetlenségért”. Siqueiros a fasizmus feletti győzelem diadalát ünnepli a képen, a központi nőalakot pedig feleségéről mintázta. A művész 1945-ben két további panellel egészítette ki az alkotást.





Az előző képhez tartozó egyik kiegészítő festmény, a „Fasizmus áldozata”, egy megkínzott férfialakot ábrázol. Siqueiros nagy technikai kísérletező volt, ezeket a képeket az autópárból ismert, piroxilinnel készítették.

Jellemző a korszak optimizmusára Jorge González Camarena 1963-ban készült munkája, a „Liberación” (Felszabadulás), amelynek alcíme ez: Az emberiség kiszabadul a nyomorúságból. A Palacio de Bellas Artes falképeinek készítésével összesen öt művészt bíztak meg, akik közül Camarena volt az utolsó.



A palota freskói közül talán ez a legtöbb nézőt vonzó, leginkább megcsodált alkotás. Diego Rivera 1934-ben festette az „El hombre controlador del universo (Ember a világegyetem irányítója)” című freskóját. A festménynek furcsa története van. Eredeti változatát 1932-ben kezdte el festeni a művész a New York-i Rockefeller Center számára. Azonban amikor a megrendelő meglátta, hogy Lenin is megjelenik a képen, megtagadta az átvételt és elrendelték a megsemmisítését, ami később meg is történt. Azonban még az elpusztítás előtt Rivera egy megbízottja tudott néhány fényképfelvételt készíteni a befejezetlen alkotásról. Ennek alapján festette újra a művész a képet a Palacio de Bellas Artes számára.

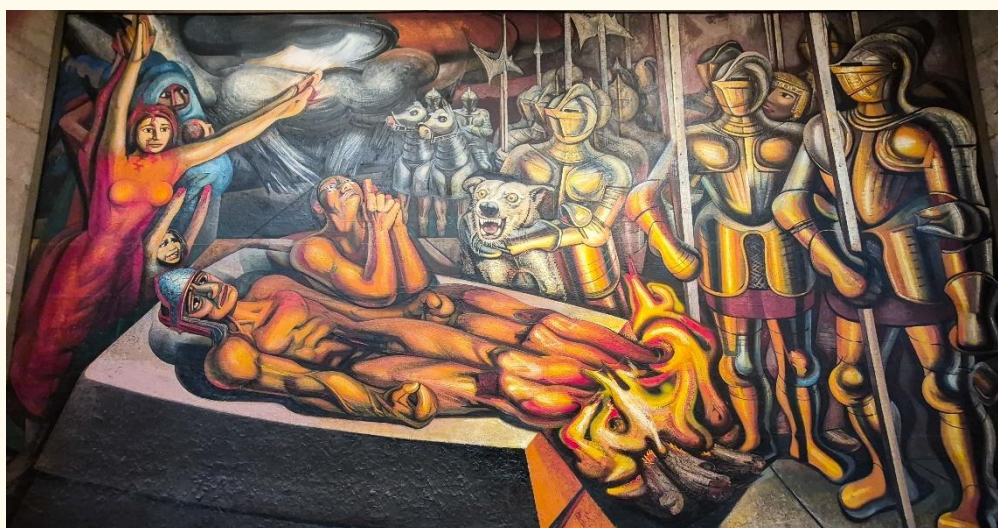


Rivera egy mobil acélkeretre erősített alapra festette az „Orosz forradalom, vagy Harmadik Internacionálé” paneljét. Az 1933-ban az Amerikai Trockista Kommunista Szövetség részére készített két panel közül ez van kiállítva a Szépművészeti Palotában. A kompozíción Lenin figyeli a politikai örökösének számító

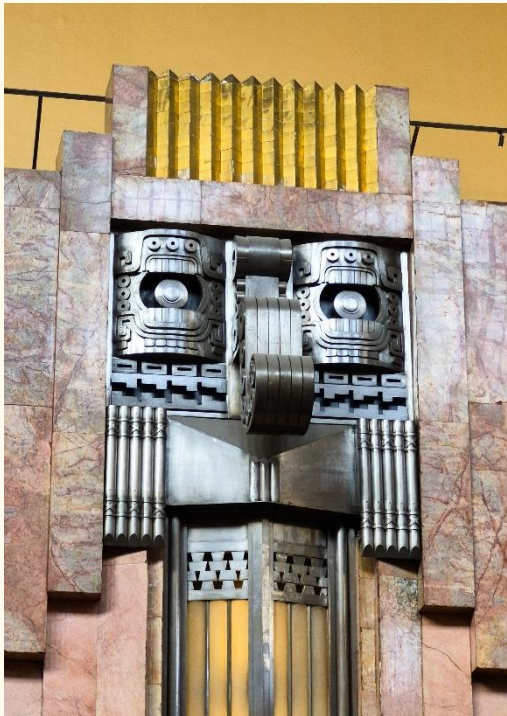
Trockijt, amint az integet az elvonuló Vörös Hadsereg katonáinak. Az előtérben álló különböző nemzetiségű alakok a proletár egységet szimbolizálják.



Rina Laso Wasem (1923-2019) volt az első női alkotó, akinek munkája bekerült a Palacio de Bellas Artes gyűjteményébe. A kép címe: Xibalbá, a maják alvilága (2019). A festőnő a prehiszán kori őslakosok hiedelemvilágát foglalja össze alkotásán.



Siqueiros: „Cuauhtémoc gyötrelme (1950-51). A kép azt a pillanatot örökíti meg, amikor a spanyol konkviztádorok kínzásaik során megégetik Tenochtitlán és Tacuba azték urainak a lábát. A páncélos katonák mögött feltűnik, Cortés ágyasának, La Malinche indián nőnek az arca, akit az őslakosok árulójának tartottak.



A Palacio de Bellas Artes belső art deco stílusú épületdekorációi közül sok a spanyolok előtti korhoz nyúl vissza. Ez a panel Chaac maja eső (és mennydörgés-villámlás) istenség prehiszán ábrázolásainak motívumait használja. Jellegzetes az esőisten hosszú, lelógó orra és agyari.

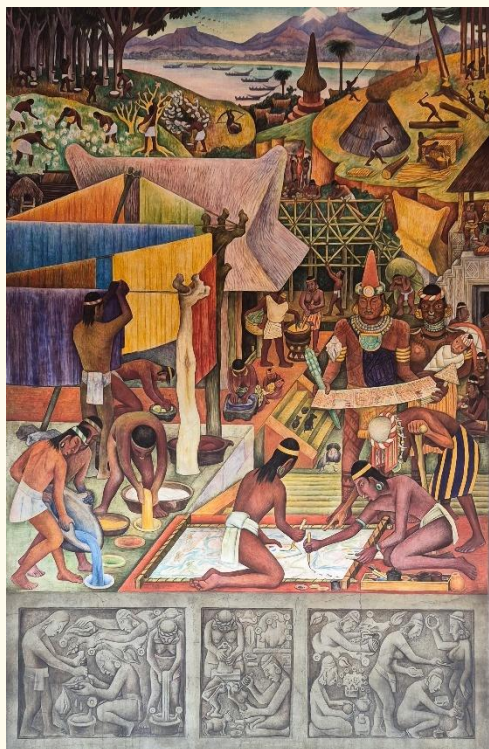
A Palacio de Bellas Artes esti kivilágítása.



Plaza de la Constitución, vagy Zócalo tér keleti oldalán állt Hernán Cortés háza, majd többszöri átépítés, földrengés, újraképzés eredményeként a 20. század első harmadára érte el mai formáját a mexikói Nemzeti Palota, a Palacio Nacional. Ez a hatalmas épület a mexikói kormány székhelye, ennek megfelelően fegyveres őrség védi.

A Nemzeti Palota legismertebb látványossága az a freskósorozat, amelyet Diego Rivera 1929 és 1951 között festett a belső udvar körüli folyosó és lépcsőház falaira. Ezek csak vezetéssel látogathatóak, előzetes bejelentkezés után, amit a palota északi oldalával szemközt a vörös ház földszintjén lehet megtenni.





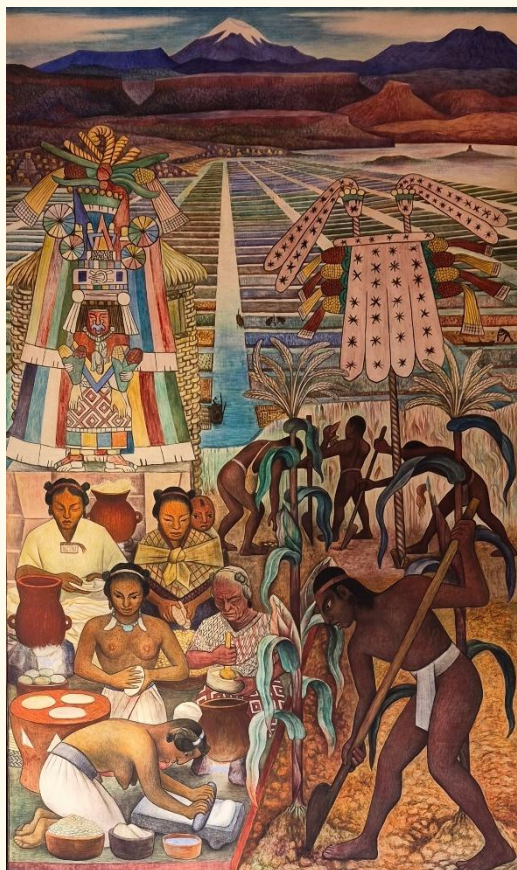
A háttérben a veracruzai Tajinban álló híres Fülkepiramis, az előtérben pedig az ősi mexikói népek cserekereskedelmét ábrázolta Rivera. Jobbra gazdagon öltözött totonákok csoportja hozza terményeiket. Balra egy másik csoport hordozza Yacatecutlit, a kereskedők istenét.

A Nemzeti Palota területén tilos fotózni, sőt az épületen belül, csakis a freskókat lehet fényképezni, a ház többi részét nem. Diego Rivera arra kapott megbízást, hogy megfesse Mexikó történetét a prehiszán kortól, a spanyolok megjelenésén át a mexikói forradalomig.

Ezen a festményen a Nyugat-mexikói taraszka nép mindennapjai jelennek meg. Férfiak és nők foglalatostkodnak a textilfestékek készítésével, az elkészült szövetek festésével és szárításával. Vezetőjük éppen egy képírásos kódexet tanulmányoz.

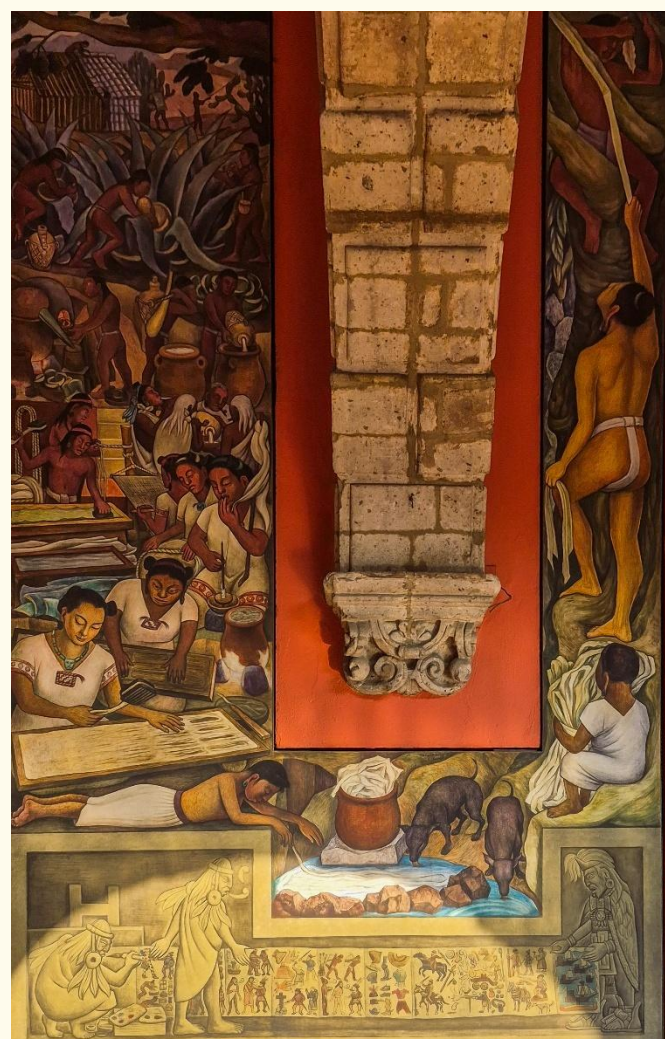


Rivera 1945-ben festette meg a „Tlatelolco piaca” című freskóját. Az Azték Birodalom legnagyobb piaca a hódító spanyolok leírásai nyomán jelenik meg.



Az 1950-ben festett kép címe: „Kukorica”. A bal oldalon Chicomecóatl, a kukorica istene tűnik fel. Az egész festmény tisztelgés Mezoamerika fő élelmiszere, a számos módon elkészíthető népelelmezési növény előtt. A kép fő témája a kukorica termesztése és feldolgozásának fő fázisai.

A folyosó egyik sarkában találjuk a „Kakaó” című, 1950-ben festett Rivera képet. A kakaószüret, a hüvelyekből kibontott magok szárítása. A kakaóbabból készült a népszerű xocoatl (csokoládé) nevű ital, de a magokat általánosan elfogadott értékmérőként használták a nem létező pénz helyett.



Itt a maguey (agave) és a nopálkaktusz feldolgozását festette meg Rivera. Az agaveből készítették a pulque nevű erjesztett italt, amelyhez csak a társadalom felső rétege juthatott hozzá. Jobbra az amatl fügefafa kérgét hántják le, amiből a kópírással festett kódexek lapjai készültek. A grisaille-nek nevezett keretezett monokróm részen egy kódexfestő mutatja be a spanyolok érkezéséről festett beszámolóját.



A gumifa gyantájának begyűjtését festette meg Rivera 1950-ben. Jobbra lent egy jaguár feje bukkan elő a fa mögül



Rivera nagyméretű, sokalakos falfestményei történetek sorát mesélik el. Ez az 5 méter szélességű freskó Hernán Cortés megérkezését mutatja be Veracruz városába (1951). A Mexikói-öböl partján fekvő várost Cortés 1519-ben alapította. A spanyol hódítás kapujának számító Veracruz a nyugati kultúra és a kereszténység megérkezésének kikötője, de egyben az őslakosok szenvedéseinek, kizsákmányolásának kezdőpontja is volt.



A Nemzeti Palota nyugati lépcsőházának falain Mexikó történetét meséli el Diego Rivera. az ősi indián kultúráktól a modern időkig. Az óriási, összetett, sokalakos alkotás hat évig készült 1929 és 1935 között. Igencsak otthon kell lenni Mexikó történetében, hogy az egybemosódó történelmi képregény részleteit és a feltűnő alakokat felismerni, értelmezni tudja a látogató.



A lépcsőház északi falán az ősi azték kultúrát festette meg Rivera. Középen fölül a Nap, az azték világnéző központi eleme tűnik fel. A festmény alsó felén a mindennapi élet foglalatosságait és rituális táncot is láthatunk.

A nyugati fal alakokkal teli három íve a mexikóiak harcait, forradalmait, lázadásait veszik sorra. A hosszú freskó alsó részét az őslakosok és a spanyolok harcai töltik ki, és középen megjelenik a Szent Inkvizíció „áldásos” Újvilági tevékenysége is.

A felső három ív ábrázolásai balról jobbra: felül a mexikói címeállat, a sas, csőrében egy csörgőkígyóval. Alatta a felkelők kivégzik a francia intervenciós seregek által támogatott Miksa császárt (1857). A középső és a jobb oldali ív Benito Juárez elnök győzelmét és a jóval későbbi forradalmi időket ábrázolja. A tömegben felfedezhető Emiliani Zapata és Pancho Villa alakja is, parasztseregeik vörös zászlóin a „Tierra y Libertad” (Föld és szabadság) anarchista jelszót olvashatjuk. Középen a háttérben fenyegetően magasodnak fölénk az imperializmus jelképeként a Standard Oil és a Pierce Oil fűrőtornyai





A lépcsőház déli falán Rivera optimista jövőképét ábrázolja a szocialista Mexikóról. Középen fent Marx mutatja a helyes utat, kezében a Kommunista Kiáltvánnyal. Alatta főként munkások, egyikük kezében Marx Tőkéje. De vannak a képen katonák és burzsujok is. Jobbra lent tanítja a gyermekeket Frida Kahlo és nővére Cristina. Rivera mindkettőjüket szerette...

A Nemzeti Palotában a Rivera freskók mellett megtekinthető a nagy megbecsülésnek örvendő, őslakos származású elnökük, Benito Juárez (1806-1872) emlékkiállítás is.



Mexikóváros központjától délnyugatra 6 km-re emelkedik a Tücsök dombja. Nahuatl nyelven ez annyit tesz, Chapultepec. Itt telepedett meg 1250 körül az azték bevándorlás utolsóinak érkezett törzse, a mexikák. Jóval később, 1785 után épült fel a mai kastély, amely eredetileg a spanyol alkirály nyaralója volt. Néhány évig itt volt a lakhelye a franciák által hatalomra segített szerencsétlen sorsú Habsburg Miksa mexikói császárnak.



Manapság a kastélyban a Nemzeti Történelmi Múzeum kiállításait lehet megtekinteni, amelyek elsősorban Mexikó újkori történelmének relikviáit mutatja be. Azonban én nem ezek miatt jöttem ide, hanem a palota nagyszerű falfestményeit megtekinteni, amelyek minden itt őrzött tárgynál jobban bemutatják az ország utolsó évszázadainak történéseit és főbb szereplőit.



A Chapultepec-kastély nyugati oldalán van ez a szépen gondozott, szökőkutas kert. A messzebb levő oszlopsortól ragyogó kilátás nyílik a városra. A kastélydomb körül terül el a jókora Chapultepec park, csónakázó tavával és a park szélére épített Nemzeti Antropológiai Múzeummal. Lépünk be a kastélyba és csodáljuk meg a falakon a mexikói murális festészet remekeit! Ha az ittenieket és a többi hasonló hatalmas falfestményt Mexikóvárosban látni akarjuk, bizony ide kell utazni, mert ezeket ugyan nem viszik innen sehova.



Juan O'Gorman 1961-ben fejezte be ezt a hatalmas képet, a „A függetlenség oltárképét”, amellyel Új-Spanyolország 1784 és 1814 közötti függetlenségi küzdelmeinek állított emléket. A hosszú harc fontos helyszíneit és legfontosabb eseményeit egyetlen hatalmas freskón összegezte az építész-képzőművész alkotó a kezdeti küzdelmekről a Chilpancingoi Kongresszusig (1813), ahol Mexikó kinyilvánította függetlenségét Spanyolországtól.

Ez a szigorú tekintetű úr Benito Juárez, Mexikó 26. elnöke, akit máig nagy tisztelet övez. Bár elnökségét megszakította Habsburg Miksa császár néhány éves uralma, 1858-tól 1872-ig, haláláig betöltötte hivatalát. A zapoték származású Juárez a köztársaság bonyolult belpolitikai viszonyai között is sikeresen és mértéktartóan kormányzott. A portrét Jorge González Camarena (1908-1980), a mexikói muralizmus egyik meghatározó alakja festette 1968-ban.



José Clemente Orozco (1883-1949) freskójának címe: A reform és a birodalom bukása (1948). Orozcót Diego Riverával és Alfaro Siqueirossal együtt tartják a mexikói murális festészet legnagyobbjainak. Ezen a képen a központi alak ismét Benito Juárez. A mellette álló katona sapkáján az 57-es szám 1857-re utal, amikor Mexikó új alkotmányát elfogadták. Juáreznek meg kellett küzdeni a Mexikóvárost 1863-ban elfoglaló francia intervenciós seregekkel, majd az általuk támogatott Miksa császár uralmával. Végül Miksát a mexikóiak legyőzték és 1867-ben kivégezték. Ezen a képen Juárez elnök mellett mexikói harcosai állnak, alul pedig a legyőzött Miksa császár mumifikálódott holttestét egykori támogatói tartják maguk fölött.

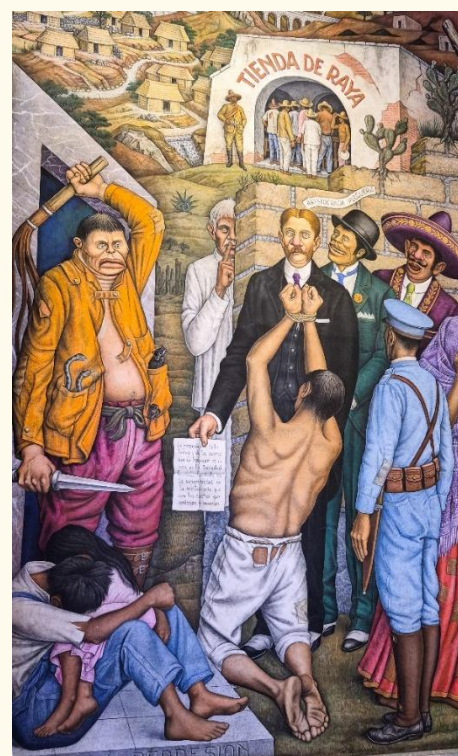


Juan O'Gorman 1973-ban festette ezt a freskót a Chapultepec-kastély egyik ajtaja köré. Mint azt címe is jelzi (El feudalismo porfirista) Porfirio Díaz (1830-1915) hosszú uralmának korát idézi fel. Díaz 1876 és 1911 között három alkalommal, összesen 30 évig volt Mexikó elnöke. Uralma alatt jelentek meg a külföldi befektetők és növekedett a nagybirtokosok hatalma. Bár sikerült gazdasági növekedést elérnie, visszaélései és önkényuralma vezetett a mexikói forradalom kitöréséhez 1910-ben.



A festmény bal oldalán maga Porfirio Díaz ül egy trónszékben. Díaz eredetileg katona volt és Benito Juárez oldalán küzdött a francia megszállók ellen, azonban később szembefordult vele. Díaz (vagy ahogy nevezték: a nemzet keresztapja) mögött felesége és támogatói, a „cientificos-tudósok” néven ismert technokraták állnak.

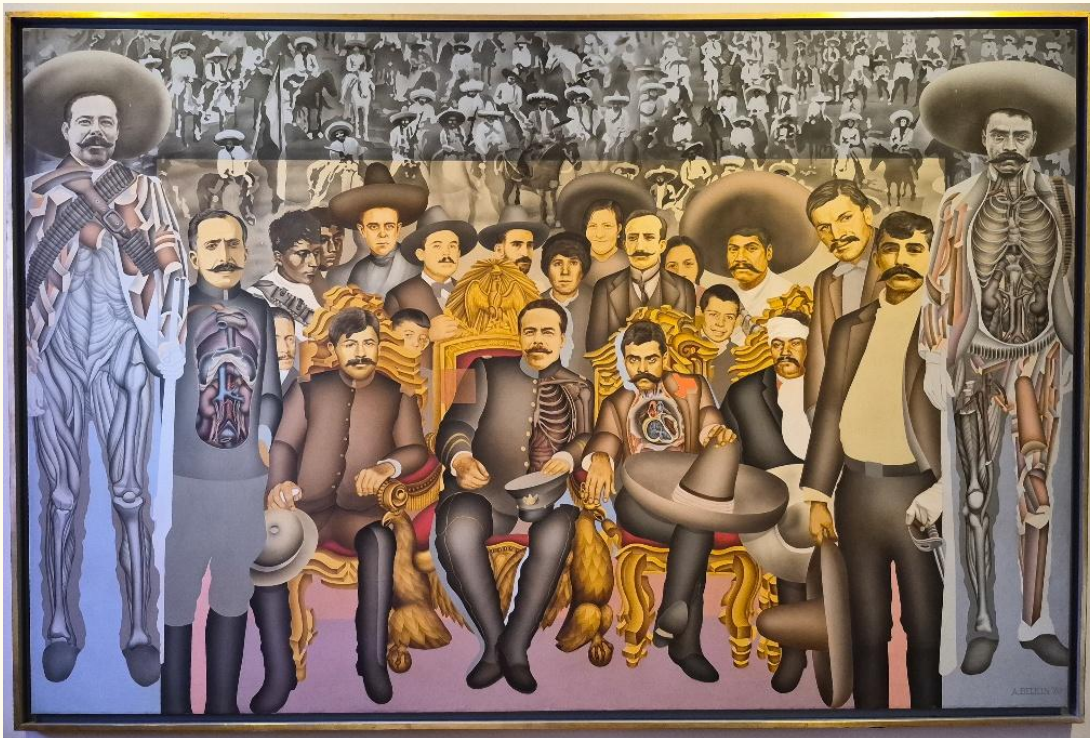
Az ajtó jobb oldalán az „El feudalismo porfirista” festmény a parasztok (campesinók) szenvedéseit mutatja Díaz diktatúrája alatt. Az egész kép a nagybirtokosok és a caudillók (helyi erős emberek), kegyetlen kizsákmányolási módszereit illusztrálja.



A "Forradalom oltárképe" (Retablo de la Revolucion) freskó felső részén szerepel a kép alcíme: „Valódi választójog, újraválasztás nélkül”. Juan O’Gorman 1968-ban fejezte be ezt a festményt. A freskó fő alakja Francisco Madero ül fehér lovon az előtérben. Az 1910-es választásokon Madero győzött, de ezt Porfirio Diaz nem ismerte el. Ezt követően robbantotta



ki Madero a mexikói forradalmat (1910-1917). Egy évvel később megismételték a választásokat és Madero átvette az elnöki hatalmat, azonban 1913-ban puccsal eltávolították és meggyilkolták. A freskón Madero mögött vonulnak a Diaz uralmával elégedetlen támogatói, köztük balra feltűnik a Flores Magón fivérek által alapított anarchista párt piros-fekete zászlója is.



Arnold Belkin 1979-re fejezte be ezt a képét, amelynek címe: Zapata és Villa tábornokok érkezése a Nemzeti Palotába 1914. december 6-án.

A törvényesen megválasztott elnököt, Francisco Maderót, korábbi bizalmasa, Victoriani Huerta elárulta és később a helyébe lépett. Huerta igyekezett restaurálni Porfirio Diaz rossz emlékű rendszerét, ráadásul

kormányzása rövid idő alatt diktatórikussá vált. Három ismert forradalmár, Emiliano Zapata, Pancho Villa és Venustiano Carranza összefogásával legyőzték és elkergették Huertát 1914-ben. A festmény a forradalmárok megérkezését mutatja a mexikóvárosi Nemzeti Palotába. A forradalmi egyetértés nem tartott sokáig, a három vezető nézeteltérésekbe keveredtek, végül 1917-ben az új alkotmány (immár a negyedik) elfogadása után Carranza lett Mexikó elnöke. Nézzük, ki hogyan végezte: Carranzát 1920-ban ölték meg merénylők, Pancho Villát 1923-ban lőtték le összeesküvők, Zapatát 1919-ben törbe csalták és több lövéssel meggyilkolták. Mozgalmas idők lehettek...



A Chapultepec-kastély fő lépcsőházának falát díszíti Eduardo Solares Gutiérrez freskója, a „Mexikói forradalom allegóriája”. A festményt Abelardo Rodríguez elnök megrendelésére készítette Gutiérrez 1933-ban. A központi alak a lóháton ülő Francisco Madero, a forradalom kirobbantója. Előtte a nép, mögötte az 1910 november 20-án kezdődött demokratikus társadalmi mozgalom főbb szereplői.



Jorge González Camarena 1966-os freskója Venustiano Carranza elnök 1917-es alkotmányának kihirdetését örökíti meg. Balra az állam hadserege, Carranzától jobbra a mexikói nemzeti jelkép, a sas, alatta pedig az alkotmányozó nemzetgyűlés résztvevőinek portréi sorakoznak. Ez az alkotmány vetett véget az 1910-ben kezdődő mexikói forradalomnak, bár még sokáig nem stabilizálódott a belpolitikai helyzet.



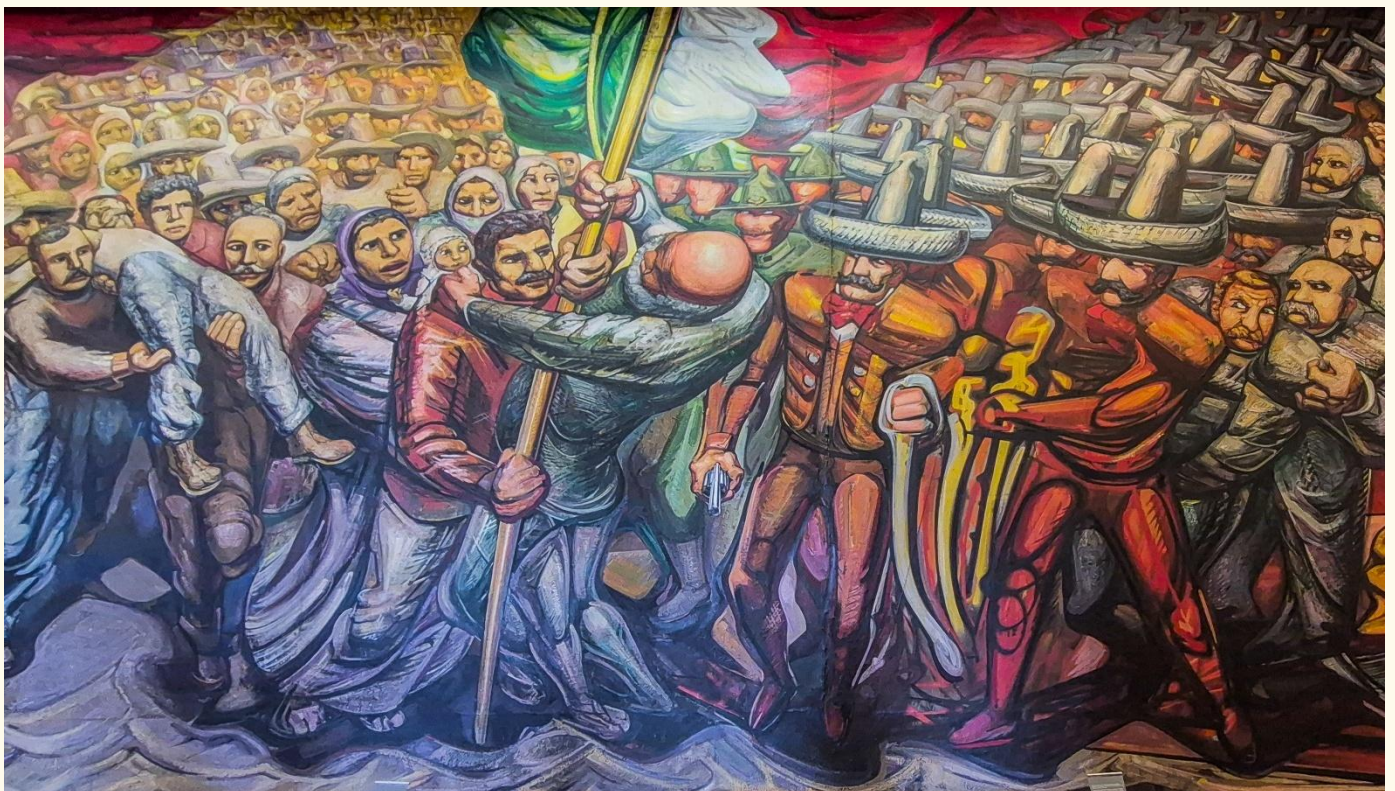
A Chapultepec-kastély freskói általában egy-egy nagy falfelületet foglalnak el. Ez alól a szabály alól csak Alfaro Siqueiros hatalmas festménye a kivétel, amely egy egész terem összes falát megtölti. A majd 77 méter hosszú festményt Siqueiros 1957 és 1966 között alkotta meg. Címe: A porfiriatótól a forradalomig. Valóban, Porfirio Diaz uralmának utolsó, hanyatló időszakát, dekadens időszakát és a forradalom első éveit ábrázolja. Az egyes festményrészek önállóan is értelmezhetőek, ezen Madero kíséretében jelennek meg a forradalom neves vezetői a második sorban: Carranza, a Zapata testvérek, Pancho Villa és mások is.



Ez a rész a forradalom 1,3 millió áldozatának állít emléket, de van egy személyes szála is. Siqueiros a halottak sorában elsőként a forradalom során elhunyt apósát, Luis Arenal festette meg.



Egy mások falon az 1900-ban megalakult Mexikói Liberális Párt (PLM) ideológiai előfutárait helyezte az előtérbe Siqueiros. Feltűnik itt Karl Marx, mellette Proudhon francia anarchista (1809-1865) és Bakunyin, orosz anarchista (1814-1876) állnak. Mögöttük a híres mexikói anarchista testvérpár Ricardo Flores Magón (1873-1922) és Enrique Flores Magón (1877-1954). Úgy látszik Siqueiros szimpatizált az anarchistákkal.



Ez a rész az 1906-os Cananea-i bányász sztrájkot mutatja meg. Siqueiros innen, vagyis 1906-tól számítja a forradalom kezdetét, ellentétben a történészekkel.



Ez a rész Porfirio Díaz egyre inkább széteső utolsó időszakát ábrázolja. Középen maga Díaz, aki lábbal tiporja az 1857-es alkotmányt. Mögötte kabinetjének tagjai állnak, míg az előtérben táncosnők szórakoztatják az egész züllött társaságot. Jöhet a forradalom!



1985-ben hatalmas földrengés rázta meg Mexikóvárost. A várost óriási károk érték, többek között súlyosan megrongálódott büszkesége, A Hotel del Prado modern főváros egyik jelképe. Diego Rivera 1947-ben festette meg a szálloda Versailles termének falára a „Vasárnap délután álma” című freskóját. Az eredetileg vallásellenes feliratot tartalmazó freskó 1948 és 1956 között sok atrocitásnak, rongálásnak volt kitéve, egy időre le is takarták. Az óriási falfestményt 1960-ban egy különleges technikai megoldással áthelyezték a szálloda halljába. Majd jött az 1985-ös, 8.1-es erősségű földrengés. A Hotel del Prado szinte teljesen összedőlt, de Rivera freskója csodával határos módon néhány repedéssel megúsza a kataklizmát. A város úgy határozott, hogy a „Vasárnap délután álmát” áthelyezik az Alameda park nyugati szélén álló, a képen látható épületbe. A 15,67 x 4,17 m méretű festményt, amit 1988-

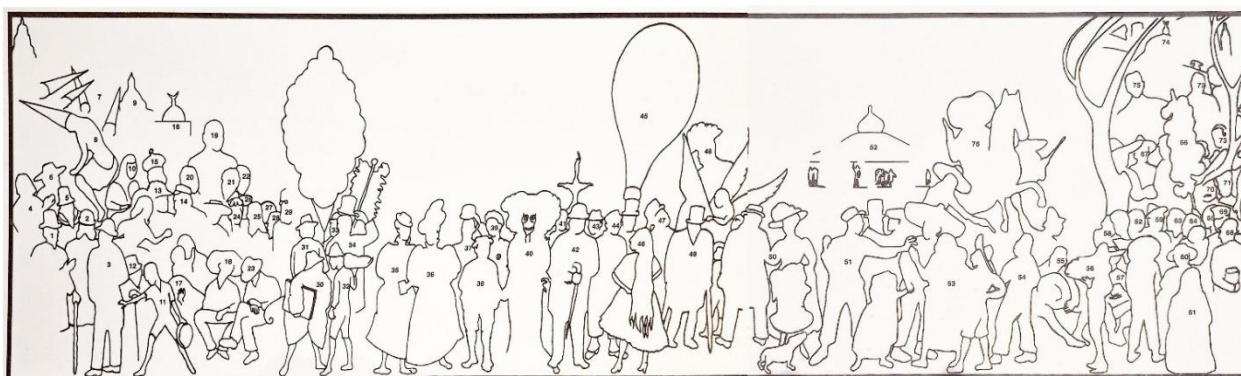
ban sikerrel végre is hajtottak. Azóta itt működik a Diego Rivera Múzeum.

A Rivera család adományaként került a múzeumba Antonio Castellanos 1985-ben készült portrészobra.





A Diego Rivera Múzeum csupán egyetlen falfestményt mutat be, Diego Rivera „Vasárnap délután álma” című munkáját. Az óriási alkotást három részre szokás osztani. A bal oldali rész a spanyol hódítás idejével foglalkozik, majd jön a függetlenségi háború időszaka, végül jobbra a parasztmozgalmakat és a forradalom kibontakozását ábrázolja a művész. A több mint 150 alakos alkotás háttéréként a ma is kedvelt, ligetes Alameda Central Park szolgál. A festő ezt mondta erről a munkájáról: „az életem, a gyermekkorom és az ifjúságom emlékeiből áll, és az 1895-től 1910-ig terjedő időszakot öleli fel. Minden szereplő álmodik, némelyek padokon alszanak, mások sétálnak és beszélgetnek”



1. Don José María Vigil y Reyes, historian, former Director of the National Library, serves as our symbolic guide through the history of the Alameda park, depicted in this mural.
2. Don Guillermo W. de Landay y Escandón, governor of Mexico City during part of Porfirio Díaz's regime.
3. Don Jesús López, a wealthy Porfirian landowner, patron of the arts, especially of the Mexican renaissance century painter Julio Posada.
4. Hernán Cortés, Spanish conqueror of the Mexican territory.
5. Luis de Velasco II, 8th Viceroy of Mexico, who in 1562 founded the Alameda park.
6. Fray Juan de Zavallera, first Catholic archbishop of Mexico, who established the Catholic hospital in Mexico and ordered in 1539 the first burning of executed heretics, who were granted to Neahuatlacotli.
7. Burning grounds of the Catholic Inquisition belonged to the Convent of Saint Diego, and is now part of the Alameda.
8. Doña Mariana Valiente de Carbajal, a Jew, was burned at the stake having been unjustly accused of heresy. A historical scene in Mexican colonial times.
9. Church of Saint Diego, with only one tower, its construction was finished in 1621. Its start was recorded in the first half of the 16th Century.
10. Benjamín Inés de la Cruz (1815-1890), the most famous woman poet of New Spain. She has been called the "Tenth Muse". In a sense, she was a forerunner in the struggle for equality of women. In her evocative poetry - still living classic in Mexican literature - she delicately expressed her right to education and to freely express their most intimate feelings, a kind of unheard-of and unacceptable at that time.
11. A small-time thief already dreaming of the food he will buy with his loot.
12. Old man asleep reliving his past times when he participated in the glories of Mexico during the government of the General Antonio López de Santa Anna.
13. Antonio López de Santa Anna, a general and politician, who was President of Mexico eleven times between 1833 and 1855. As a result of the Mexican opposition in 1847, when Santa Anna ceded Texas to the United States, Mexico lost the 51% of its territory in 1848 because of the American invasion.
14. Winfield Scott, American general, head of the troops that occupied Mexico City, camping at the Alameda from 1846 to 1848.
15. Agustín de Iturbide, initially a Spanish loyalist. He joined his troops to those of Vicente Guerrero, then leader of the insurrection, and both consummated the Independence of Mexico. Through treacheries, political and assassination, he founded the so-called First Empire that lasted only ten months.
16. Moorish Pavilion. Designed by the architect José Ramón de Bortolá. It was installed at the Central Alameda and years later was moved to the Alameda de Santa María la Ribera.
17. Old woman dreaming of her affair with an American invader with whom she had a blond son.
18. Drunken old soldier dreaming about his glories when he fought on the liberal side in the 1860's.
19. Don Benito Juárez, leader of Mexico's liberals who upheld the rule of civil and democratic law, as opposed to Catholic ecclesiastical and economic privileges. As President of Mexico (1857-1872) he fought successfully against the Catholic Church, the French invasion and Maximilian from 1863 to 1867. He was named the "Glorious man of the American Continent".
20. Ignacio Manuel Altamirano, a Juárez liberal, fought with him as a radical reformist. He was a congressman, a colonel in the army that fought the French, and combined his political career with his talent as one of the first and finest rural novelists of Mexico.
21. Ignacio Ramírez, el Nigromante, a liberal thinker and politician. His speech at the intellectual Academy of Letras in 1836 caused a great political upheaval by declaring God to be "non-existent".
22. Leandro Valle, whose short life-span (1833-1861) was spent fighting against the American Invasion, the conservatives and in favour of the Republic. Was executed in 1861 at the "Monte de las Cruces".
23. A former conservative military man dreaming of Maximilian's Empire.
24. Carlota, wife of the so-called emperor Maximilian. She ordered to bury the Alameda during the Empire.
25. Maximilian of Habsburg, for a while (1864-1867) emperor of some parts of the Mexican territory, imposed by the French with full support from the Catholic Church and the conservatives. He was tried as an usurper and found guilty; was executed in 1867 at the "Cerro de las Campanas".
26. General Mariano Rodríguez was an imperial guard in Maximilian's court and an uncle of the artist Diego Rivera.
27. General Miguel Miramón, an extreme conservative politician, was President of Mexico for a short time and was shot alongside Maximilian, as being guilty of treason to the Mexican nation.
28. Marshal François Achille Bazaine, leader of the French forces.
29. General Mariano Escobedo, liberal republican general who accepted Maximilian's surrender in 1867 at Querétaro.
30. A news-paper boy selling El Imparcial, the most important conservative journal at that time.
31. A balloon-seller a Sunday typical character.
32. Candy vendor selling Mexican sweets.
33. Another vendor, with samples of more elaborate and artistic Mexican sweets.
34. Manuel Gutiérrez Nájera, el Duque Job, a distinguished poet, forerunner of the Modernist school. He founded Azul magazine.
35. Lucrecia Díaz, daughter of Porfirio Díaz's first marriage with Delfina Ortega.
36. Carmen Romero Rubio de Díaz, Díaz's second wife, daughter of his political interior minister, Manuel Romero Rubio. In 1884 in search of support for his struggle against Spain's domination of his country, Martí died in combat in Cuba on May 19, 1895.
37. José Martí, father of Cuba's independence. He lived in Mexico from 1875 to 1876. An outstanding modernist poet, was part of the mainstream of our country's cultural and literary life. He returned to Mexico in 1894 in search of support for his struggle against Spain's domination of his country. Martí died in combat in Cuba on May 19, 1895.
38. Diego as a child, a self-portrait. We see him hand in hand with a typical Mexican image of a skull, the "Calavera Catrina", day-dreaming of his ideal love, his future wife, Frida Kahlo.
39. Frida Kahlo, Diego's wife, an outstanding painter influenced by mexican and mexican folk art. She was inspired by social events and people. Diego and her marriage was full of love, suffering and delirance. She is holding the yin-yang oriental symbol.
40. La Calavera Catrina, a Mexican representation of death created by Posada. Diego uses the feather stole around her shoulders to symbolize Quetzalcoatl, God of Prehispanic cultures.
41. Ricardo Flores Magón, ideologist, writer, anarchist forerunner of the Mexican Revolution. Member of the Mexican Liberal Party as his brother Enrique, Anselmo L. Figueroa, Praxedis G. Guerrero and Librado Rivera (founded in Saint Louis, Mo., USA, on July 16, the first, 1906). Persecuted for his political ideals, he died in prison at Fort Leavenworth, Kansas.
42. José Guadalupe Posada, Mexico's foremost pre-revolutionary engraver. His style and his choice of folk subjects, such as festivities and everyday events, used to illustrate popular publications, with skeletons like the Calavera Catrina, served as an inspiration and model for Rivera and many others.
43. Librado Rivera, member of the Mexican Liberal Party, a militant with Flores Magón, he shared with him long prison sentences.
44. Gendarme, a 1910 "top", looking over to ensure "decent people" are not disturbed by "the rabble".
45. Joaquín de la Cantolla y Rico, Mexico's foremost orator of the second half of the 19th Century. A very popular personality, he is shown here dreaming of a balloon of his own creation, República Mexicana, decorated with Mexican flags.
46. La Revoltosa, a real chuliferna and popular character is here painted challenging the "gendarme" and the "decent people". Rivera thus paid homage to one of his loves, a famous singer of popular theatre.
47. Nicolás Zúñiga y Miranda was a permanent "candidate" for President during Porfirio Díaz's time. A harmless popular personality is shown here dreaming of receiving the Presidency from the dictator himself.
48. Porfirio Díaz, dictator of Mexico, who ruled for more than thirty years until 1911 when overthrown by the Revolution.
49. Second lieutenant Luis "Lobo" Guerrero, a popular hero during the American invasion. Having outlived his time, he became a permanent fixture of the Alameda's landscape. He was nicknamed General Médala.
50. Foreign couple and two children making fun of General Médala and a poor peasant child.
51. Gendarme, policeman, who is expelling a peasant family from the Alameda park, reserved for "decent people".
52. A police band playing at the band stand.
53. Poor family being expelled by brute force. They dream of themselves as fighters and revolutionaries and their son dreams himself shooting at the oppressor.
54. Young worker also expelled with the poor family. He shares the same dream as the peasant family.
55. Sleeping "Cherro" dreaming of money and good corn harvests with the help of a mechanical plough.
56. Fruit vendor offering his products.
57. Juan Sánchez Azcona, revolutionary writer and journalist under Madero. He was his private secretary. He created the newspapers México Nuevo and Nueva Era.
58. José Vasconcelos an outstanding politician and mexican writer. Intellectual author of the Mexican Muralist Renaissance. While he was the rector of the University and first Minister of Education, he invited many painters as Rivera to decorate the walls of the Escuela Nacional Preparatoria.
59. Revolutionary worker, who is speaking to the people about the Revolution advocated by Flores Magón. Rivera used as a model his own assistant Manuel Martínez.
60. Middle class boy eating a Mexican "hot". It is also a self-portrait of Rivera dreaming of his wife, daughters and grandson.
61. Mexican "Tortas" vendor selling to the middle class boy, a law student and other students.
62. Ruth Rivera Marin, daughter of Diego and his second wife Lupe Marin.
63. Rosa Rolando de Covarrubias, Rivera's close friend and wife of the artist Miguel Covarrubias.
64. Guadalupe Rivera Marin, Diego's oldest daughter, holding her child Juan Pablo.
65. Guadalupe Marin, the second of Rivera's four wives.
66. Pinwheel-seller raising and showing the toys.
67. General Francisco J. Mújica, revolutionary general and member of the Constitutional Convention (1917-1917), he dreams along with three people, symbolized by a worker, a soldier and a peasant, about full political democracy in Mexico. They dream of the fulfillment of Madero's ideals of "Effective suffrage. No re-election".
68. "Lic. Izor", a law student dreams of becoming a corrupt and rich politician.
69. Students of the "Escuela de Aspirantes de Tajama" dream with the traitors Victoriano Huerta and Manuel Mondragón, and the assassination of President Madero.
70. Victoriano Huerta, army general, traitor and assassin of José María Pino Suárez and Francisco I. Madero, he became his successor.
71. Manuel Mondragón, army general, an accomplice of Huerta in the assassination of Madero. Nahuatl Olin's father.
72. President of the Republic, a symbolic image of corrupt presidents. Handling an enormous amount of money and fondling a blonde woman by consent of an archbishop.
73. The multimillionaire, a symbolic image of corrupt politicians making their fortune by working for the government.
74. Modern Mexico, depicting several monuments of Mexico City, as the National Theatre (Palacio de Bellas Artes), the Plaza de Tóres, the Bank of Mexico and modern high buildings.
75. Francisco I. Madero, democrat, leader of Mexican Revolution that overthrew Díaz's dictatorship. President of Mexico from 1911 to 1913, when he was murdered.
76. Zapata, follower of Emiliano Zapata (peasant leader of the Mexican Revolution).

Összeollóztam a múzeumban kihelyezett azonosító tábla részeit azoknak (ha van ilyen), akiket érdekel kiket festett le Rivera a „Vasárnap délután álma”-ban, ahol a szereplők az Alameda parkban végigálmodják hazájuk történelmét. A kép több mint 150 alakjából 76-ról ír néhány sort az ismertető.



A „Vasárnap délután álma” legtöbbet bemutatott részlete a freskó közepén helyezkedik el. Itt Rivera áll kisfiúként az előtérben, kezét az ikonikus csontvázalak, La Catrina fogja. Mellette José Guadalupe Posada (1851-1913) nyomdász áll, aki a La Calavera Catrina („a Díszes Koponya”) figurát kitalálta. Rivera mögött Frida Kahlo óvón tartja egyik kezét a 9 éves Diego vállán, a másikban egy jin-jang korongot mutat fel.

A hatalmas Rivera freskó áttanulmányozása után, ha az ember kilép a múzeumból, az Alameda Central Park nyugati sarkánál felállított játékos sátrakba ütközik. Legtöbbször sakkoznak itt, de néhányan ostábla (Backgammon) játékkal mulatják az időt.



Ez már egy másik helyszín. A Zócalo tértől északra, a meghódított azték Tlatelolco piac kereskedelmének ellenőrzésére építették a spanyolok a Tecpan házat. Ezt az eltelt századok során átalakították és nagy részét lebontották. Azonban a megmaradt földszinti helyiségében egy jelentős Siqueiros alkotást tekinthetünk meg. Az épületmaradványt őrzik, de belépőjegy nincs.



David Alfaro Siqueiros 1944-ben alkotta meg ezt a vegyes technikájú munkáját. Három dimenzióban igyekezett ábrázolni az ősi azték világ és a hódító spanyolok harcát. Jobbra Cuauhtémoc (1502-1525), az aztékok utolsó uralkodója obszidián hegyű fegyverrel küzd a kentaurként ábrázolt spanyol betolakodóval. Balra lent egy megölt őslakos levágott feje fekszik. Ez feltehetően fából lett kifaragva majd befestve. Jelenleg műanyag zsákkal óvják a további romlástól. Jobbra alul a Tollaskígyó (Quetzalcoatl) fából faragott feje van elhelyezve, de ez is restaurálásra vár. A kép közepén a kisebb alak II. Moctezuma, a korábbi azték uralkodó könyörög az istenekhez.

A Siqueiros freskó előtti térben kiállították a Tlatelolco kódex néhány lapjának másolatát. Ez a kódex 1562 körül készült, tehát már a spanyol időkben. A 6 darab, fikuszkéregből készített lap összeillesztve 40 x 325 cm-es szalagot alkot és az 1542-1560 közötti eseményeket meséli el rajta képírással. Íme az egyik részlet.



A központi Zócalo tértől 6,2 km-re délnyugatra, a Filadelfia utcáról nyílik az 1960-as években, Siqueiros elképzelései alapján, a Világkereskedelmi Központ részeként felépült a tiszszögletű kulturális létesítmény, a Polyforum. Siqueiros az épület falain és környezetében alkotta meg sok részből álló, óriási falfestmény sorozatát, „Az emberiség menetelését” (La Marcha de la Humanidad)



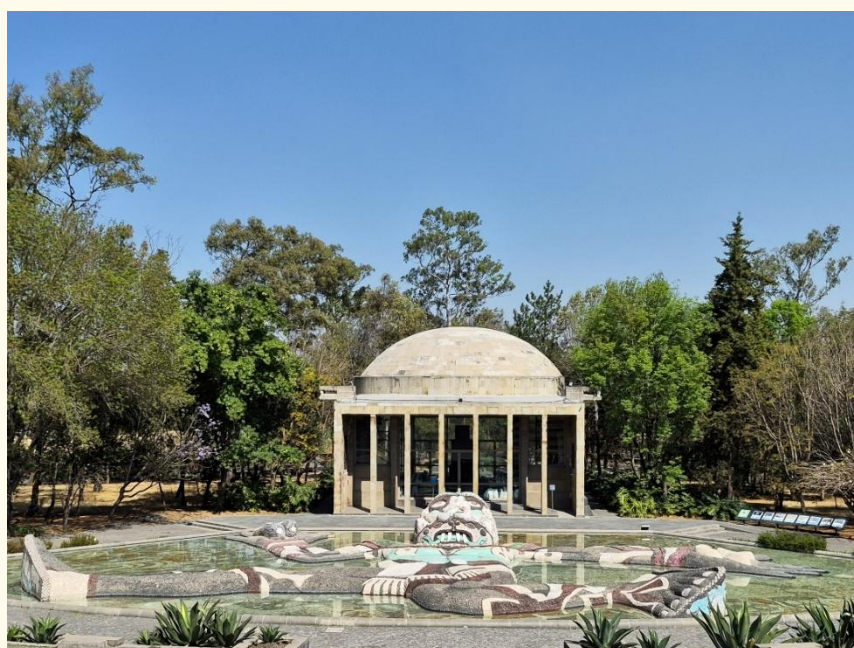
Az épület befejezését 1968-ra tervezték, de minden erőfeszítés ellenére csak 1971-ben avatták fel.

A majd 9000 m²-es festménysorozat az épület külsejét és belső tereit egyaránt díszíti. Az alkotás teljes, hivatalos címe ez: Az emberiség menetelése a Földön és a kozmosz felé: Nyomorúság és tudomány. Sajnos a belső térbe nem tudtam bejutni, zárva volt amikor ott jártam, így csak két külső képet mutatok ízelítőül.

A Polyforum eredetileg kerítés nélküli telken épült, azonban 1970-ben az egészet fallal vették körül, ami sok vitát váltott ki. Siqueiros kijelentette, hogy maga a fal is a műalkotás része, ezért annak belső oldalára az akkor éppen 50 éve indult falfestészet mozgalom fő művészeinek arcképét festette fel. Megjelenik itt Rivera, Orozco, Dr. Atl, de látható a falon Posada és Mendez arcképe is. A kerítésfal külső oldala sem akármilyen. Itt fémalkatrészekből, vashulladékból álló, felhegesztett darabok alkotnak egészen különleges felületet.

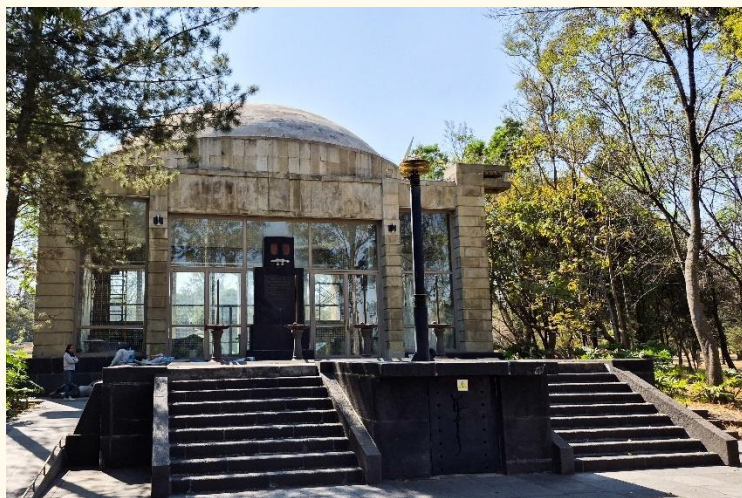


Itt fémalkatrészekből, vashulladékból álló, felhegesztett darabok alkotnak egészen különleges felületet.



Az északkelet-délnyugat irányban elnyúló Chapultepec erdő közepe táján 1941-ben kezdték el annak a nagy víztovábbító rendszernek az építését, amely a gyors ütemben fejlődő Mexikóváros északnyugati részének vízellátását volt hivatott megoldani a kb. 45 km távolságból, a Toluca-völgyből idevezetett édesvízzel. A megépített vízrendszer egyik eleme az 1951-ben emelt Dolores szivattyútelep, amely ma Museo del Cárcamo de Dolores néven ismert. Az épület dekorálását és az előtte kialakított medence díszítését és más díszítőfestői munkákat is Diego Riverára bízták, azonban csak az első kettőt sikerült befejeznie.

Íme a medence egy, a helyszínen kihelyezett légifotóról. Az azték Tlaloc istent, az eső és termékenység istenét mintázta meg Rivera a vízmedencében. Az istenalak jobb kezében kukoricacsöveket tart, bal kezében pedig magokat. Rivera az alkotását Totopamitl-nak nevezte el.



Rivera épületen belüli falfestményeit 1992-ben már egyszer restaurálták, azonban legnagyobb sajnálatomra most is folyik az épület felújítása, nem tudtam bemenni.

Az ablakon belesve, csak ennyit láthattam...



E helyett. Ezen az archív képen éppen a felújítás előtti bejárást tartják. A medencét díszítő csodás festmény címe: „Víz, az élet eredete” (Agua, origen de la vida). Az 1951-ben készült alkotást Rivera úgy tervezte, hogy annak egy része a medence vízszintje alá kerül, ezért polisztirol emulziós festéket használt. A falfestmény egészen 1992-ig bírta a beáramló víz koptató hatását, akkor azonban le kellett zárni a víz útját és a festményt restaurálni kellett.

Az Alameda Central Park közelében áll a híres Casa de los Azulejos, a Csempés ház. Ez a 17. századi épület sokáig csak egy volt a város szép palotái közül, minden különösebb díszítés nélkül.



A tulajdonos Vivero család egyik tagja egy családi vita nyomán, daczból határozta el, hogy kívül-belül kézzel festett kerámialapokkal díszíti fel a családi palotát. A végeredményt ma is megcsodálhatjuk.

A palotát 1871-ig használta a Vivero család. Jóval később, 1917-ben

nyitották meg a Casa de los Azulejosban a ma is ott működő Sanborns éttermet a mára lefedett belső udvarban.

Az átalakítás során az épület alig változott, a szép, udvari szökőkutat is megőrizték.



Az emeleti, árkádos körfolyosó egy részén is kiszolgálják a vendégeket.

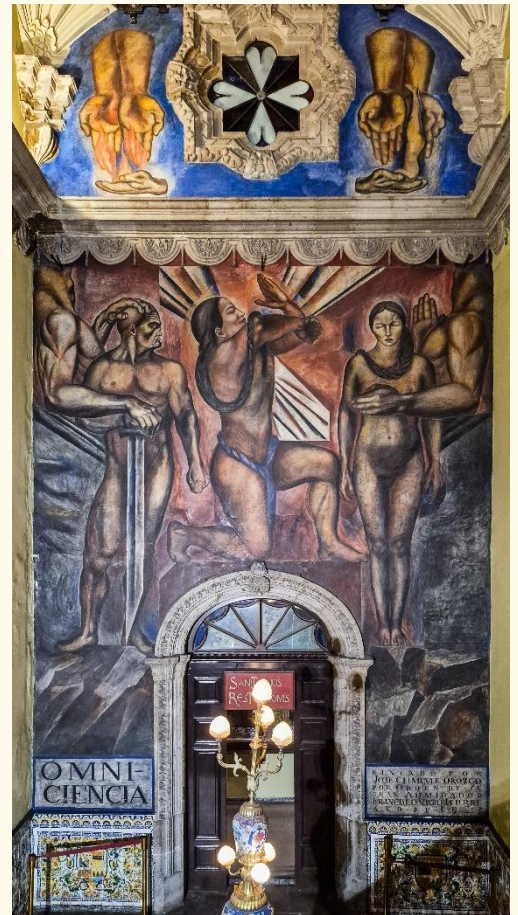


A Csempés ház belső felületeinek is jelentős részét Pueblában készült mudéjar stílusú azulejo csempék borítják. Az azulejo szót a mai spanyolban bármilyen csempe megjelölésére használják, de a középkorban a bizánci mozaikok utánzására kifejlesztett mázas kerámiákat jelölték ezzel a szóval. Az arab eredetű mudéjar stílus, vagy inkább készítési technika során az egymás mellé helyezett csempék összeillesztve adnak egy nagyobb összefüggő dekorációs felületet.

A Csempés ház belső lépcsőházának fordulójában a murális festészet egy érdekes darabjával találkozunk. José Clemente Orozco 1925-ben festette meg „Mindentudás” című falfestményét egyik támogatója, Francisco Sergio Inturbe megbízásából.

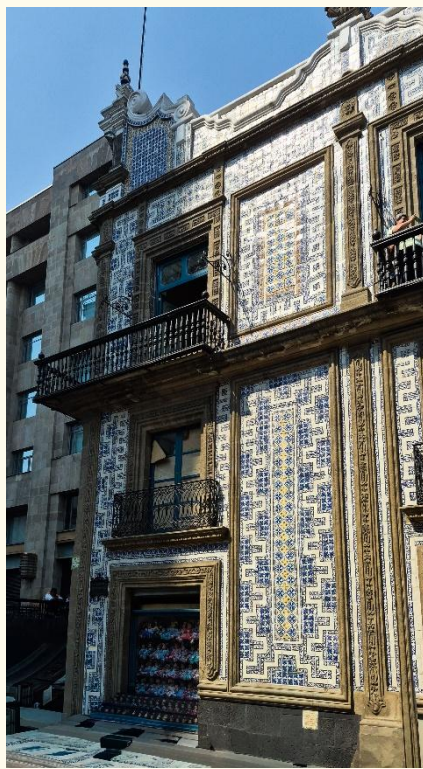


A Sanborns étterem kitelepülése a Csempés ház nyugati oldala előtt.



Egy szép, mudéjar stílusú csempékép a ház belső teréből

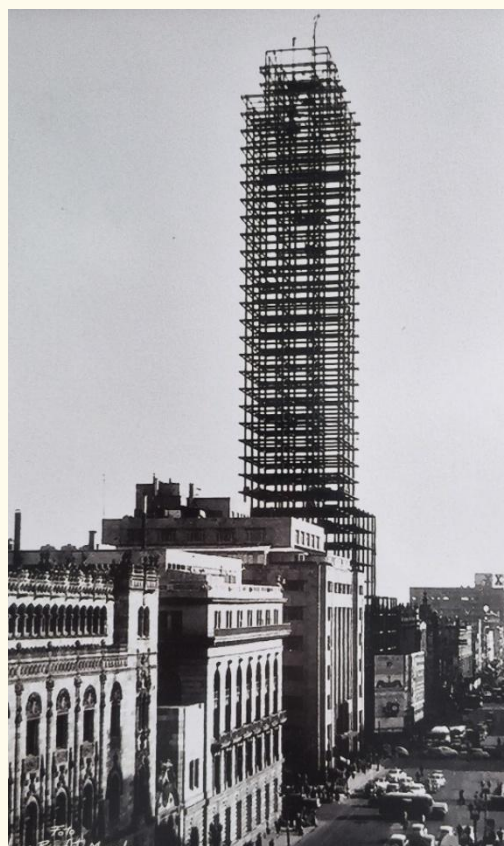




Nem messze a Csempés háztól magasodik a Torre Latinoamericana. A nevezetes felhőkarcolót 1948 és 1956 között építették, 182 méteres magasságával sokáig ez volt a város legmagasabb épülete. A magasház helyén valaha az azték uralkodó állatháza volt, majd a spanyol időkben ennek helyére épült a Ferences kolostor, amelynek temploma ma is áll.



A rendkívül földrengésveszélyes területen épült felhőkarcoló teljesen újszerű, innovatív tervezést és építési munkát követelt meg. Szerkezetépítő mérnökei Leonardo Zeevaert és Adolfo Zeevaert voltak, a vezető építésmérnöki tervezést Augusto H. Álvarez végezte. Az egykori tómeder üledékes talajába 361 cölöpöt vertek le, majd az ezekre támaszkodó betonlemez tartja az épület acélvázasszerkezetét.





A Latinoamericana biztosítótársaság tornyának környezetébe több földmozgás érzékelőt helyeztek el és magába az épület szerkezetébe is beépítették a képen látható, szeizmikus mozgást érzékelő és rögzítő műszert.



Archív építési fotó 1953-ból



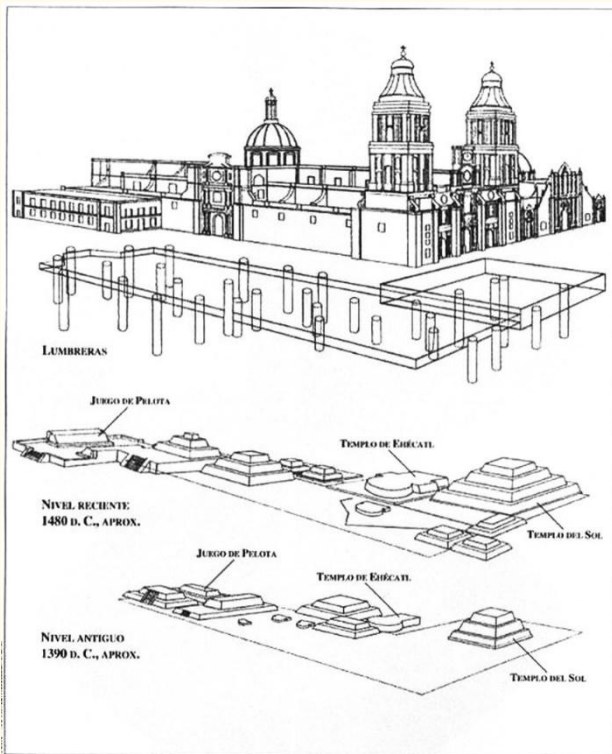
A Torre Latinoamericana egyik technikai érdekessége ez a maga korában újszerű időmérő és hangosító berendezés. Segítségével a toronyra szerelt hangszórók akár 800 méter távolságban is hallható időjelzést, harangjátékot, sőt egy billentyűzet segítségével egyedi dallamot sugároztak.



A Torre Latinoamericana makettja a torony kiállítósíntjén

Mexikóváros történelmi központjában, a Plaza de la Constitución, vagy Zócalo tér északi oldalán 250 év alatt épült fel a Boldogságos Szűz Mária Mennybemenetele székesegyház.

Az építkezést 1573-ban kezdték el az egykori azték Tenochtitlán központjának helyén, részben a lebontott azték épületek anyagából. A mai templom helyén a spanyolok 1524 után már építettek egy egyszerűbb templomot, amelyet később lebontottak. A hosszú építési időszak alatt a katedrálison több építészeti stílus elemei is megjelentek, a gótikustól a neoklasszicistáig



A mexikóvárosi katedrális a Tenochtitlán azték szentélyközrede fölé épült úgy, hogy a közben a régi város körüli tómedret kiszárították és az aztékok által gondosan karbantartott töltésutakat elbontották. A templom alatti azték piramistemplomokat és egyéb építményeket elbontották, majd a süppedő altalajba kb. 20000 fa cölöpöt vertek be, hogy megtartsa az új katedrális hatalmas súlyát. A gondos alapozás ellenére a székesegyház megépítése óta lassan és egyenetlenül süllyed a tómederbe. Ráadásul a 20. századi népeśsnövekedés vízellátási igénye miatt egyre több vizet szivattyúztak ki az alsóbb talajrétegekből, ami tovább gyorsította a városközpont épületeinek süllyedését. Végül 1993 és 1998 között függőleges aknákat mélyítettek a katedrális alá, amelyek segítségével lassították a további süllyedést és az egyes részek eltérő mértékű épületmozgásait is sikerült kiegyenlíteni.

A Boldogságos Szűz Mária Mennybemenetele székesegyház alaprajza, illetve nemcsak azé, hanem a jobb oldalra rajzolt és rózsaszínre festett Sagrario templomé, amelyet közvetlenül a székesegyház mellé építettek 1749 és 1769 között. A görög kereszt alaprajzú templom díszes oszlopai mexikói barokk stílusúak. Ezt az épületet is fa cölöpökre építették és ez is éppúgy süllyed, mint a katedrális.



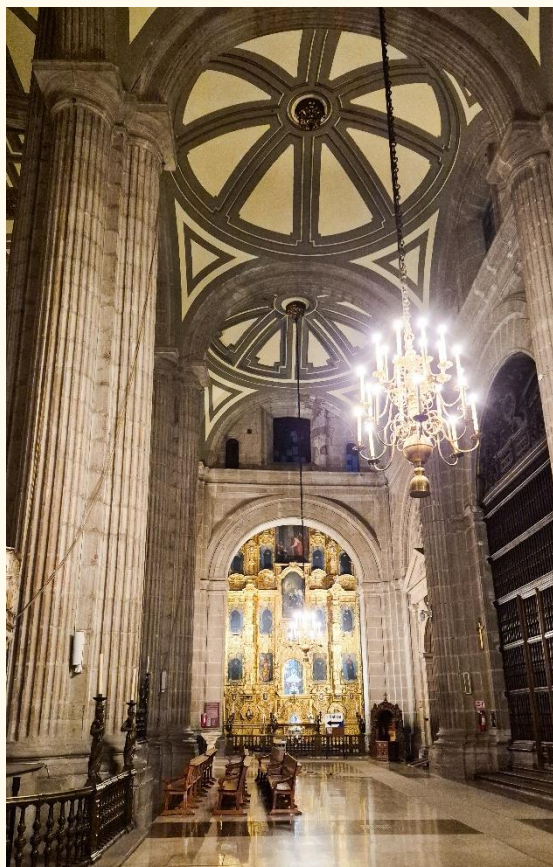


A Sagrario templom déli homlokzata. Míg a mellette álló székesegyház nagyrészt a spanyol korona támogatásával épült, addig a Sagrario, amely a Zócalo negyed plébániatemploma volt, egyéni adományokból és alamizsnából épült, sőt a városi lottó bevételeire is támaszkodott.

A háromhajós székesegyházban több díszesebbnél díszesebb oltár vonja magára figyelmünket. Ez itt a Megbocsájtás Oltára (Altar del perdón), amely Jerónimo de Balbás építész alkotása. A szóbeszéd szerint az Inkvizíció által elítélteket kivégzésük előtt idehozták ehhez az oltárhoz, hogy bűnbocsánatot nyerjenek. Jobbra híres 18. századi fekete Krisztus-szobor (Santo Cristo Señor del Veneno) 1935-ben került a székesegyházba. Sokan úgy tartják, hogy a szobor sötét színe az őslakosok hagyományaira utal, így lett a mexikói identitás fontos szimbóluma.

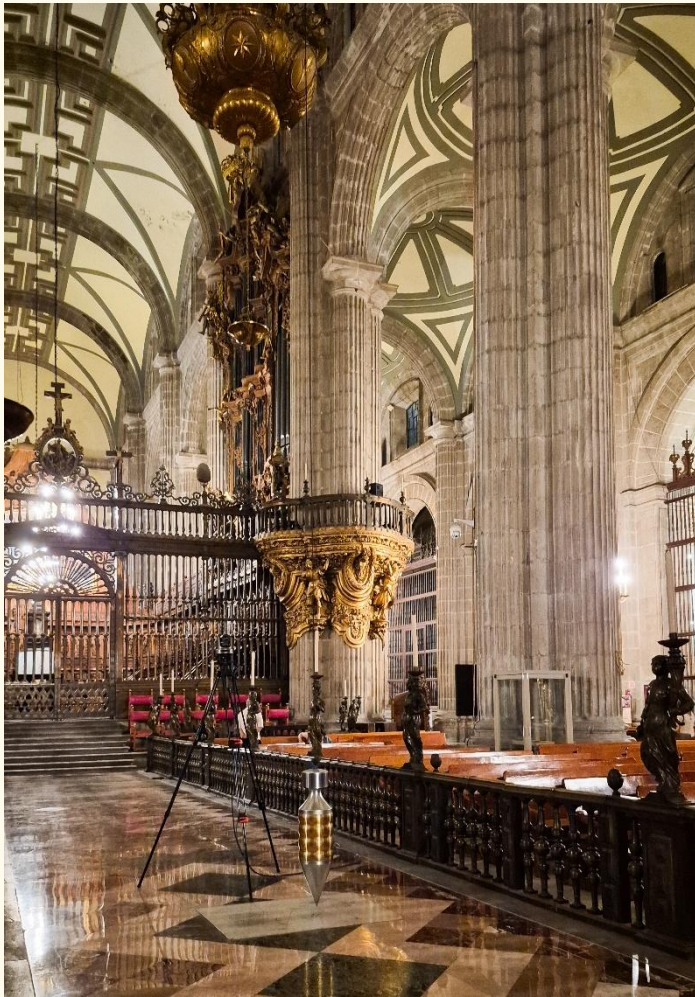


A katedrális oldalhajója.

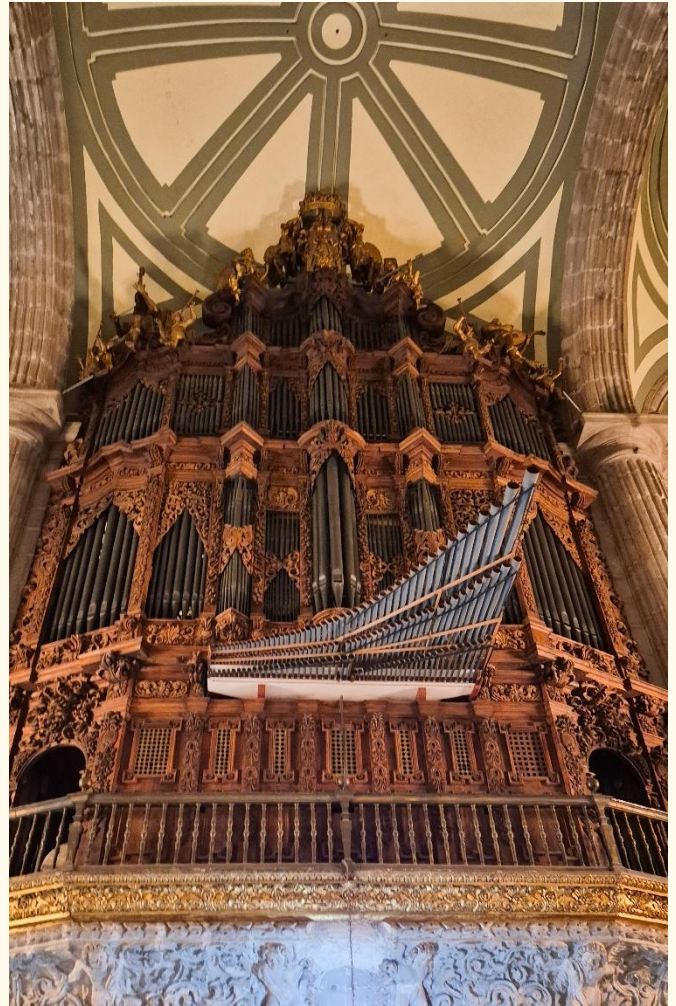


A Capilla de Nuestra Señora de Guadalupe oltarán 17századi alkotásokat helyeztek el. A kápolna három oltára közül a középsőt fényképeztem, ahol a Guadalupei Szűzanya képének másolata van a középpontban, jobbról és balról pedig szüleinek, Szent Joachimnak és Szent Annának a szobrait helyezték el. Az előtérben balról Juan Diego szobra áll. Ő 1531-ben többször is találkozott a Szűzanyával, aki virágokat helyezett Diego köpenyébe, ahol azok később a Szűzanya képmásává változtak.





A Catedral Metropolitana néven is ismert székesegyház főhajójában függesztették fel azt a súlyos Foucault ingát, amely az alatta elhelyezett skálán mutatja az épület dőlését. Ez az elbillenés határozottan érezhető és látható a padlózat hullámosságán és egyes oszlopok, falak elferdülésén.



A katedrálisban két hatalmas orgona épült. A korábbi, az Epistola-orgona 1695-ben készült el, míg a vele szemközi Evangélio-orgona 1735-ben. A 2000-es évek elején befejezett rekonstrukció óta a két orgona egyszerre is megszólaltatható, ami egyes ikerorgonára írt zeneműveknél elengedhetetlen. A képen az Evangélio-orgona.

A székesegyház 14 kápolnája közül ez a Divino Salvador oltára. Ez az oltárkép azután került ide a jezsuita Colegio de San Pedro y San Pablo templomból, hogy a jezsuitákat kiutasították 1767-ben az Új-Spanyolország Alkirályságából (a mai Mexikóból). Érdekessége, hogy Iskarióti Júdást kihagyták az apostolok közül, helyette Szent Pál került az egyik festményre.



Júdás Tádé apostol szobra. Ez a Júdás nem azonos a Jézust eláruló Iskarióti Júdással.



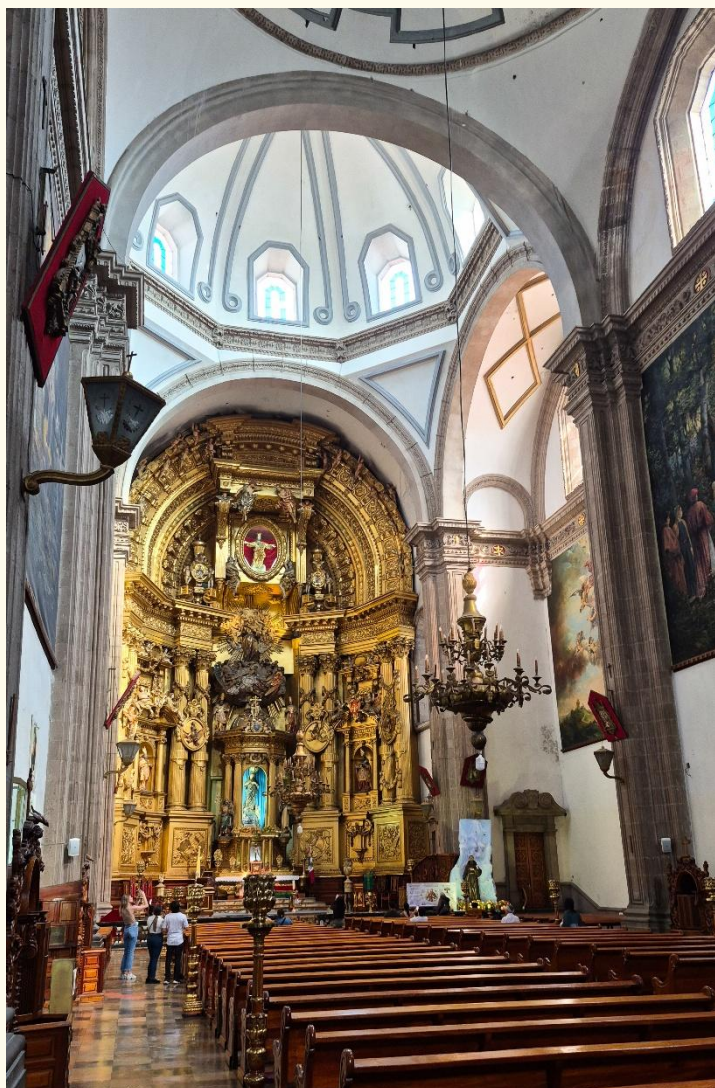
A katedrálishoz hozzáépült Sagrario templom az aztékok által is kedvelt, vöröses színű tezontle nevű vulkánikus kőzetből épült. Sajnos ennek keleti homlokzata is erősen dől kifelé az agyagos, gyenge teherbírású általaj mozgása miatt.

Esti kép a Mária Mennybemenetele székesegyház nyugati oldaláról. A közelben találták meg a híres azték Napkövet 1790-ben, amely kiemelése után 1885-ig itt, a nyugati torony lábához támasztva állt. A Napkő most a Nemzeti Antropológiai Múzeumban van kiállítva.



A székesegyház főhomlokzata délre néz. A főbejárat a főhomlokzat közepén helyezkedik el, és a székesegyház három bejárata közül a legmagasabb. Szent Péter és Pál apostol szobrai a bejárat oszlopai között állnak, míg Szent András és Igaz Jakab látható a másodlagos ajtón. Az ajtó közepén Szűz Mária mennybevételét ábrázoló dombormű található, akinek a székesegyházat szentelték. Ezt a képet Szent Máté és Szent András képei szegélyezik. Mexikó címere a bejárat felett található, kiterjesztett sasszárnyakkal. A bejárat tetején egy óratorony található, amelyben a Hitet, a Reményt és a Szeretetet ábrázoló szobrok láthatók, Manuel Tolsá szobrászművész alkotása

Mivel a nyugati főkaput befalazták, ma ezen az északi oldalsó kapun léphetünk be előbb a Balvanera kápolnába, majd onnan a San Francisco templomba.



A templom belső terét az állami átvétel után többször átalakították, díszítéseitől nagyrészt megfosztották. Az aranyozott nagy oltár az eredeti barokk stílusú oltár korábbi rajzok alapján készült másolata.

Ha az ember kinéz a szomszédos Torre Latinoamericana felhőkarcoló felső szintjéről, éppen rálát a San Francisco kupoláira.



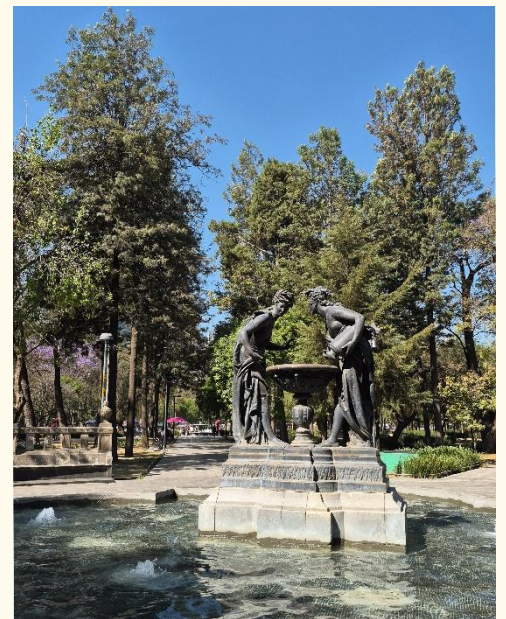
A San Francisco déli falát többek között ez az idilli Szent Ferenc falikép, vagy kárpit díszíti.



Ezzel a posztal búcsúszom Mexikóvárostól. Ami még hátramaradt, az néhány fotó, amit városi sétáim során készítettem. Ezekből következnek most egy válogatás.

A Palacio de Bellas Artes igazán szép háttér a Palacio de Bellas Artes igazán szép háttér a quinceañera fotózásához. Ezt az eseményt a lányok 15. születésnapjára rendezik, hagyományos nagykorúvá válásuk ünnepeként.

Az Alameda Park keleti sarkánál mindig sokan vannak. Sétálókból és árusokból egyaránt...



Az Alameda Parkban több klasszikus mintát idéző szép szobor kerül a sétáló szeme elé.

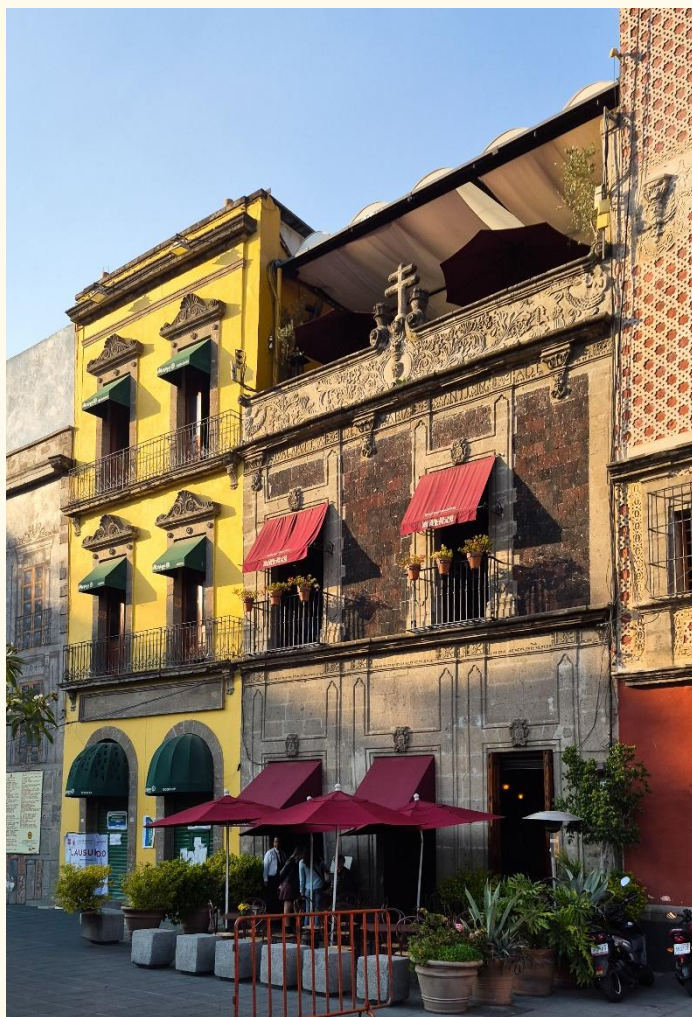


A város központi terén, a Zócalo, vagy Plaza de la Constitución téren több árnyékadó sátrat állítottak fel, a sátrak alatt ideiglenes műfüves területet készítettek. A tűző napsütésben sokan hűsölnek itt az árnyékban.



A Zócalo téren, közvetlenül a katedrális mellett több indián sámán csapat kínálja szolgáltatásait. Saját szememmel láttam, amint az emberek kijöttek a katedrálisból és első útjuk a téren táncoló, doboló, kagylókürtöt fújó tollas varázslókhöz vezetett. Biztos, ami biztos, a katolikus székesegyház után megnyugtató egy füstölős tisztító indián szertartás.

A történelmi belvárosban sok hasonló koloniális stílusban épült házat látni, mint ez itt, a República de Guatemala utcában. Ez éppen nagyon közel van a kiásott azték Templo Mayor piramishoz, ahol egész háztömböket bontottak le az ásások és az új múzeum építése miatt.



Ez itt a Casa de los Azulejos, a Csempés ház, a Madero utca sarkán. A Madero az egyik forgalmas belvárosi sétálóutca, ahol mindig több egyenruhás, verklis (talán Üdvhadsereg?) adománygyűjtővel lehet találkozni. Többnyire ketten vannak, de úgy látszik ez az öreg magára maradt.



A Chapultepec-tó és ligetes környéke kedvelt sétálóhely, de csónakázni is lehet itt.

A 866 hektáros Bosque de Chapultepec park a sziklás Chapultepec-domb körül terül el. Sokan sétálnak, pikinikeznek erre felé és árusokból sincsen hiány.



A Palacio de Bellas Artes épületével szemközt tanyáznak ezek az aranyszínűre festett emberek. Egy kis fizetségért be lehet állni-ülni közéjük, aztán fegyvert a kézbe és kezdődhet a fotózkodás!



Ez itt a Templo de la Santa Vera Cruz, az Avenida Hidalgo. Sok ilyen süllyedő, dülöngélő épületet lehet látni, fotózni Mexikóvárosban. A folytonosan süllyedő altalaj bizony számos épületet károsít meg súlyosan.





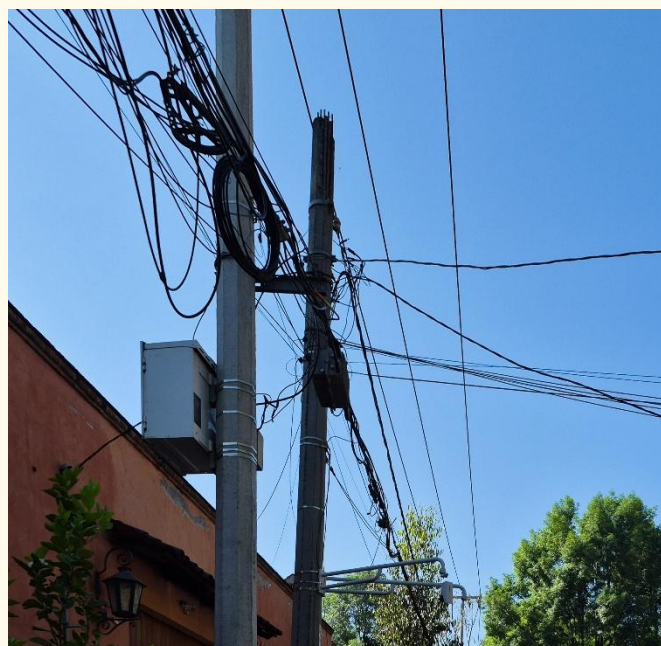
Az Alameda Central Park nyugati széléhez közel, a Cristóbal Colón utcában időnként megszállott gyűjtők találkoznak. Először azt hittem, bélyegalbumokat látok, aztán ahogy közelebb mentem, kiderült, hogy itt Pokémon kártyákat adnak-vesznek.

A Templo Mayor közelében, a San Ildefonso utcában találtam ezt a régi házból átalakított hostelt. Itt olcsón lehet reggelizni, de amiért idejöttem az az, hogy bőrönd megőrzési szolgáltatásuk is van, így nem kell azt huzigálni városnézés közben.



Ez a villa Mexikóváros nyugati, gazdag negyedében, közel a Museo Casa Estudio Diego Rivera y Frida Kahlo épületéhez áll. A város jobb részein minden épületet nálunk szokatlan módon védenek. Gyakori a NATO pengés kerítéshuzal használata, de, mint ezen a házon is, sokan készíttetnek elektromos kerítést is. Persze van rajta egy kicsi figyelmeztető tábla, ez biztosan kötelező...

Mexikóvárosban kevés az elektromos földkábel (biztosan a gyakori kisebb földrengések miatt), viszont a legtöbb elektromos és hírközlő kábelt oszlopokra rögzítve vezetik. A sok kábel gyakran gubancos helyzetet eredményez a villanyoszlopokon. Sokkal nagyobb drótkötegeket is lehet látni, mint ez itt.



A Chapultepec-parkban, közel az ottani vízügyi létesítményekhez és múzeumhoz építették fel a Papalote Museo del Niño épületeit. Ez amolyan Mexikói „CsodákPalotája”, különleges gyermek vidámpart. A hozzá vezető Avenida de los Compositores mentén állították fel ezeket a fejszobrokat. Fölöttük vezet az egyik kábelvasút vonala. Mexikóvárosban több ilyen vonal is van, amelyeket nem elsősorban turisztikai céllal építhettek, hanem hogy csökkentsék a tömegközlekedésre nehezedő nyomást és valahogy el lehessen jutni a környező hegyekre felkúszó szegényebb városnegyedeket.



Kilátás Anahuacalli múzeumának a tetőteraszáról a város körüli hegyek felé.

Mexikóvárosban sem jár mindenki sportcipőben, így aztán megélnék az utcai cipőtisztító vállalkozók is. Ugyanígy működnek az utcai fodrászok is, azoknak sincs nagyobb műhelyük.



Ha valakinek utcai masszázsrá támad kedve, akkor jó helyen jár itt, a República de Venezuela úton.



Búcsúzóul még egyszer az Alameda park

